

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 89 · 6. juni
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 6. juni 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 89):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om pakkereiser og reisegaranti mv. (pakkereiseloven) (gjennomføring av direktiv 2015/2302/EU om pakkereiser og sammensatte reisearrangementer) (Innst. 354 L (2017–2018), jf. Prop. 54 L (2017–2018))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i folketrygdloven og kontantstøtteleven (innfasing av tredeling av foreldrepenger mv.) (Innst. 340 L (2017–2018), jf. Prop. 74 L (2017–2018))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova og statsborgerloven (foreldreskap og statsborgerskap for barn født i utlandet) (Innst. 336 L (2017–2018), jf. Prop. 82 L (2017–2018))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Solfrid Lerbrekk og Nicholas Wilkinson om kroppspress og reklameindustrien (Innst. 344 S (2017–2018), jf. Dokument 8:187 S (2017–2018))
5. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i domstolloven mv. (elektronisk kommunikasjon mv.) (Innst. 352 L (2017–2018), jf. Prop. 62 L (2017–2018))
6. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven og tvisteloven (opptak og gjenbruk av forklaringer i retten mv.) (Innst. 342 L (2017–2018), jf. Prop. 63 L (2017–2018))
7. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i politiloven mv. (tidsbegrenset bevæpning ved sårbare objekter – punktbevæpning) (Innst. 341 L (2017–2018), jf. Prop. 70 L (2017–2018))
8. Innstilling fra justiskomiteen om Årsrapport for 2017 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag (Innst. 349 S (2017–2018), jf. Dokument 14 (2017–2018))
9. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven mv. (utvisning på grunnlag av eksklusjon fra flyktningsstatus mv.) (Innst. 357 L (2017–2018), jf. Prop. 68 L (2017–2018))
10. Referat

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Nordland fylke, Kari Anne Bøkestad *Andreassen*, tar nå sete.

Representanten Knut Arild Hareide vil fremsette et representantforslag.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:00:36]: Eg har gleda av å fremje eit forslag på vegner av Olaug V. Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og meg sjølv om dei ideelle aktørane sine historiske pensjonsutgifter.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16 til dagens kart er ferdigbehandlet.

Presidenten vil gjerne også minne representantene på at det er fint om man forlater salen rolig, slik at vi kan gå rett til behandling av sak nr. 1.

Sak nr. 1 [10:01:15]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om pakkereiser og reisegaranti mv. (pakkereiseloven) (gjennomføring av direktiv 2015/2302/EU om pakkereiser og sammensatte reisearrangementer) (Innst. 354 L (2017–2018), jf. Prop. 54 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:02:16] (ordfører for saken): Dette er andre gang vi behandler pakkereiser denne sesjonen. Derfor vil jeg vise til behandlingen av Innst. 126 S for 2017–2018 til Prop. 29 S for 2017–2018, om samtykke til godkjenning av pakkereisedirektivet. Saken vi behandler i dag, skal følge opp Stortingets enstemmige vedtak om å innføre pakkereisedirektivet.

Komiteen anerkjenner behovet for en oppdatering av regelverket som regulerer pakkereiser, da måten slike reiser organiseres og formidles på, har endret seg mye siden gjeldende regelverk ble laget. Lovproposisjonen følger opp pakkereisedirektivet som skal fjerne uklarheter sammenliknet med tidligere pakkereisedirektiv. Det er

et mål at forbrukerbeskyttelsen skal økes, samtidig som arrangørenes og formidlernes konkurransevne skal ivaretas.

Direktivet og lovproposisjonen viderefører i stor grad gjeldende rett, men bl.a. Forbrukerrådet mener at direktivet på enkelte punkter vil virke innskrenkende på den reisendes rettigheter sammenliknet med gjeldende lov.

Direktivet er totalharmonisert, som det heter. Derfor har Norge i denne lovproposisjonen begrensede muligheter til å innføre eller opprettholde regler som avviker fra direktivet. Men komiteen var likevel i Innst. 126 S opptatt av at regjeringen ved utarbeidelsen av den foreliggende lovproposisjonen skulle bruke mulighetene som finnes for å sikre at ikke forbrukerrettigheter går tapt ved gjennomføringen av det nye direktivet. Komiteen var enstemmig i sin merknad om at

«regjeringen i utarbeidelsen av en lovproposisjon med forslag til ny lov om pakkereiser og reisegaranti bruker mulighetene som finnes for å sikre at forbrukerrettigheter ikke går tapt ved gjennomføring av det nye direktivet.

Komiteen vil vise til Forbrukerrådets nevnte hørings svar der de påpeker at direktivet på enkelte områder vil virke innskrenkende på den reisendes rettigheter sammenliknet med gjeldende pakkereiselov. Etter Forbrukerrådets syn vil det være uheldig dersom forbrukervernet vil måtte vike for et direktiv som ikke stiller samme krav til forbrukerbeskyttelse. Komiteen er enig i dette.»

Forbrukerrådet peker i sitt skriftlige innspill til komiteen i forbindelse med behandlingen av lovproposisjonen på tre punkter i det nye lovforslaget hvor de mener at norske pakkereisende får et dels dårligere vern enn det som er tilfellet i dag. Det gjelder regler for erstatning ved forsinkede flyreiser, forholdet til transportrettslig lovgivning, reisegaranti for transportdelen av en pakke-reise, såkalt seat-only, og valgfritt gjennomføringsansvar for formidleren.

På spørsmål fra komiteen har statsråden svart hvordan regjeringen har fulgt opp den enstemmige merknaden fra komiteen om å bruke handlingsrommet til beste for forbrukernes rettigheter.

For å nevne kort til slutt hva SV som parti mener i saken: Vi er ikke tilfreds med enkelte av disse punktene og har derfor blitt med på to forslag som vil styrke forbrukernes rettigheter. Jeg tar opp disse forslagene.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp de forslagene han refererte til.

Tage Pettersen (H) [10:05:33]: Høyre og regjeringspartiene viser til at gjennomføringen av pakkereisedirektivet av 2015 bidrar til et høyere forbrukervern enn i dag. Formålet er å heve nivået på forbrukerbeskyttel-

sen innen EØS-området og fjerne forskjeller i landenes regler som hindrer handel over landegrensene.

Vi har merket oss at Forbruker Europa stilte seg positiv til departementets lovforslag i en artikkel i E24 i mars i år. Den nye loven stiller større krav til den næringsdrivendes opplysningsplikt, og kostnader det ikke er opplyst om på forhånd, er ikke forbrukerne forpliktet til å betale. Videre tydeliggjøres arrangørenes ansvar for korrekt gjennomføring av pakkereisen, og det stilles krav til skriftlig bekreftelse av tilbud og aksept ved telefonsalg av pakkereiser.

Vi har selvsagt også fått med oss at Forbrukertilsynet frykter dårligere forbrukervern på to områder. Vi deler ikke denne bekymringen og mener en ny lov om pakkereiser gir forbrukerne høyere forbrukervern samlet sett, sammenliknet med i dag.

Fra Høyres side støtter vi lovforslagets punkt om at reisegaranti for transportdelen av en pakkereise ikke videreføres i ny pakkereiselov. Vi mener forslaget, i tillegg til å være godt begrunnet, viser evne til å ta inn utviklingen i et reisemarked i stor endring. I et reisemarked der flere og flere velger å sette sammen sine reiser på egen hånd, bl.a. ved bruk av rutefly, vil reglene stille de tradisjonelle pakkereiseoperatørene dårligere i direkte konkurranse med de tradisjonelle flyselskapene. Transportdelen av en pakkereise kan både som produkt og rent prismessig sammenlignes med en vanlig flybillett. Da blir det lite logisk at en slik reise skal være underlagt et krav om reisegaranti, når andre passasjerer på det samme flyet som kun har flybillett, ikke har en tilsvarende beskyttelse.

Spørsmålet om hvorvidt den reisende skal være beskyttet av bestemmelsene i pakkereiseloven, bør avgjøres av hvilket reiseprodukt passasjerer faktisk kjøper, ikke av hva slags tjenester reiseselskapene tradisjonelt har solgt til sine reisende. I denne sammenheng er det også grunn til å merke seg at man i Sverige har hatt en tilsvarende regel som her hjemme, som man nå opphever for å sikre enklere og mer like regler uten kompliserende nasjonale særregler.

Det andre området handler om at regjeringen foreslår at man ikke benytter seg av direktivets adgang til å innføre angrerett på pakkereiser kjøpt utenfor faste forretningslokaler. Vi støtter også dette forslaget og mener det er velbegrunnet. Det er også verdt å merke seg at en tilsvarende regel heller ikke er foreslått i våre naboland ved implementeringen av direktivet.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:08:28]: Som saksordføreren sa, var det en enstemmig komité som tidligere, i Innst. 126 S for 2017–2018, mente at det var viktig å benytte det handlingsrommet som faktisk finnes i det direktivet vi behandler i dag, for å sikre at norske forbru-

kerrettigheter ikke blir svekket i utarbeidelsen av ny pakkereiselov.

Høringsinstansene har i behandlingen av proposisjonen hatt ulike tilnærminger til dette på noen områder. Vi i Senterpartiet har merket oss innvendingene som er kommet både fra bransjen og fra forbrukersiden, og mener at det er viktig å få til en så balansert lov som mulig, som tar hensyn til både reisenæringen og forbrukerne.

Der direktivet åpner for unntak, bør særregler som er i forbrukerens favør, videreføres. Det er viktig at loven har et vern mot situasjoner som kan oppstå i forkant av reisen, på reisen eller ved reisens slutt, og som ikke er selvforskyldt.

Senterpartiet er glad for at et stortingsflertall støtter Senterpartiets forslag om å innføre en angrerett i den nye pakkereiseløven. Hvorfor er det viktig? Jo, for selv om regelen om avbestilling gir den reisende muligheter for å si seg løst fra avtalen, vil det medføre et gebyr for den reisende.

Hensikten med angreretten er at den som har inngått en avtale utenom fast utsalgssted, ikke nødvendigvis har fått tid til å tenke seg godt om før avtalen er inngått, og derfor bør kunne si opp avtalen innenfor en angrefrist. Salget av pakkereiser utenfor faste forretningslokaler retter seg ofte mot sårbare grupper av forbrukere, f.eks. eldre som inviteres til å delta på ulike arrangementer, og temakvelder hvor salg av pakkereiser er et underliggende tema. Ulemper ved reisen kan i slike settinger bli underkommunisert, og folk kan gjøre impuls kjøp som man senere angres på. Etter Senterpartiets syn bør derfor angreretten inn i den nye pakkereiseløven.

Senterpartiet er videre fornøyd med at vi får med et flertall på å videreføre reisegarantien for transportdelen av pakkereisen, også kalt seat-only. Dagens ordning med reisegaranti for transportdelen av en pakkereise fungerer godt og er i forbrukerens favør. Selv departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre reisegarantien for transportdelen for ikke å svekke forbrukerbeskyttelsen, men dessverre frafalt departementet forslaget etter høringsrunden. Vi i Senterpartiet mener altså at ordningen bør videreføres, og vi velger å lytte til dem som representerer forbrukerne her.

Det er viktig at forbrukerrettighetene ikke går tapt som følge av nye endringer i pakkereiseløven. Vi deler Forbrukerombudets vurderinger og er enig i at det må være et vern i loven også for reisende som kun kjøper sete på charterreiser – at de også omfattes av reisegarantien dersom f.eks. konkurs skulle inntreffe.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:11:37]: Jeg er glad for at en samlet komité støtter regjeringens for-

slag til en ny pakkereiselov. Dette er gledelig nytt for alle reisende.

Jeg ønsker å knytte noen kommentarer til forslagene som er fremmet fra mindretallet.

Pakkereisedirektivet åpner for angrerett når pakkereisen kjøpes utenom faste forretningslokaler. Det skyldes at et par land i EU har hatt problemer med sårbare forbrukere som på salgsmøte har inngått pakkereiseavtaler de ikke har overskuet omfanget av. Så vidt jeg kjenner til, har vi ikke sett noen dokumentasjon, rapporter eller klagestatistikk i noen form som tilsier at det har vært eller er et problem i Norge.

Også uten angrerett kan den reisende allerede i dag si opp pakkereiseavtalen ved å benytte reglene om avbestilling mot gebyr. Dersom den næringsdrivende bruker metoder som strider mot markedsføringsloven, for å selge sine pakkereiser, kan Forbrukertilsynet uansett gripe inn og ilegge næringsdrivende sanksjoner. Det er grunnen til at jeg ikke har åpnet for angrerett ved kjøp av pakkereiser utenom faste forretningslokaler når forslaget er lagt frem for Stortinget.

Komiteens mindretall foreslår også at gjeldende ordning med reisegaranti for transportdelen av pakkereisen videreføres. Reisegaranti for transportdelen av en pakkereise var i sin tid begrunnet med at det var urimelig om den som kunne kjøpe transporten med et charterfly og ikke hele pakkereisen, ikke kunne nyte godt av den samme garantien som de andre passasjerene som reiste med samme fly. Men markedet har endret seg, og derfor mener vi at kravet om reisegaranti for transportdelen av pakkereisen innebærer konkurranseulempe for pakkereisearrangøren, idet verken flyselskaper eller utenlandske pakkereisearrangører må stille reisegaranti når passasjerer bare kjøper en flybillett.

I Norge har vi et generelt høyt forbrukervern også når det gjelder pakkereiser. Regjeringen mener at systemet med reisegaranti fungerer godt, og ved gjennomføring av pakkereisedirektivet av 2015 får norske forbrukere samlet sett et større forbrukervern enn i dag. Formålet med dette direktivet er å heve nivået på forbrukerbeskyttelsen innen EØS-området og fjerne forskjeller i landenes regler som hindrer handel over landegrensene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:14:58]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i folketrygdløven og kontantstøtteløven (innføring av tredeling av foreldrepenger mv.) (Innst. 340 L (2017–2018), jf. Prop. 74 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til

5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Grunde Almeland (V) [10:15:49] (ordfører for saken): Jeg skal først få takke komiteen for et godt arbeid og samarbeid i denne saken. Saken berører et område som alle partiene er opptatt av, og den brede enigheten i komiteen i flere av punktene bærer preg av nettopp dette. De enkelte uenighetene regner jeg med at de respektive partiene redegjør for selv, men forslagene til vedtak i innstillingen er det altså stort sett enighet om.

Saken inneholder hovedsakelig tre deler. Den første handler om endringene i mødre- og fedrekvoten. Der foreslås det å ikke endre på den totale lengden av stønadsperioden, men å øke de nevnte kvotene til 15 uker for mor og til – et historisk høyt tall – 15 uker for far. Det etterlater 16 uker til fri fordeling, og på denne måten sikrer vi en tredeling av foreldrepengene.

Den andre delen handler om økt støtte til flerlingforeldrene. Her foreslås det å gi tvillingforeldre fire måneder mer med foreldrepenger enn det de har i dag. Videre foreslås det at foreldre som får tre eller flere barn i samme fødsel eller ved adopsjon, gis dobbel stønadsperiode.

Den tredje delen handler om å sikre en mer fleksibel innretning av kontantstøtten. Forslaget går ut på at utbetalinger kan skje med 20, 40, 60, 80 eller 100 pst. av full sats.

Komiteen gjennomførte en høring i saken den 3. mai i år. Innspillene som kom i høringen, viste en bred oppslutning om hovedpunktene i saken, nemlig tredeling av foreldrepengene. Det var også bred støtte til den økte støtten for flerlingforeldre, mens det ble stilt noen spørsmål til innretningen av den fleksible kontantstøtten, som vi regner med kommer til å bli debattert her i dag. Saksordføreren har også merket seg at det har kommet inn flere skriftlige innspill og kommentarer i saken, og de er alle gjennomgått og lest samvittighetsfullt.

I denne saken har det vært et viktig poeng at en mer likestilt foreldrepermisjon er et viktig utgangspunkt for å gjøre noe med de strukturelle likestillingsutfordringene vi har. Samtidig er innretningen slik – altså tredelingen – at den også ivaretar det faktumet at familier er forskjellige. Innretningen sikrer også at barn får en mer lik rett til samvær med begge foreldre.

Likestillingskampen er en seig kamp. Det handler om holdninger og store, strukturelle endringer som det vi-

ser seg er vanskelige å snu over natten. Fortsatt må vi ta nye virkemidler i bruk, og derfor er jeg glad for at nettopp denne saken debatteres her i dag.

For Venstres del har nettopp tredeling av foreldrepengene vært en viktig sak, og det var et av de viktigste gjennomslagene for oss i regjerings samarbeidet. Venstre mener tredelingen er en moderne og riktig løsning på flere utfordringer. Vi vet at mange fedre tar ut akkurat så mye permisjon som de har krav på, verken mer eller mindre. Endringer i fedrekvoten fører vanligvis til endret lengde på fars foreldrepermisjon. Det så vi et klart eksempel på da fedrekvoten ble redusert fra 14 til 10 uker for fire år siden, og den samme tendensen har vi også sett i bl.a. Danmark.

Økning av kvotene gir spesielt fedre bedre mulighet til å være hjemme sammen med barna sine. Derfor er tredelingen et viktig steg for å sikre reell likestilling mellom mor og far. Begge foreldre bør ha like muligheter til å være gode omsorgspersoner for barna sine, helt fra starten. Slik bygges bånd og relasjoner, men også holdninger. Barn som vokser opp med gode og likestilte rollemodeller hjemme, vil i større grad forvente likestilling også på andre arenaer.

En forventning om likestilte foreldre er også viktig for å motvirke bl.a. lønnsforskjeller i arbeidslivet. Vi vet at jo lenger en person er utenfor arbeidslivet, desto mer vil han eller hun henge etter når det kommer til lønns- og karriereutvikling. Nå legges det opp til at både mor og far tar en betydelig del av permisjonen, og dermed vil det ikke være så stor forskjell i fraværet fra arbeidslivet. Kanskje har det en effekt på det som gjerne er usynlig kjønnsdiskriminering, når det blir like risikabelt – om man kan kalle det det – å ansette menn som å ansette kvinner i fruktbar alder. Når fraværet fra arbeidslivet på grunn av en fødsel er tilnærmet like stort for kvinner og menn, bør det også bety reduserte lønnsforskjeller på sikt.

Kristian Torve (A) [10:21:04]: Når vi i dag vedtar å innføre en tredeling av foreldrepermisjonsordningen, er det en seier for likestillingen. Det betyr at flere fedre tar ut mer permisjon, at barna får mer kontakt med begge foreldrene sine, og at vi går framover mot et enda mer likestilt samfunn. En raus foreldrepermisjon er god familiepolitikk, likestillingspolitikk og arbeidslivspolitik.

I 1993 innførte Arbeiderpartiet fedrekvote på fire uker, og siden den gangen utvidet vi den steg for steg opp til 14 uker. Alle gangene vi har fått gjennomslag for økt fedrekvote, har Høyre og Fremskrittspartiet stemt imot. Da den blå-blå regjeringen kom til makten i 2013, gikk det ikke ett år engang før fedrekvoten var redusert fra 14 til 10 uker.

I fjor høst fikk Stortinget rettet opp kursen da vi fikk på plass et nytt flertall for 14 ukers fedrekvote, også den gangen mot Høyre og Fremskrittspartiets stemmer, men med full støtte fra bl.a. NHOs leder, som mener at foreldrepermisjonsordningen er det enkelte virkemiddelet som har størst effekt på likestillingen i arbeidslivet.

Høyrepartiene har altså stått på feil banehalvdel i likestillingskampen når det kommer til foreldrepermisjon, ved hver eneste korsvei. Det er et faktum. Nå gleder jeg meg over at vi ser ut til å lande et vedtak som vil stå seg i lang tid framover. I den anledning vil jeg takke alle som har vært uenig med statsråd Hofstad Helleland opp gjennom tiden, og som har bidratt til at vi har kommet noen steg i riktig retning for likestillingen i samfunnet vårt.

Til forslaget om fleksibel kontantstøtte – og her tar enigheten slutt: I likhet med NHO og LO mener vi at dette er en deltidspakke som på ingen måte vil bidra til å få flere kvinner over i hele faste stillinger, men heller bidra til å bremse opp og i verste fall snu den positive utviklingen vi har sett de siste årene.

Perspektivmeldingen sier at vi trenger flere varme hender og kloke hoder fram mot 2060, og da må vi legge til rette for og føre en politikk som bidrar til at flest mulig er yrkesaktive gjennom hele arbeidslivet. I høringen presenterte NHO ulike eksempler på hvordan en differensiert kontantstøtte slår ut for dem med både lav, gjennomsnittlig og høy inntekt. Deres beregninger viser at det nye forslaget gir dem med lavere inntekt en høyere kompensasjon for den inntektsreduksjonen det medfører å gå ned i stillingsbrøk. Det betyr at man gir større incentiver til å ta i bruk den nye ordningen for dem som er lavtlønnet, enn dem som er høytlønnet. Det bidrar til å skape et enda større skille i samfunnet, mellom dem som er innenfor, og dem som er utenfor jobb.

Det framgår også av proposisjonen at en utvidelse av ordningen medfører 79 mill. kr i økte kostnader per år. De pengene mener vi i Arbeiderpartiet kunne vært brukt mye bedre gjennom andre tiltak for å styrke barns oppvekstvilkår og familienes hverdag.

Jeg registrerer at en sentral person i Fremskrittspartiet og leder av utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget, representanten Roy Steffensen, sier til NTB at han vil fjerne kontantstøtten, og at vi må se på hva som er gode tiltak. Da regner jeg med at det er uproblematisk for Fremskrittspartiet å være med på forslaget vi fremmer i dag, nemlig at vi ber regjeringen innen to år evaluere hvordan de foreslåtte endringene i uttak av kontantstøtten påvirker yrkesdeltakelse og likestilling i arbeidslivet.

Jeg tar opp Arbeiderpartiets forslag i saken.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Kristian Torve har teke opp det forslaget han refererte til.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [10:25:17] (komiteens leder): Vi behandler i dag utvidelse av mødrekvoten og fedrekvoten for foreldrepenger fra 10 til 15 uker. Dette vil bety at mor og far skal reserveres 15 uker hver, og at det innføres en historisk lang fedrekvote. Det skal bidra til å sikre barn trygg tilknytning til begge foreldre i første leveår. Samtidig er det et viktig steg for å sikre reell likestilling for mor og far som omsorgspersoner. Økt fedrekvote vil være bra for barnet, da far gis en mer reell mulighet til å ta ut fem uker enn det man har i dag.

Det går an å tenke nye tanker og gå tilbake på ting man har ment tidligere, for i 2017 kom det tall fra Nav som viste at endringer i fedrekvoten vanligvis fører til endret lengde på fars foreldrepermisjon. Syv av ti fedre tar til enhver tid ut det antall uker med permisjon som fedrekvoten gir. Erfaring fra både Norge og Danmark viser at fedre tar ut mindre permisjon når kvoten kortes ned, slik vi gjorde i 2014. Dette reverserer vi altså nå. Det foreslås ikke å endre den totale lengden på stønadsperioden for foreldrepenger, men at mor og far får fem uker hver med sine respektive kvoter.

Det er viktig at barn får god tilknytning til begge foreldre når de er små. Alle familier er forskjellige, og økningen i mors og fars kvote betyr likevel at hver familie har 16 uker av stønadsperioden til fri fordeling. I dagens samfunn finnes et mangfold av familiekonstellasjoner. En foreldrepermisjon hvor det legges opp til at begge foreldrene tar en betydelig del av stønadsperioden, likestiller foreldreskapet – enten det innehas av far eller mor, to fedre eller to mødre. En tredelt foreldrepermisjon gir et mer rettferdig utgangspunkt, uansett hvordan familien ser ut.

Vi foreslår i dag å gi tvillingforeldre fire måneder mer med foreldrepenger enn det de har i dag, og det foreslås også å gi foreldre som får flerlinger – tre barn eller flere i samme fødsel, eller gjennom adopsjon – dobbel stønadsperiode. En undersøkelse fra Folkehelseinstituttet fra 2014 viser at flerlingmødre og -fedre har større sannsynlighet enn andre til å utvikle depresjon etter at barna er født, på grunn av stress og stor arbeidsbelastning, og det konkluderte denne undersøkelsen – ikke veldig overraskende – også med. Så flerlingforeldre vil få bedre vilkår etter at denne loven er vedtatt.

Dagens kontantstøtteordning fungerer slik at foreldre med barn mellom 13 og 23 måneder som ikke går i barnehage med offentlig driftstilskudd, kan få utbetalt full eller halv sats, og det er på 7 500 kr per måned. Denne proposisjonen foreslår en mer fleksibel løsning hvor kontantstøtten kan utbetales i 20, 40, 60, 80 eller 100 pst. av full sats. Vi mener det er viktig å gi familiene mulighe-

ten til en mer fleksibel barnehagestart, og dermed at familiene også har større grad av valgfrihet til å tilpasse ordningene slik det er best for dem, og ikke hva andre mener er best for dem.

Høyre mener at kontantstøtten bidrar til valgfrihet, og at den enkelte familie kan bestemme ut fra barnet og familiens totale behov hva som er best for barnet. Hvert barn har sin egenart, og det er ikke alle barn som passer til å ha full barnehageplass. Det kan være mange ulike grunner til det. Dette er en ordning som Høyre fortsatt vil kjempe for, og vi mener at en mer fleksibel løsning gir familiene ytterligere mulighet til å velge hva som er best for dem.

Norge har rause ordninger for småbarnsforeldre. Vi mener de skal være fleksible og ha barnet i fokus. Så hører vi her at det argumenteres med at NHO mener både det ene og det andre. Da må jeg si at Høyre har ingen problemer med å være uenig i hva NHO til enhver tid måtte mene, og vi tror jo at Arbeiderpartiet også kan være uenig i hva LO til enhver tid måtte mene.

Morten Wold [10:30:46]: Det hører med til sjeldenhetene at jeg bruker denne talerstolen til å snakke delvis mot Jeløya-erklæringen, men akkurat nå skal jeg gjøre et lite unntak, mest for å forklare at i denne saken kommer Fremskrittspartiet til å stemme for noe vi egentlig er imot. Politikk er sannelig ikke alltid enkelt.

Fremskrittspartiet kommer altså til å stemme for en tredeling av foreldrepermisjonen.

La meg understreke at Fremskrittspartiet tror på frihet for enkeltmennesket. Og vi tror på frihet for familier. Vi mener at det ikke er en oppgave for det offentlige å regulere hvordan familier skal disponere sin tid, eller å påvirke hvilke valg de skal gjøre i livet. Jeg tror altså fullt og fast på at det er den som har skoen på, som vet hvor den eventuelt trykker.

Fremskrittspartiet har gått inn i regjering med to andre partier. Alle her i salen vet at når man inngår i en koalisjon, må man både gi og ta i saker i en kontinuerlig prosess. Denne saken er et eksempel på det. I vår stortingsgruppe er det solid oppslutning om vår regjeringsdeltakelse. Derfor er det også forståelse for at vi i enkelt saker som dette må stemme med våre regjeringspartnere.

Vi forstår at det i andre partier synes viktigere å drive kjønnskvolter for å nå andre mål enn at familier skal kunne velge selv. Vi forstår at andre partier setter høyere andre verdier enn at folk skal få kunne få styre sitt eget liv i tråd med sine egne valg, sine egne verdier og hva de selv synes er best.

Jeg håper likevel at sunn fornuft kan råde. Vi vet at dagens vedtak ikke vil kunne passe for alle familier. Det bør derfor være en lav terskel for å kunne innfri unntak

fra tredelingsregelen. Departementet og de partiene som er pådrivere i saken, har forhåpentligvis forståelse for at enkeltfamilier kan rammes hvis regelverket blir tolket på en firkantet måte.

Heldigvis er det slik at regjeringserklæringen mest inneholder god politikk. Den gjør det enklere for de aller fleste å leve sitt liv på en god måte. Vi senker skatter, vi fjerner unødvendige lover og regler, og vi bygger landet.

I forrige stortingsperiode viste Fremskrittspartiet og Høyre at vi kunne levere meget gode resultater i regjering, med støtte i denne sal fra Venstre og Kristelig Folkeparti. I denne stortingsperioden viser vi sammen med Høyre og Venstre at vi sammen i regjering fortsetter å levere god politikk for landet og for folk flest.

Det er noe som heter at man ikke teller de tapte slag på seierens dag. Det kan være et passende uttrykk til å forklare hvorfor vi i dag stemmer for en løsning vi egentlig ikke ønsker.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:33:48]: Jeg vil i hvert fall si at dette er en seierens dag.

Proposisjonen som vi i dag behandler, og vedtakene som vi i dag fatter, er i all hovedsak en oppfølging av stortingsvedtaket om å utvide fedrekvoten. For Senterpartiet er det en målsetting å øke fars samvær med barnet i foreldrepermisjonen. Fedrekvoten er viktig for å få fedrene til å bli bedre kjent med barna sine fra fødselen av og i småbarnsårene samt ta del i barnas oppdragelse og oppvekst.

Det var den rød-grønne regjeringen som innførte 14 ukers fedrekvote, men dette ble reversert til 10 uker av Solberg I-regjeringen i 2014 – sikkert med god hjelp av Fremskrittspartiet. Men Senterpartiet er tilfreds med at det nå, omsider, er bred politisk enighet – i hvert fall stemmemessig – om å utvide fedrekvoten.

Videre stiller vi oss positive til departementets forslag om å utvide stønadperioden for både tvillingforeldre og flerlingforeldre. Disse foreldrene har større omsorgsbyrder enn andre foreldre, og dagens foreldrepengeperiode dekker ikke det reelle omsorgsbehovet som disse familiene har. Dette har Senterpartiet tatt til orde for tidligere og bl.a. ønsket å utvide permisjonstiden etter flerlingfødsel.

Jeg må likevel si at det er sider ved foreldrepermisjonsordningen som ikke er hensyntatt i proposisjonen. Det gjelder særlig fars rett til selvstendig uttak. Dersom utvidet fedrekvote skal ha den ønskede effekten, hvilket er mer likestilling og delt ansvar for barna, må far få selvstendig uttaksrett til pappapermisjon.

I rapporten «Pappaperm? Fedre som ikke tar fedrekvote – hvor mange, hvem og hvorfor?» fra Institutt for samfunnsforskning finner man en klar sammenheng

mellom parets inntekt, fars inntekt og fars uttak av fedrekvoten. Det er en polariserende tendens der de fedrene som ikke får tatt ut foreldrepenger, enten er de med høy inntekt eller de med lav inntekt.

Rapporten viser videre at nærmere 5 800 fedre i 2011 ikke hadde rett på fedrekvote, som følge av at deres partner ikke hadde opparbeidet seg rett til foreldrepenger. Dette innebærer i praksis at mange fedre ikke får ta del i ordningen fordi det ikke er økonomisk gunstig, eller fordi mor ikke oppfyller aktivitetskravet som kreves for at far skal kunne ta ut pappapermisjon.

En annen rapport, fra 2009, viser at en lavere andel fedre blant selvstendig næringsdrivende tar ut fedrekvoten. Dette forklares bl.a. med at selvstendig næringsdrivende kan ha vanskelig for å ta ut permisjon fordi bedriften er avhengig av deres innsats, kunnskap og tilstedeværelse, og at de kan ha et større økonomisk tap ved uttak av foreldrepenger enn ansatte fedre.

I sum illustrerer dette at ordningen ikke i tilstrekkelig grad har incentiver som bidrar til at flere fedre tar ut fedrekvoten. Jeg merker meg at proposisjonen ikke adresserer disse problemstillingene, og det er heller ikke lagt fram forslag om selvstendig uttaksrett for far i den.

Det er også verdt å merke seg at ESA flere ganger har kritisert Norge for å diskriminere fedre på dette området. Nå er ikke Senterpartiet en ihuga tilhenger av korreksjoner som kommer fra den kanten, men akkurat i denne saken er kritikken på sin plass. Det som derimot er overraskende, er at regjeringen, som ellers er en sterk tilhenger av både EU og EØS-avtalen, velger å ignorere dette.

Jeg er også overrasket over at ikke flere partier stiller seg bak eller vil støtte Senterpartiets forslag om å innføre selvstendig uttaksrett for far. Alle synes i andre sammenhenger å være enige om at far må få selvstendig uttaksrett, men det blir bare tomme ord fra mine kollegaer når de velger å sitte stille i båten og ikke foreta seg noe når vi kommer med et konkret forslag.

Avslutningsvis vil jeg trekke fram høringsinnspillene som komiteen har mottatt fra privatpersoner. Innspillene kommer hovedsakelig fra kvinner som har barn, eller som skal ha barn. Kvinnene uttrykker skepsis til at fedrekvoten utvides på bekostning av mødrekvoten og slik sett resulterer i færre uker til mor. Lovforslaget oppfattes av dem som en inngripen i den private sfæren. I flere av innspillene tas det opp at endringen vil vanskeliggjøre f.eks. amming. Et annet moment som nevnes, er at en fødsel og det å bli mor for mange kvinner kan være en tøff opplevelse, og at ikke alle av den grunn er klare for å gå tilbake til jobb etter noen måneder.

Disse innspillene peker på behov som det bør tas hensyn til i utformingen av politikken på dette området. Samtidig er det viktig å understreke at formålet med ut-

videlsen av fedrekvoten ikke handler om å overkjøre familiene og deres valgfrihet til å organisere sine liv, men heller om å tilrettelegge for at far skal kunne ta del i omsorgen for egne barn.

Jeg tar opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:39:05]: Saken vi behandler nå, har tre ulike deler, som SV har litt ulike synspunkter på.

For å rydde unna det uproblematiske først: SV støtter helhjertet å gi tvillingforeldre fire måneder mer med foreldrepenger enn de har i dag, og å gi flerlingforeldre dobbel stønadperiode. En undersøkelse fra Folkehelseinstituttet, som det ble referert til fra talerstolen tidligere i dag, viste at flerlingmødre har større sannsynlighet for å utvikle depresjon etter at barna er født, på grunn av stress. SV har lenge hatt i sine programmer og jobbet for å gi disse foreldrene tryggere rammer gjennom å gi tvillingforeldre mer foreldrepenger og dobbel stønadperiode. Derfor er vi glade for at det forslaget går igjennom i salen i dag. Jeg skal være så raus at jeg gir Kristelig Folkeparti skryt for å ha forhandlet inn dette.

Når det gjelder regjeringens forslag om å innføre gradert kontantstøtte, er det et lite klokt forslag dersom vi ønsker å styrke kvinners deltakelse i arbeidslivet og jobbe for mer heltid og mindre deltid. Det er viktig for kvinners økonomiske selvstendighet, som er en forutsetning for ekte likestilling.

Regjeringen foreslår å gjøre det mulig å motta 20, 40, 60, 80 eller 100 pst. sats, avhengig av avtalt oppholdstid for barnet. Vi har fått tydelige tilbakemeldinger fra både LO og NHO om at dette er en svært dårlig idé. De frykter at det vil legge opp til at flere kontantstøttemottakere, som i all hovedsak er kvinner, vil jobbe deltid. SV er i hvert fall opptatt av å lytte til partene i arbeidslivet når vi utformer politikk som har med arbeidslivet å gjøre, selv om høyresiden ikke har valgt å gjøre det i dette tilfellet.

For å oppnå reell likestilling i arbeidslivet og familielivet må vi tenke likestilling i alt vi gjør. Konsekvensene av dette forslaget viser at regjeringen ikke har tenkt likestilling, derfor vil SV stemme imot.

Regjeringen svarer i denne proposisjonen på det stortingsflertallet ba om i et anmodningsvedtak som kom i trontaledebatten ved denne sesjonens start. Opposisjonen dannet et historisk flertall for at regjeringen måtte reversere kuttene de har gjort i fedrekvoten – kutt som rammet likestillingen i familien og arbeidslivet, kutt i fedrenes mulighet til å være hjemme med ungene sine, kutt motivert av en snever høyreideologisk forestil-

ling om familienes frihet, som stadig skyves foran likestilling.

Det er gledelig at de sentrale blåstrømpene – om vi kan kalle dem det – i regjeringspartiene har gått tilbake på sin kritikk av fedrekvoten. Det er jeg oppriktig glad for, men det skulle bare mangle når resultatet faktisk ble at færre fedre er hjemme med ungene. Det er bra at saken nå har kommet tilbake Stortinget, i form av forslag om tredelt foreldrepermisjon. Det viktigste for SV har alltid vært å øke fedrekvoten på bekostning av fellesperioden. Det fører til at flere fedre er mer og lenger hjemme. Det er viktig både for barna, som får en viktig tilknytning til sine pappaer, for fedrene, som får være hjemme, og for mødrene, som får bedre muligheter i arbeidslivet.

Derfor er SVs primærstandpunkt å øke fedrekvoten, men vi vil stemme for tredelingen som foreslås i dag.

Til slutt: Senterpartiet har fremmet et forslag om selvstendig uttaksrett for fedre. Det er et standpunkt som SV deler. Det er viktig at den muligheten gjøres mer reell for at flere fedre skal få lov til å være hjemme med barna. ESA har nå tatt saken til EFTA-domstolen, fordi de mener at Norge bryter med likestillingsdirektivet. Det er alvorlig. Det kan hende vi blir påtvunget en løsning som ikke er ideell.

SV kommer til å stemme for Senterpartiets forslag i dag. Vi kommer også tilbake til denne saken med en annen, ny modell i forbindelse med budsjett, som vi mener det er realistisk kan innføres.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:43:35]: Kristelig Folkeparti fikk flere store og viktige gjennomslag i fjorårets budsjettforhandlinger, men et av dem jeg er mest stolt av, er de fire nye, friske permisjonsmånedene vi fikk til tvillingforeldrene og full dobling av permisjonen til trilling- og andre flerlingforeldre.

Selv har jeg fått ett barn om gangen, men det har krevd sitt av nattevåk, døgnåpen flaskestasjon, omsorg og byssing – utvilsomt de beste og mest krevende årene i familiens liv. Ja, det er fantastisk å få barn – og ja, det snur hverdagen på hodet. Derfor forstår vi i Kristelig Folkeparti at noen foreldre kan bli overveldet når de får beskjed på ultralyden om at det blir dobbel glede.

Kristelig Folkeparti jobber for et samfunn som er godt for barna, og for et samfunn som ser på barna som det beste godet vi har. Hvis det er sann, må vi også som samfunn investere i barna og familiene. Den første tiden er verdifull og viktig for at barna skal få en trygg og god tilknytning til begge sine foreldre. Derfor er disse fire nye permisjonsmånedene til tvillingforeldre så viktige – for de to nyankomnes del, for at de skal få enda mer omsorg og trøst og tilstedeværelse av både mamma og pappa.

Kristelig Folkeparti er familiepartiet, og det er med stor bekymring vi ser den vedvarende nedgangen i fødselstallene her til lands. Vi vil at Norge skal være verdens beste land å være barn i og verdens beste land for familier. Da er tid sammen noe av det viktigste familien kan få.

Dette handler om verdier, det handler om politikk, og det handler om verdibasert politikk. Kristelig Folkeparti ønsker å omfordele mer fra felleskassen til familier, og vi er svært fornøyd med at vi har fått gjennomslag for fleksibel kontantstøtte. Med en så høy andel ettåringer i barnehagen som vi nå har, er det på høy tid at vi setter en fot i bakken og spør oss om alle ettåringer passer inn i samme form. Svaret er nei, det gjør de ikke.

Med en fleksibel kontantstøtte kan flere foreldre få økonomisk rom til å velge en roligere barnehagestart for sine ettåringer. De kan velge å begynne med et par dager i uken, eller med kortere dager det første halvåret – alt etter hva de vurderer som best for sin ettåring, og hva som passer deres familiesituasjon.

Kristelig Folkeparti er glad for utvidet permisjon for flerlingforeldre og for fleksibel kontantstøtte. Men vi er langt fra ferdig med å gjøre hverdagen bedre for familier. Vi vil gi fedre selvstendig uttaksrett, vi vil fortsette å heve kvaliteten i barnehage og skole, vi vil løfte barnevernstrygden, og vi vil at alle barn skal være velkomne i verden, også de som kommer til å trenge ekstra omsorg. Ofte er det kanskje de samme barna som etter hvert gir ekstra spesiell omsorg til andre.

Så et par setninger om den tredelte foreldrepermisjonen. Det som Kristelig Folkeparti vil advare mot, er å innføre altfor rigide ordninger når det gjelder foreldrepermisjon. Kristelig Folkeparti var for et år siden med på å heve fedrekvoten fra 10 til 14 uker, for vi så hva som skjedde da vi senket fedrekvoten fra 14 til 10 uker, og det var viktig å gjøre en endring på det. Det er ikke veldig dramatisk, det som nå foreslås, for vi hever fedre- og mødrekvoten til 15 uker i stedet for 14. Allikevel vil jeg advare mot å innføre altfor rigide ordninger, for jeg tror det vil føre til at det tvinger seg fram et behov for mange unntaksbestemmelser, og jeg synes det er synd hvis det skjer.

Bare en liten kommentar til slutt: Jeg hørte representanten Øvstegård kritisere den fleksible kontantstøtten og peke på arbeidslivet og de tilbakemeldingene som kom fra NHO og LO. Jeg vil bare si at det ikke er arbeidslivspolitikken som ligger bak den fleksible kontantstøtten, det er familierpolitikk. Den fleksible kontantstøtten handler om å legge til rette for at barn kan få en mykere start på barnehagedagen og hverdagen sin. Det er bakgrunnen for at vi jobbet for å få dette igjennom i budsjettforhandlingene i fjor. Familier er forskjellige, barn er forskjellige, det er forskjellige behov, og vi prøver å

legge til rette for at familiene skal få oppleve den fleksibiliteten de trenger.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:48:58]: Regjeringen har foreslått en tredeling av foreldrepermisjonen. Jeg er stolt over dette forslaget og av at det kommer fra en Høyre–Fremskrittsparti–Venstre-regjering. Jeg er veldig glad for at Stortinget i dag vedtar den mest offensive og likestilte foreldrepengeordningen Norge noen gang har hatt.

Så har jeg lyst til å si at det som gjør meg mest glad, er – i motsetning til noen her, som sier at det først og fremst er en seier for likestillingen – at dette er en seier for familiene og for barna, som får være hjemme sitt første leveår med både mor og far og skape sterke tilknytningsbånd til begge sine foreldre.

Foreldrepermisjonsordningen handler om omsorgen for våre aller minste. Vi ser også at det betyr mye for et mer likestilt familieliv og arbeidsliv. Jeg trodde jo for åtte år siden at Norge var et så likestilt land at generasjonen av fedre og dagens foreldre var så opptatt av delt foreldreskap at kvoten var overflødig. Så så vi med en reduksjon av kvoten fra 14 til 10 uker at kvoten hang helt eksakt sammen med antall uker far tar ut.

Jeg vet ikke om det at far da tok mindre foreldrepermisjon, færre antall uker, skyldtes at det var vanskelig å gå og be om flere uker pappaperm hos arbeidsgiveren, og at det var der det stoppet, eller om det var hjemme hos ens egen partner at det stoppet. Jeg vet ikke hva det skyldtes, men det er åpenbart fortsatt et behov for en fedrekvote som gjør at fedre overfor arbeidsgiveren har denne rettigheten, og at rettigheten til disse ukene hjemme sammen med barnet ikke skal være karrierehemmende på noen slags måte. Det er viktig.

Det er også viktig overfor ens egen partner, samboer, mamma til barnet, å vise at man ønsker å være hjemme, ikke ved bare å bruke hele kvoten, men også den valgfrie kvoten. Den siste delen som foreldrene kan disponere seg imellom, er ikke mammas kvote, det er like mye fars kvote.

Jeg er glad for at vi, fordi vi så at uttaket av kvoten til far, antall uker, gikk ned, gjeninnfører en foreldrepermisjonsordning som sikrer barnet tilknytning til og samvær med begge foreldrene i løpet av dets første leveår. Jeg tror dette vil føre til at mange flere fedre tar ut hele kvoten sin, at mange fedre også viser hvor mye det betyr for familien og for forholdet til barnet at de tilbringer mye av det første leveåret til barnet hjemme, og at flere fedre derfor også etter hvert vil ta i bruk mye av den valgfrie delen.

Jeg er glad for at Stortinget i dag også vedtar at tvillingforeldre skal få fire måneder ekstra stønadsdager, og at foreldre som får tre eller flere barn, får doblet stø-

nadsperiode. Det er viktig og riktig at vi gir flerlingforeldre en raus utvidelse i en utfordrende livsperiode.

Dette er vedtak som vil være med og styrke familienes mulighet til å ta godt vare på barna sine det første leveåret.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Kristian Torve (A) [10:54:23]: Arbeiderpartiet har vært tydelig på at vi er motstandere av kontantstøtten. Vi har stemt imot å utvide ordningen ved alle korsveier siden den gang, fordi vi mener at det er et feil virkemiddel i både familie-, likestillings- og arbeidslivspolitikken i Norge. På de 20 årene kontantstøtten har eksistert, har vi brukt 50 mrd. kr på ordningen. Det er penger til mange barnehageplasser og andre familie- og likestillingstiltak.

Jeg har forstått det slik at også Høyre er glad for at stadig flere kvinner jobber heltid. Men når det nå legges opp til en ordning som NHO bl.a. omtaler som en deltidsgulrot, blir jeg i tvil om statsråden forstår konsekvensene av forslaget. Hvis Høyre ønsker at flere kvinner skal jobbe heltid, kan statsråden kanskje forklare Stortinget hvorfor hun nå foreslår å bruke 79 mill. kr på det NHO omtaler som en deltidsgulrot?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:55:21]: Forklaringen på det er at i motsetning til Arbeiderpartiet, som ideologisk og prinsipielt mener at det er en politisk oppgave å gå inn og detaljstyre i størst mulig grad hvordan familiene lever livet sitt, er Høyre for valgfrihet. Vi har tro på at det er mor og far som best er i stand til å ta valgene for sin familie, og for hva som passer deres barn best.

Vi er opptatt av å få flere kvinner ut i arbeid. På integreringsfeltet er en av våre viktigste oppgaver – ikke minst for meg som likestillingsminister – å få flere innvandrerammaer ut i arbeid. Derfor reformerer vi nå introduksjonsprogrammet. Vi er opptatt av at flere skal lære seg norsk språk. Vi er opptatt av at Nav spesielt følger opp innvandrerforeldrene, og ikke minst innvandrerammaene, for det har også mye å si for å redusere barnefattigdommen, noe regjeringen er veldig opptatt av.

Kristian Torve (A) [10:56:26]: Jeg er usikker på om endringene i kontantstøtteordningen bidrar til å få flere innvandrermodre ut i jobb. Men jeg er i hvert fall stolt av at et stort flertall i denne salen nå vedtar en foreldrepengeordning som bidrar til at flere fedre vil ta ut mer permisjon, og at barna får mer tilknytning til begge sine foreldre.

Statsråden tok oss i innlegget sitt åtte år tilbake i tid. I november i 2010 reagerte statsråd Hofstad Helleland –

den gang familiepolitisk talsperson for Høyre – sterkt på forslaget fra den rød-grønne regjeringen om en tredeling av foreldrepermisjonen og hevdet at regjeringen den gang ofret barna «på likestillingens alter». Statsråden sa til NRK den gangen at den rød-grønne regjeringen var «mer opptatt av å oppnå full likestilling enn å ivareta barnets behov i sitt første leveår».

Mitt spørsmål til statsråden er om hun fremdeles har det standpunktet.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:57:24]: Jeg er opptatt av hva som er best for barna og for familiene. Selv legger jeg ikke så mye prestisje i hva jeg som leder av Høyres Kvinneforum foreslo for åtte år siden. Når jeg får meg forelagt tall om at en redusert pappakvote fører til at færre fedre er hjemme med barna sine, er det selvsagt min oppgave som stortingspolitiker da, og som statsråd nå, å endre standpunkt ut fra det å få flere fedre hjem for å være sammen med barna sine. Det er hensynet til gode familieliv, at barna skal ha gode oppvekstvilkår, som er det viktigste for meg.

Derfor er jeg veldig glad for at Jeløya-plattformen er så tydelig på at vi er opptatt av at flere fedre skal ha muligheten til å være hjemme med barna sine. Derfor foreslår vi denne tredelingen, og derfor er jeg stolt av det vedtaket som Stortinget nå gjør.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:58:46]: Senterpartiet er jo enig med regjeringen når det gjelder kontantstøtten, og vi er enig med ministeren i at dette er en seier for familiene og barna. Men det er også en seier for likestillingen. Jeg synes det er bra at regjeringen og ministeren har endret mening i disse spørsmålene nylig.

Men når det kommer til denne lite likestillingsvennlige ordningen om at fedre ikke kan få foreldrekvote på egne premisser, altså at de er avhengige av mors situasjon, har ikke regjeringen endret seg i det siste – det vil si ministeren har endret mening, for tidligere mente hun det samme som Senterpartiet i den saken.

Jeg synes det er fint at vi i dag innrømmer at vi ser verdien av å endre mening. Men jeg lurer på om ministeren kunne fortelle meg hvorfor hun nå står på det standpunktet at det ikke er diskriminerende nok – med tanke på ESAs kritikk av oss – at vi ikke har selvstendig uttaksrett for far. Jeg forstår ikke at ikke en likestillingsminister kjemper for det.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:59:51]: Det er veldig fascinerende å høre representanter for Senterpartiet stå på Stortingets talerstol og foreslå at vi skal endre uttaksretten for far og hevde at nå må vi gå fra tomme ord til handling.

Vi politikere viser handling gjennom de prioriteringene vi gjør i statsbudsjettet. Hva har Senterpartiet

gjort? Senterpartiet har foreslått 10 mill. kr til ordningen med endret uttaksrett for far. Ordningen koster 800 mill. kr, så det Senterpartiet foreslår i dag, er en uttaksrett for fedre som vil vare knapt en uke. Det viser realitetene i Senterpartiets politikk. Det man foreslår, må man også vise gjennom dekning i budsjettene.

Jeg tror heller vi skal se på denne kritikken fra ESA – den gjelder likestillingsperspektivet, (presidenten klubber), ikke omsorgsperspektivet (presidenten klubber igjen). Men jeg har sagt at jeg står ... (presidenten avbryter).

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:01:00]: Senterpartiet er beredt til å ta den kostnaden, men vi forstår at det er en kjempehøy sum. Samtlige partier har snakket om hvor viktig dette er, hvordan vi skal gjøre det, og om vi skal ha en opptrapping. Det må vi jo se på. Men det jeg er interessert i å få vite, er om ministeren er helt konsekvent når det gjelder dette, eller om hun har lyst til å begynne å jobbe med denne problemstillingen og skaffe til veie penger?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:01:32]: Jeg er beredt til å jobbe med dette. Og når også SV fra talerstolen uttaler at de ønsker å se på ordningen, synes jeg det er en fin utfordring. Ønsket partiene har om at dette skal ordne seg, gjør at vi bør snakke sammen.

Men jeg må si jeg blir overrasket over at Senterpartiet nå på talerstolen forskutterer høstens statsbudsjett og står her og lover at disse 6 000 fedrene skal få 800 mill. kr til full uttaksrett. Når Senterpartiet sier at de er beredt til å ta denne kostnaden, betyr det at vi kan forvente oss at det kommer 800 mill. kr til dette fra Senterpartiet i høstens budsjett. Det var en god nyhet, sikkert, for mange av de fedrene som er opptatt av dette. Jeg er mer opptatt av hvordan vi skal få til reelle endringer. Jeg ser at det er urettferdig for noen, men at det også er en stor kostnad. Det handler om prioritering innenfor vårt felt. Derfor er jeg beredt til å ... (presidenten avbryter).

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:02:48]: Når det gjelder fedres fulle uttaksrett, er det noe også Kristelig Folkeparti er opptatt av å få på plass. Det har vi prioritert i våre alternative budsjetter. Men det har en kostnad, og dette er ikke en ordning som kan innføres med en opptrapping. Enten innfører man ordningen, eller så gjør man det ikke.

Når det gjelder tredeling av foreldrepermisjonen, og at man velger å innføre en såpass rigid ordning som det man velger å innføre – er ikke statsråden redd for at det kommer til å medføre at man da er nødt til å innføre flere unntaksbestemmelser? Det er pekt på bl.a. selvstendig næringsdrivende og deres utfordringer med at man tar ut hele permisjonstiden.

Så til en annen ting: Det er flere som har tatt til orde for å todele foreldrepermisjonen. Kan statsråden avkrefte eller bekrefte om det også er regjeringens politikk?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:03:51]: I likhet med Kristelig Folkeparti er denne regjeringen opptatt av å sikre valgfriheten til familiene. Vi vet at barn er forskjellige. Det er ulike behov i familiene, og derfor er det også viktig at familiene får fleksibilitet.

Jeg er veldig fornøyd med at vi nå har gått så langt at vi i Jeløya-plattformen foreslår en tredeling. Det er regjeringens politikk. Jeg er redd for at en todeling vil redusere fleksibiliteten familien bør ha muligheten til å benytte. Jeg vil selvsagt også følge nøye med på hvordan ordningen slår ut for f.eks. selvstendig næringsdrivende og andre, slik at vi får en ordning som er til beste for barna, men som også fungerer bra for begge foreldrene, slik at man fortsatt kan ha en god balanse mellom et godt familieliv og et godt arbeidsliv.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Guri Melby (V) [11:05:13]: Helt siden begynnelsen av 1990-tallet, da vi først fikk begrepet «fedrekvote» og pappaer som hadde rett på fri fra jobb for å ta seg av barna sine, har det foregått en stille revolusjon som har gitt oss store endringer i farsrollen. I løpet av de siste 20 årene har fedrene sakte, men sikkert tatt en mye større plass i sine barns liv. Dette har gitt oss et mer likestilt foreldreskap, men også et mer likestilt familieliv og arbeidsliv. Men vinnerne er, som statsråd Hofstad Helleland vektla i sitt innlegg, først og fremst ungene, som nå er så heldige å ha to engasjerte omsorgspersoner fra dag én.

Helt siden de første ukene med fedrekvote ble innført i 1993, har den jevnt og trutt blitt økt, helt opp til 14 uker i 2013, før den ble kuttet til 10 uker av den forrige regjeringen. Dette kuttet førte, som flere har nevnt, til et kutt i fedres uttak av foreldrepermisjon, noe som var svært uheldig i et likestillingsperspektiv. Venstre gikk derfor til valg på en tredeling av foreldrepermisjonen og prioriterte det høyt i regjeringsforhandlingene i vinter. Grunnen er at en tredeling av foreldrepermisjonen uten tvil er et av de viktigste likestillingspolitiske tiltakene vi kan gjennomføre. Hvis folk skal være likestilt på jobben, i arbeidslivet og i samfunnslivet for øvrig, må de være likestilt hjemme. Jeg må takke statsråden for at hun har jobbet så raskt og godt for å innføre tredelt foreldrepermisjon, og at det nye regelverket blir gjeldende allerede fra 1. juli.

Tredelt foreldrepermisjon er viktig for likestillingen, men vi er ikke i mål, og Venstre er ivrig på å komme enda

et steg videre. I likhet med mange som har hatt ordet i denne debatten, er vi også opptatt av at fedrene må få selvstendig uttaksrett til foreldrepenger. Men det er først og fremst et budsjettspørsmål, selv om det også er en viktig prinsipiell sak.

Venstre mener det er viktig at utgangspunktet er to likestilte foreldre som begge ønsker mye tid sammen med barnet sitt. Samtidig vet vi at familier er forskjellige. Derfor beholder vi 16 uker som foreldrene selv velger hvordan de vil ta ut. På den måten får hver familie en fleksibilitet. Samtidig ønsker jeg ikke å legge skjul på at mitt mål er at enda flere familier skal fordele permisjonsukene mer likt enn det vi har lagt opp til her. Jeg tror at mange menn gjerne kunne tenkt seg å være hjemme med barnet lenger enn 15 uker, og mange kvinner ønsker å komme tilbake til jobb tidligere enn de vanligvis gjør i dag. Men forventninger både i familien og blant arbeidsgivere til både kvinner og menn gjør at mange fortsatt velger tradisjonelt, der mor tar hele fellesperioden. Vi mener at f.eks. offentlige skjemaer og systemer bør innrettes mer offensivt. I dag er det sånn at når en søker om foreldrepermisjon, er utgangspunktet at mor skal ta hele fellesperioden. En må selv inn og aktivt endre hvis far skal ta mer enn kvoten sin. Med en tredeling av foreldrepermisjonen mener vi også at likedeling og likestilling bør være utgangspunktet, også i Navs skjemaer.

Dagens vedtak gjør dette til en merkedag for likestillingen i Norge, og heldigst av alle er selvsagt barna. De får vokse opp med likeverdige omsorgspersoner i et mer likestilt samfunn, og det gir flere muligheter og større valgfrihet for alle.

Tone Merete Sønsterud (A) [11:08:29]: La meg først bare si at jeg synes det ble et merkelig replikkordskifte, spesielt med hensyn til Senterpartiet, hvor statsråden stort sett kritiserte Senterpartiets politikk i stedet for å svare på spørsmål.

Videre er det interessant å merke seg at statsråden nå er veldig lite interessert i historiefortellinger. Men vi har jo mange saker i denne sal hvor både statsråden og Høyre og Fremskrittspartiet spesielt er veldig interessert i historiefortellinger, særlig når det gjelder svartmaling av den rød-grønne regjeringen.

Men til saken: Det er bra å høre Høyre fortelle oss nå at fedrekvoteordningen er bra for barna, og at det er viktig at barna har god kontakt med både mor og far. Det er vi selvfølgelig helt enig i. Så får vi bare observere at Fremskrittspartiet i denne saken nå stemmer for noe de egentlig er imot.

Men tilbake til statsråden, som forsøker å bruke denne talerstolen til å fremstille det som om opposisjonen – og jeg vil tro spesielt Arbeiderpartiet – er mer opptatt av

likestilling enn av hensynet til barna, og er mer opptatt av likestilling i arbeidslivet. Likestilling, et likestilt arbeidsliv, et likestilt familieliv, er bra, også for barna. Det er faktisk en vinn-vinn-situasjon. De framstiller det som om Arbeiderpartiet ikke i det hele tatt skulle bry seg om barna – ja, vi har hørt det i flere debatter. Det er – hva skal jeg si – et argument å bruke som man kan tenke slår an ute i opinionen. Men jeg understreker igjen: Selvfølgelig er Arbeiderpartiet opptatt av barna. Vi er opptatt av gode barnehager. Vi er opptatt av gode skoler. Vi er opptatt av god oppvekst for ungene. Så det faller vel litt på sin egen urimelighet å kritisere oss for det.

Til slutt: Det er interessant å høre at Høyre nå kobler seg til NHO, slik de anklager Arbeiderpartiet for å gjøre når det gjelder LO, og ikke minst kritiserer LO og Arbeiderpartiet for. Men det får vi bare ta til etterretning.

Grunde Almeland (V) [11:11:07]: Jeg må jeg si jeg er glad for å høre flere representanter snakke varmt om økningen av fedrekvoten.

Så vil jeg også påpeke, som bl.a. representanten fra SV nevnte fra talerstolen, at det har vært bred enighet i flere partier om at denne kvoten bør økes. Men det er viktig å merke seg at dette ikke bare er en oppfølging av vedtaket i Stortinget i fjor, som representanten Øvstegård synes å mene. Dette er ikke bare en utvidelse av fedrekvoten, men en strukturell endring av innretningen for foreldrepengordningen. Tredelingen er altså en selvstendig modell. Det er noe annet enn bare en oppfølging av vedtaket fra i fjor.

Så merket jeg meg at representanten Sønsterud syntes replikkordskiftet var noe merkelig. Jeg hadde en ganske annen opplevelse av det. Jeg synes det er på sin plass å stille spørsmål om hvorvidt man legger inn penger når man velger å prioritere de vedtakene man snakker varmt om i denne salen. Det er ingen hemmelighet at for Venstre har det også vært viktig å se på uttaksretten, det er også noe Venstre har programfestet i sitt stortingsvalgprogram. Vi mener at fedre må få selvstendig uttaksrett til foreldrepenger, slik at de kan ta ut permisjon basert på om de selv har vært yrkesaktive, ikke om mor har det. Men det er et budsjettspørsmål, det handler om 800 mill. kr – det er i hvert fall anslagene. Jeg synes regjeringen har fulgt opp denne saken, og jeg synes at statsråden har svart på det på en veldig ryddig og god måte.

Så vil jeg også påpeke at de ti millionene som Senterpartiet har lagt inn, må økes betydelig hvis Senterpartiet faktisk ønsker å legge dette inn i sitt alternative budsjett.

Så har det kommet en del innspill som handler om at fedrekvoten går på bekostning av mødrekvoten. Det har flere sagt i skriftlige innspill til komiteen. Jeg ønsker bare å påpeke at det ikke stemmer. Vi øker faktisk mødrekvoten også. Det går på bekostning av fellesperioden. Så det

er både en økning av mødrekvoten og en økning av fedrekvoten – en reell tredeling.

Jeg er ikke så bekymret for det noen i salen er bekymret for når det kommer til eventuelle rigide ordninger. For en del av de bekymringene vi har hørt i denne debatten, f.eks. de som handler om helseutfordringer, finnes det andre ordninger som kommer til å ivareta på en god måte. Jeg tror at dette er et første steg for en viktig modell, og jeg er glad for at vi får igjennom disse vedtakene i dag. Og så er jeg glad for at det er såpass stor enighet i denne saken.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [11:14:18]: Jeg har noen merknader i forbindelse med debatten. Jeg tror jeg må få lov til å repetere at Høyre ikke er et ekko av NHO. Jeg kan ikke forstå hvordan Arbeiderpartiet egentlig har kunnet tenke det. Men det handler vel kanskje da om hvordan Arbeiderpartiet ser seg selv i forhold til LO.

Vi utformer politikk på selvstendig grunnlag. Vi lytter til alle. Vi kan også se at når politikken vi vedtar, ikke virker slik som intensjonen var, klarer vi faktisk å snu. Når også forskning og erfaring viser at fedre faktisk ikke tok ut kvoten, gjør vi noe med det.

Så vil jeg bare takke representanten fra SV for å bli kalt blåstrømpe. Det tar jeg som et gedigent kompliment.

Man kan bruke mange ordninger i Norge for å fremme likestilling. Ja, likestilling er viktig med tanke på foreldrepenger og hvordan vi disponerer dem, men det er hva som er viktig for den enkelte familie, og hva som er best for barnet, som må være fokus for det vi gjør.

Vi opplever at det er en ideologisk forskjell. Vi har Arbeiderpartiet på den ene siden, som nå – det har vi fått stadfestet i dag – er helt klart imot kontantstøtte. Jeg ble litt i tvil da jeg hørte representanten Giske på talerstolen i en sak vi behandlet her i salen for en stund siden, hvor det ble hevdet at man trodde man kanskje kunne komme til enighet med Kristelig Folkeparti om hvordan man innrettet kontantstøtten. Men debatten i dag har gjort det helt klinkende klart: Arbeiderpartiet er – og det er jo godt – forutsigbart imot kontantstøtte. Vi i Høyre er for. Vi mener at familiene må få lov til å innrette seg slik det passer best for dem.

Så blir det hevdet at dersom man tar ut kontantstøtte, vil man komme senere inn i arbeidslivet og kanskje jobbe mer deltid – vi ønsker jo heltidsstillinger. Jeg har ikke sett at det er blitt presentert verken forskning eller dokumentasjon på at de kvinner i Norge som tar ut kontantstøtte, deltar mindre i arbeidslivet eller tar mindre utdanning.

Kari Henriksen (A) [11:17:22]: Jeg vil si som representanten Melby at dagen i dag er en merkedag. Men det er også verdt å legge merke til at dette er en merke-

dag som først ble fjernet av denne regjeringa, og nå blir innført igjen. Det er også en måte å måle seire på.

Likestilling eller barn, likestilling eller familie, arbeid eller likestilling, arbeid eller familie: Dette er de motsetninger som høyreregjeringa har tatt opp i denne debatten. Dette har aldri vært motsetninger for Arbeiderpartiet. Likestilt foreldreskap og arbeidsliv er bra for familien, det er bra for barna, og det er bra for foreldrene – og ikke minst er det bra for samfunnet. Derfor har vi en historie der vi har klart å forene disse forholdene: pappaperm, eldreomsorg, omsorg for syke barn, barnehager og et inkluderende arbeidsliv, sammen med partene i arbeidslivet. Det er Arbeiderpartiets politiske prosjekt å skape velferd og legge til rette for at begge foreldre er likestilte, og vi vil nå jobbe for å utvide ordningen slik at også flere enn de juridiske foreldrene kan få ordninger knyttet til omsorgspermisjon. Det er å gå framover og møte framtidens utfordringer.

Det er bra at Høyre har snudd. De snudde fordi de fikk nye tall, sa Ørmen Johnsen. Anmodningsvedtak er nok en mer sannsynlig årsak.

Statsråden er like glad i dag på barnas vegne som hun var glad på barnas vegne da hun var imot pappaperm. Hensynet til barnet og til valgfrihet er det viktigste, men Høyre er altså dratt etter hårene igjen og bruker samme argumentasjon nå som de gjorde for åtte år siden, da standpunktet var et helt annet. I samme innlegg snakker Høyre med to tunger.

La meg bare si at NHO mener ikke «både det ene og det andre» – jeg tror det er et ganske riktig sitat fra Ørmen Johnsen: De mener at den fleksible kontantstøtten som innføres, reduserer verdiskapingen som kvinner bidrar med til samfunnet, og den reduserer inntoget i arbeidslivet for foreldre som har lav yrkesdeltagelse, og som jobber deltid. 3 300 mrd. kr har medlemmer av regjeringa skrytt av er kvinners bidrag. Hadde vi hatt en høyreregjering over lang tid, tviler jeg på at verdiskapingen hadde vært så stor.

Vi ser på ordninger knyttet til omsorgspermisjon, som jeg skal komme tilbake til i mitt neste innlegg, for nå ser jeg at tida går ut.

Grunde Almeland (V) [11:20:41]: Jeg merker meg at representanten Henriksen prøver å framstille denne endringen i loven og økningen av fedrekvoten som noe som bare ble tatt bort, og så gjeninnført. Det er riktig at det er et anmodningsforslag som følges opp, men det er i tillegg til det lagt på en ekstra uke. Det er altså 15 uker, så vi har faktisk en historisk høy fedrekvote. Ikke nok med det: Tredelingen som innføres, er altså en selvstendig modell, og det er en betydelig endring. Venstre er stolt over at vi både klarte å kjempe for dette i valgkampen og få gjennomslag for dette i regjeringserklæringen.

Jeg synes også det er litt spesielt at det blir stilt spørsmål ved hvilken motivasjon statsråden har for å gjøre denne endringen. Jeg må si at jeg har full tillit til at det statsråden har lagt fram fra denne talerstolen her i dag, har vært oppriktig og ærlig, og ikke minst det at man tar inn over seg de tallene og den nye kunnskapen man får. Det synes jeg statsråden har redegjort for her i dag på en veldig god og ryddig måte.

Så vil jeg på tampen av debatten legge til at når vi nå går inn i årets Pride-sesong, er det også viktig å merke seg at dagens norske familier er mangfoldige, og regnbuefamilien, eller den moderne familien, passer ikke inn i gårldagens familienorm med en forventning om at mor tar det meste av ansvaret for barna. En foreldrepermisjon hvor det legges opp til at begge foreldre tar en betydelig del, likestiller foreldreskapet, enten det innehas av en far og en mor, av to fedre eller av to mødre. En tredelt foreldrepermisjon gir et rettfærdig utgangspunkt, uansett hvordan familien ser ut.

Det er viktig å påpeke at dette er en viktig likestillings sak, men heldigst av alle er selvsagt barna. De får vokse opp med likeverdige omsorgspersoner i et mer likestilt samfunn, og det gir muligheter for alle.

Presidenten: No vil ikkje presidenten garantera at me enno er «på tampen av debatten» – men neste talar er Åslaug Sem-Jacobsen.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:23:02]: Jeg skal ikke dra det ut, men jeg har et behov for å presisere når jeg på sett og vis blir forsøkt latterliggjort når det gjelder våre 10 mill. kr i revidert, at de er basert på svaret fra departementet om hva det ville koste å innføre selvstendig uttaksrett for far fra 1. juli 2018. Det ville gi liten effekt i budsjettet. Vi tok en sum og la den inn. Det er der det kommer inn. Det handler ikke om å sette 10 mill. kr opp mot 800 mill. kr, som det anslagsvis vil koste et helt år. Dette baserer seg på tall som ministeren selv har skrevet under på.

Kari Henriksen (A) [11:23:55]: Det jeg skulle si, var knyttet til kommentaren om at flere hadde lyttet til representanten Trond Giske i en tidligere debatt, der vi signaliserte at vi nå kunne komme til enighet om familiepolitikk. Jeg tror at hvis representanten Ørmen Johnsen hadde lyttet nøye, hadde hun nok ikke hørt enighet med regjeringa, men med Kristelig Folkeparti. Det tror jeg bunner i at representanten Trond Giske tenker på det vi har i vårt program. Vi vil bistå foreldre i den tidsklemma som foreldre opplever, og vi vil ha politiske virkemidler for å få det til. I vårt program har vi bl.a. et ønske om å jobbe fram en politikk der vi skal se på redusert arbeidstid for foreldre de to første årene. Det vil være god familiepolitikk. Vi vil gjøre det sammen med

partene i arbeidslivet. Vi vil utvikle politikk som faktisk skaper bedre rammer for familien.

Så til dette med at det er en merkedag i dag. Det er det. Jeg sa at det var en merkedag i dag, men vi har hatt en lignende merkedag før. Jeg vil gi Venstre honnør for at de har kommet inn i regjeringa, for det har faktisk bidratt til at Høyre har blitt dratt etter hårene i denne saken. Det er veldig positivt, så det roper vi bare hurra, hurra, hurra for.

Det som jeg finner litt underlig, er at høyrepartiene på den ene siden står og snakker om ideologi og valgfrihet, og at valgfrihet er det beste for barn. Når de da får på bordet at den ideologien og den valgfriheten faktisk ikke virker, endrer de politikk, men de snakker fremdeles om ideologi og valgfrihet. Enten må de nå ha redusert valgfriheten for familier ved å innføre tredelt foreldrepermisjon, eller så er ikke valgfrihet et så viktig argument for høyresiden lenger. Det er en fair stillingstagen å ta, det er veldig fair å endre politikk, men en kan ikke argumentere med de samme ideologiske overbygningene på begge sider. Enten er valgfrihet ikke å ha tredeling av foreldrepermisjonen, som Høyre argumenterte for for ti år siden, eller så er valgfrihet å ha tredelt foreldrepermisjon, som Arbeiderpartiet alltid har argumentert for.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:26:45]: Jeg har bare lyst til å presisere at for Kristelig Folkeparti er det ikke noen motsetning mellom en god likestillingspolitikk og en god familiepolitikk. Det lar seg fint forene.

Når det gjelder Arbeiderpartiets tanker om at man alltid skal kunne bli enig med Kristelig Folkeparti, tror jeg nok at avstanden til venstresiden og Arbeiderpartiet når det kommer til kontantstøtte, er så stor at jeg ser det fryktelig vanskelig ut fra de posisjonene som partiene på venstresiden har, at man lett skal kunne komme fram til enighet.

Jeg synes det er positivt at Arbeiderpartiet tenker at man i de to første årene med barn kanskje kan ha noe redusert arbeidstid, men det blir på arbeidslivets premisser. Og det er der den store forskjellen mellom Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er. Arbeiderpartiet trekker alltid fram arbeidslinja, mens vi er opptatt av familien. Vi er opptatt av barna, vi er opptatt av at familien skal kunne ha en valgfrihet som gjør at dersom man mener at barnet har godt av å være litt mer hjemme, så skal man få muligheten til det. Så Kristelig Folkeparti er en varm forsvarer av kontantstøtten, og vi er stolte over at vi har innført den. I år feirer ordningen 20-årsjubileum.

Så er vi ikke der at alt er hogd i stein. Selvsagt må alle ordninger moderniseres fordi samfunnet endrer seg, men det å redusere familiens mulighet til å ta egne valg vil aldri være Kristelig Folkepartis politikk.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:29:02]: Dette er en litt merkelig debatt. Når vi nå er ved en så stor merkedag for norske barn, norske familier og norsk likestillingspolitikk, bruker Arbeiderpartiet tiden på å snakke om snøen som falt i fjor, snakke om hva kvinnepolitisk leder i Høyre foreslo for åtte år siden, og snakke om det som Høyre før har ment, i stedet for å være opptatt av fremtiden.

Arbeiderpartiet fremstår som fortvilt over å ha mistet grepet om familiepolitikken og likestillingspolitikken og bruker da i sin fortvilelse tiden sin på denne talerstolen til å prøve å skrive inn en historie om at det uansett er Arbeiderpartiet som skal ta æren, det er Arbeiderpartiet som skal gå foran i alt som handler om likestilling og familiepolitikk i dette landet. Slik er det ikke. Nå er det faktisk en Høyre–Fremskrittspartiet–Venstre-regjering som legger frem den mest likestilte, en historisk, foreldrepermisjonsordning i Stortinget, og det er denne regjeringen som får flertall for det. Jeg er glad for at Venstre kom inn i regjering. Jeg er glad for den formuleringen som Venstre fikk igjennom, og for at vi har jobbet så effektivt at fra erklæringen ble lagt frem i januar, klarer vi å innføre en ny ordning som vil virke for alle barn født etter 1. juli.

Dette er en regjering som viser gjennomføringskraft, som er opptatt av å ta samfunnet fremover, som mener at et likestilt og godt familieliv også er en veldig viktig verdi for oss som samfunn. Det at alle foreldre skal kunne kombinere et arbeidsliv med å ta vare på barna sine, er viktig. Så håper jeg at dette vil ha betydning for en holdningsendring og også en kulturendring hos arbeidsgivere, der fedre skal kunne gå hjem for å hente i barnehagen, der fedre skal kunne ta ut ikke bare fedrekvoten, men også hele den valgfrie kvoten, for den del, om det passer det enkelte barn og denne familien best. Nå har vi gjort mye med regulering. Vi har gjort mye med loven, men fortsatt handler det om holdninger. Det handler om å endre strukturer og å endre kulturer hvis vi skal komme dit at mor og far, kvinner og menn er fullt ut likestilt i Norge.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Tone Merete Sønsterud (A) [11:32:22]: Jeg skal prøve å være helt kort, for det meste er vel for så vidt sagt i denne debatten. Men det er dratt inn mange politiske elementer, bl.a. hvordan denne regjeringen sett fra Fremskrittspartiets side gjør alt vel og godt på mange politiske områder. Det innlegget handlet svært lite om det saken egentlig dreier seg om.

Så hører vi statsråden på talerstolen nå som bruker i hvert fall halvparten av sitt innlegg til å fortelle salen at Arbeiderpartiet ikke er opptatt av likestilling, har mistet

grepet om familiepolitikken, osv. Hun bruker tiden på det, og samtidig står hun og kritiserer oss for å framstille det slik at når vi sier vår mening til regjeringen, blir det veldig vondt og leit og vanskelig. Det blir en noe merkelig debatt, det er jeg faktisk enig med statsråden i.

Så kan vi si det slik: Ja, regjeringen viser handlekraft i mange saker for landet. Jeg kunne ha dratt inn f.eks. skattelette. Men jeg må nok få lov til å understreke at dessverre er handlekraften litt for stor i mange saker.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:33:47]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova og statsborgerloven (foreldreskap og statsborgerskap for barn født i utlandet) (Innst. 336 L (2017–2018), jf. Prop. 82 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Morten Wold (FrP) [11:34:30] (ordfører for saken): Vi skal drøfte proposisjonen om endringer i barneloven og statsborgerloven, som dreier seg om foreldreskap og statsborgerskap for barn født i utlandet.

Et hovedformål med forslagene i proposisjonen er å bidra til en bedre håndtering av saker om erklæring av farskap for barn født i utlandet når det er tvil om identitet. I noen land og i noen saker kan det være vanskelig for norske myndigheter å ta stilling til identiteten til barnet, moren eller han som vil erklære seg som far. Barn født i utlandet kan mangle dokumenter, som fødselsattest, eller det kan være tvil rundt dokumenter om identitet som legges frem – fra land uten offentlig fødselsregister, land der det ikke utstedes offisielle dokumenter, eller land der dokumenter kan ha lav notoritet, noe som øker risikoen for uriktige opplysninger.

En samlet komité peker på at det i departementets høring er bred støtte til forslaget om en ny bestemmelse i barneloven, som gir mulighet til å be om DNA-test ved erklæring av farskap for barn født i utlandet når vilkår for dette er oppfylt. Statsborgerloven fastsetter at et barn automatisk blir norsk statsborger ved fødselen dersom faren eller moren er norsk statsborger. Derfor er

det veldig viktig at dette dokumenteres på en forsvarlig måte.

Det foreslås en endring i barneloven slik at bare norsk utsendt utenriktjenestemann skal ha kompetanse i utlandet til å ta imot farskaps erklæringer. Endringen innebærer at de honorære representantene ikke lenger har kompetanse når det gjelder farskapsfastsettelse. Den foreslåtte endringen vil ha som konsekvens at det blir noe mindre enkelt for norske statsborgere og andre lands statsborgere å erklære farskap etter norsk rett i utlandet. Det kan være en ulempe for dem som berøres, men man mener altså at andre hensyn veier tyngre.

Et hovedformål med forslagene i proposisjonen er å bidra til bedre håndtering av saker om erklæring av farskap for barn født i utlandet når det er tvil om identitet. Det er bred enighet i komiteen i sakens anledning. Derfor fremmer også komiteen en enstemmig innstilling.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:37:23]: Barn har rett til vern av sin egentlige identitet og eventuelt sitt statsborgerskap. Myndighetene kan i dag ikke be om DNA-test ved erklæring av farskap, og dette kan være et problem i land der det ikke er mulig å få fødselsattest eller ID-dokumenter, eller i land der slike dokumenter heller ikke er helt til å stole på. Manglende mulighet til å be om DNA-test når det er ID-tvil, kan f.eks. gi risiko for menneskehandel.

Jeg har ikke veldig mye å tilføre til det som saksordføreren nettopp orienterte om. Jeg er veldig glad for at komiteen enstemmig støtter forslaget, og for at vi har fått til en rask behandling av denne saken.

Bakgrunnen for at regjeringen la frem dette forslaget, er bl.a. at våre utenriksstasjoner har meldt om bekymring for at det i enkelte tilfeller kan bli erklært farskap på feil grunnlag for å få norsk statsborgerskap. Dersom mannen er norsk statsborger, blir barnet også automatisk norsk statsborger og får pass og varig opphold. Flere departementer har ansvar. Derfor har vi samarbeidet om saken som vi har fremlagt for Stortinget.

Denne saken har også fått bred oppslutning fra høringsinstansene, og jeg er glad for at Stortinget i dag fatter en beslutning i saken som nå gjør at det ikke lenger skal være tvil om erklæringen av farskap for barn født i utlandet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:39:27]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Solfrid Lerbrekk og Nicholas Wilkinson om kroppspress og reklameindustrien (Innst. 344 S (2017–2018), jf. Dokument 8:187 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:40:19] (ordfører for saken): På en dag som denne, hvor hitlistene toppes av låten «sommerkroppen», en enkel, men fengende låt som har slått strømmerekorder mye fordi den faktisk retter et kritisk søkelys på usunt kroppspress og bruken av plastiske operasjoner, fremmet av bl.a. bloggere, vil jeg påstå at tiden er overmoden for at vi i denne salen tar tak i denne problematikken. Jeg vil derfor takke forslagsstillerne, Freddy André Øvstegård, Solfrid Lerbrekk og Nicholas Wilkinson i SV, for dette representantforslaget om kroppspress og reklameindustrien.

Som saksordfører vil jeg også takke komiteen for samarbeidet og ikke minst for at den så tydelig har vist stor interesse for temaet, både i behandlingen i saken og ved at medlemmer bl.a. har deltatt på organisasjonen Press' lansering av deres nedslående rapport om emnet, og at andre har arrangert egne seminar om dette.

Komiteen avholdt høring i saken 3. mai, hvor tre organisasjoner som har vært høylytte om emnet, deltok: Norske Kvinners Sanitetsforening, Press og Sex og samfunn. Samtlige høringsinstanser var positive til representantforslaget, og det ble signalisert støtte til flere av de konkrete forslagene som lå i det.

Jeg opplever at alle vi i salen er enig i at kroppspress og usunne skjønnhetsidealer er et voksende samfunnsproblem. Mange barn og unge sliter psykisk, og utseende- og kroppspress er noen av de viktigste faktorene som i den ene undersøkelsen etter den andre relateres til psykiske plager. Barn og unge utsettes for usunn eksponering, som igjen påvirker deres selvbilde og deres forhold til egen kropp og utseende. Dette er bekymringsfullt. Det er alvorlig når barn og unge blir psykisk syke eller får andre plager som følge av sin opplevelse av ikke å klare å leve opp til skjønnhetsidealene fra reklameindustrien, bloggverdenen, realityserier osv.

Som saksordfører er jeg derfor veldig glad for at en enstemmig komité fremmer to konkrete forslag i saken som vil bevege oss i riktig retning: Vi er enige om at det er særdeles viktig at vi nå sikrer at den kommende opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse også inneholder tiltak som skal motvirke kroppspress, og tiltak som skal jobbe med å fremme positivt selvbilde og

positiv selvfølelse. Hele komiteen ber også regjeringen om et forsterket tilsyn med usunn reklame som retter seg mot barn og unge, og da særlig reklame som promoterer urealistiske skjønnhetsidealer og bidrar til kroppspress. Forbrukertilsynet må med andre ord jobbe mer målrettet og med økt fokusering på den type reklame framover, og det arbeidet kommer iallfall Senterpartiet til å følge nøye med på.

Jeg regner med at de respektive partiene redegjør for sine synspunkter i saken og ser fram til det samt innlegget til ministeren, som jo hadde et arrangement senest i går om dette emnet. Jeg er glad ministeren er engasjert i tematikken nå, men skulle nok ønske at både hun og regjeringspartiene hadde blitt med på enda flere av forslagene som blir fremmet i denne saken.

Senterpartiet og jeg er uansett veldig glad for at opposisjonen – og da stortingsflertallet – erkjenner at det er nødvendig å ta større og betydelige grep for å snu den negative utviklingen med enormt kropps- og utseendepress ved også å stemme for følgende forslag i dag:

«Stortinget ber regjeringen utrede innstramming i reguleringen av kommersiell markedsføring av kosmetisk kirurgi, særlig reklame som bidrar til usunt kroppsideal og som også når barn og unge.»

Vi vedtar å endre bestemmelsen om god markedsføringskikk i markedsføringsloven, hvor det presiseres at annonsører skal sørge for at reklame ikke viser et urealistisk eller usunt skjønnhetsideal, bl.a. ved merking av reklame som gjennom retusjering endrer kroppsfasongen til mennesker. Vi vedtar også å endre markedsføringsloven § 21, som regulerer god markedsføringskikk overfor barn, for å hindre reklame rettet mot barn generelt og motvirke kroppspress mot unge spesielt.

Jeg er ellers sikker på at vi som komité og også Stortinget kommer til å jobbe ytterligere med tematikken utover dette Dokument 8-forslaget. Enn så lenge kan vi glede oss over at folk over det ganske land synger ironisk med på strofer som «Skal jeg få sommerkroppen som jeg vil, så må jeg opereres», når dette som nå blir betegnet som årets sommerhit, blir spilt. Men samtidig må vi vite at for mange unge, både de som lever av utseendet sitt og særlig dem det påvirker, er dette dessverre ikke ironi.

Med det vil jeg ta opp de forslagene Senterpartiet er med på.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kari Henriksen (A) [11:45:21]: Først takk til SV for å ha reist denne saken. Det er en viktig sak, som vil utgjøre en forskjell for mange ungdommer. SV har Arbeiderpartiets helhjertede støtte i denne saken, og Kristelig Folkeparti stiller igjen opp. Det er bra. Da blir det flertall.

Når vi ikke støtter forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti, er det fordi det med forslag nr. 4 vil bli flertall for en grundig handlingsplan. Fra vår side vil vi understreke at opplistingen der ikke er uttømmende, slik at forhold nevnt i forslag nr. 8 ikke utelukkes fra å være med i handlingsplanen som foreslås.

Kroppspresset har endret seg. Da jeg var ung – på 1970-tallet – sto kampen om eierskap til egen kropp. Kvinner kastet bh-ene, var stolt av kroppen sin og bekræftet sin eiendomsrett over kroppen på bl.a. den måten. Kroppen var vår. Ingen skulle tukle med den, heller ikke reklameindustrien. Kvinner og menn utgjorde en sterk motvekt mot den kraften reklamen og industrien også da sto for.

Det som gjorde at kvinner etter hvert – og vi er ikke i mål ennå – ble sett på som selvstendige individer og gode nok som de var, var at politikken støttet opp om det som kvinnene selv mente var viktig. Retten til arbeid på like vilkår og retten til selv å bestemme over prevensjon og seksualitet ble omgjort til politiske vedtak – og ikke bare retten; med retten fulgte muligheter for kvinnene fordi politikken leverte.

De unge i dag lever i en annen tid og under en annen politikk. I dag er trusselen mot både gutter og jenter reklame og moteindustriens krav: Bli som oss. «Bli som oss» er en farlig regel, enten det kommer fra religiøse forsamlinger, fra ungdomsgrupper eller fra skjønnhetsindustrien. I dagens samfunn vil syv av ti endre på utseendet. Det er en sammenheng mellom reklame, kroppspress og psykisk helse. Den digitale hverdagen forsterker denne sammenhengen.

Det viktigste tiltaket er å forebygge de negative opplevelsene de unge kan få av egen kropp og eget utseende. Det skjer gjennom at vi voksne opptrer som gode rollemodeller og lærer barna våre å bli tilfreds med seg selv. Men i dagens samfunn er ikke det nok. Det er heller ikke tilstrekkelig å snakke om det. Det er nødvendig med en kraftfull og konkret handlingsplan.

Heldigvis var Stortinget enig med Arbeiderpartiet i at det trengtes en tydeligere regulering av skjønnhetsindustrien. Regjeringa fikk klar melding i går: Politikerne skal stille opp og bidra. Skjønnhetsmarkedet skal reguleres strengere. Det er uforståelig at høyreregjeringa stemte imot dette forslaget samme dag som de fikk denne oppfordringen fra blogger Anniken Jørgensen:

«Men vi som bloggere burde ikke ha lov til å dele ut rabattkoder, enten det er til «fillers» (...), eller til kirurgiske operasjoner. Det skulle ikke vært lov. Jeg mener det er helt «hodemist».»

Jeg er enig med bloggeren: Det er «hodemist».

Det er beklagelig at regjeringa ikke lytter bedre – regjeringspartiene stemmer også imot forslaget vi behandler i dag – den gjør nok, mener regjeringa.

Den politiske forskjellen er at mens høyreregjeringa mener det er tilstrekkelig med prat, konferanser og ansvarliggjøring av andre, mener Arbeiderpartiet at ja, det er nødvendig, men det er ikke nok. Erfaringer med de planer regjeringa har lagt fram til nå, er at de er underfinansiert og for dårlig forankret, og ansvaret er ikke klart definert. Det får de klare tilbakemeldinger om. Det er beklagelig, men det er velkjent høyrepolitikk. Ikke å ta de nødvendige politiske virkemidlene i bruk er en skillelinje som gjør at endringer skjer raskt og effektivt og blir konsistente over tid, uavhengig av tidsånd.

Ungdomstida er kort. Det er ingen motsetning – slik jeg ser det – mellom både å jobbe med saken i det som regjeringa har på trappene, og samtidig utarbeide en konkret og forpliktende handlingsplan. Tilbakemeldingene fra organisasjonene i høringen var tydelige. Press ville ha en handlingsplan med finansiering, Norske Kvinners Sanitetsforening, ja takk, en handlingsplan, Sex og samfunn, ja takk, en handlingsplan, regjeringa – nei takk.

Takk, men nei takk, sier vi til høyreregjeringas veiging. Dette er for viktig til ikke å gjøre noe med. Vi er enig med de organisasjonene som har uttalt seg, og enig i de tilbakemeldingene som kommer fra ungdom. Arbeiderpartiet vil stille opp med konkrete vedtak. Det er på høy tid. I dag – etter votering – får med all sannsynlighet regjeringa ny marsjordre fra Stortinget: Gjør noe mer konkret med det kroppspresset ungdom er utsatt for! Dette ser ut til å bli en god dag.

Herved tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet har sammen med Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tage Pettersen (H) [11:50:36]: Høyre og jeg er, i likhet med det store flertallet i samfunnet, bekymret for et økende kroppspress blant barn og unge.

Jeg vil trekke fram strategien for god psykisk helse, Mestre hele livet, hvor regjeringen omtaler barn og unges bruk av sosiale medier. Det vil være naturlig at denne planen også viser til tiltak for barn og ungdom som vil gjøre dem bedre rustet til å takle press, krav og forventninger fra omverdenen. Derfor støtter vi ikke forslaget om at det utarbeides en handlingsplan mot kroppspress, men står bak forslaget om at disse utfordringene tas med i den varslede opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse.

Ungdommen i dag er første generasjon digitalt innfødte, og store deler av deres hverdag leveres og deles på sosiale medier. Med dette som bakgrunn mener vi at flere av tiltakene i representantforslaget er myntet på gårdsdagen og ikke på framtiden. Vi har ikke troen på stren-

gere reguleringer som kun når aktører som holder til i Norge, og som markedsfører norske produkter via norske kanaler. Når det er sagt, støtter vi forslaget om et forsterket tilsyn med usunn reklame som retter seg mot barn og unge.

Forbrukertilsynet har påpekt at håndhevingen av markedsføring og reklame i dag ofte er en rundgang mellom ulike tilsyn og fagmyndigheter. I våre merknader har vi derfor anbefalt regjeringen å se på ansvarsfordelingen mellom Helsetilsynet, Mattilsynet og Forbrukertilsynet når det gjelder markedsføring av ulike tilbud om kosmetisk kirurgi, slankeprodukter og andre tilbud om tjenester som bygger opp under økt kroppspress.

Kari Henriksen holdt et innlegg i den likestillingspolitiske debatten sist uke der hun raljerte over at statsråden arrangerte rundebordskonferanser. Det må representanten selvfølgelig gjerne få gjøre, men jeg tror hun hadde hatt større utbytte av å være til stede.

Jeg var selv med på å arrangere et miniseminar 16. mai i år, og i går deltok jeg på en konferanse sammen med toppsjefer i bloggnettverk, influencere, redaktører, journalister, politikere og forskere, på initiativ fra statsråden. Kort oppsummert løftet de fleste fram holdninger, voksnes betydning og det å fokusere på hva som læres bort i barnehager og på skoler.

La meg også sitere noen ord fra VG-kommentaren til Morten Hegseth, som var til stede i går:

«Helleland er nå den mest progressive politikeren på akkurat dette temaet, og etter dagens møte ser det ut til at hun mener alvor.»

Videre skriver han:

«Først og fremst kan Helleland være ministeren som er med på å skifte kurs for en hel generasjon som nå sliter i hodene sine, mye på grunn av Internettets skjulte påvirkning.»

Det er i hjemmet, i barnehagene og i skolene at sunne holdninger i hovedsak utvikles og læres. Tidlig innsats for å styrke barns selvfølelse er nok noe av det viktigste vi må legge godt til rette for, slik at barn og unge kan ta selvstendige og gode valg og tør å stå imot usunt press. Foreningen Sex og samfunn var på komiteens høring tydelige på akkurat dette, og sa at skolen må legge til rette for å normalisere vårt forhold til kroppen. De skriver i sin uttalelse at vi alt har planer og strategier som bør være gode verktøy i arbeidet mot kroppspress.

I flere måneder har eksfotballspiller Mads Hansen diskutert med bloggere om kroppspress og kosmetiske operasjoner. Det har vært en debatt med klare fronter. Det sentrale spørsmålet er om bloggerne som skriver om egne kosmetiske operasjoner, framstår som usunne rollemodeller for unge, usikre jenter og gutter.

Det er viktig at de og andre aktører med stor påvirkningskraft i sosiale medier tar et stort ansvar for den på-

virkingen de har på unge. Derfor bør det etableres et samarbeid med bloggere, deres nettverk og annonsører, slik at det kan utarbeides mer forpliktende etiske retningslinjer på området.

En av innledderne på vårt miniseminar var spesielt invitert for å snakke om kroppspress for unge gutter. En av konklusjonene var at mange unge gutter i dag mangler mannlige rollemodeller. Derfor vil vi konkret oppfordre regjeringen til å intensivere arbeidet med å rekruttere menn til barnehageutdanningen, som beskrevet i Jeløya-plattformen. Et arbeid for å rekruttere menn til skolehelsetjenesten bør også gjennomføres. I den sammenheng støtter vi det pågående arbeidet for å endre tittelen fra dagens «helsesøster».

Sunn mat og trening er for de aller fleste gode tiltak som gir bedre fysisk og psykisk helse. Det er ikke noe galt i å ønske å gå ned i vekt eller å komme i bedre form. Men det er grunn til å ta det på alvor når det blir en altoverskyggende mani, der alt handler om å få nettopp en fin sommerkropp.

Det beste er å være normal – det er det vi sammen må normalisere.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:55:36]: Dagen i dag er en veldig viktig dag for kampen for unges frihet til både å være seg selv og å like seg selv for den de er – en viktig dag i kampen mot kroppspress og mot snevre idealer for hva som er vakkert og ikke vakkert, idealer som skader unges psykiske helse.

Tidligere i vår lanserte Press, Redd Barnas ungdomsorganisasjon, en ny undersøkelse der over 2 000 ungdommer var spurt. Det kom fram at 68 pst. av jentene og 52 pst. av guttene ønsket å endre på eget utseende. 43 pst. kjenner på kroppspress i sin egen hverdag.

Det vokser opp en hel generasjon som hater sin egen kropp. Spiseforstyrrelser er den tredje vanligste dødsårsaken blant unge jenter. Norsk ungdom melder at de blir fryst ut av vennegjengen dersom de ikke har «fillers» i leppa. Reklamebransjen og skjønnhetsindustrien tjener milliarder på ungdoms dårlige selvbilde.

Overalt hvor ungdom går, blir de bombardert med reklame for et uopnåelig skjønnhetsideal. Masse reklame i offentlige rom, på tv og ikke minst målrettet reklame på sosiale medier viser modeller som er photoshoppet til det ugjenkjennelige, og reklame for plastisk kirurgi. Ja, sjansene er store for at akkurat nå er det en usikker ung jente som sveiper seg igjennom Tinder, og mellom de potensielle matchene dukker det opp en reklame for å operere inn silikon i brystene. Så langt har det gått.

Allerede i 2014 viste en SIFO-rapport kalt «Retusjert reklame og kroppspress» at det er en sammenheng mellom reklame, kroppspress og psykisk helse. Siden den gang har reklametrykket bare blitt større. Derfor er det

så gledelig at vi i dag endelig gjør noe med det, og det er opposisjonen som gjør det.

Ungdomsorganisasjoner på tvers av det politiske spektrumet har sneket seg ut om natten og klistret opp merking av retusjert reklame i åtte år. Jeg var selv på stiftelsesmøtet for Ungdom mot retusjert reklame i 2010, og det vekket mitt engasjement.

I dag kan vi endelig innkassere seieren. Etter at flere byer har gått foran, skal nå Stortinget vedta at i hele landet skal retusjert reklame merkes – slik at ungdom minnes på at skjønnhetsidealene vi utsettes for, ikke er realistiske.

I tillegg får vi gjennomslag for at regjeringen skal utrede innstramming i reguleringen av kommersiell markedsføring av kosmetisk kirurgi. Det er et viktig skritt i riktig retning for å få bukt med noe av den verste reklamen som ungdom utsettes for.

Vi får også gjennomslag for at loven skal styrkes, at tilsynet skal styrkes, og at tiltak mot kroppspress skal inkluderes i opptrappingsplanen for unges psykiske helse.

Jeg vil rette en stor takk til alle aktivistene som har stått på og kjempet for dette i så mange år, til organisasjonene som har satt det på dagsordenen – til alle som har kjempet for ungdoms frihet til å være seg selv og til å like seg selv.

Dette er en viktig milepæl, men kampen fortsetter.

Med det tar jeg opp SVs forslag i saken.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp det forslaget han refererte til.

Grunde Almeland (V) [11:59:04]: I dagens samfunn har vi alle tilgang til en uendelig mengde informasjon og bilder nesten til enhver tid. Mobiltelefoner og sosiale medier gjør at alle og enhver kan ytre seg i offentligheten når man vil, og om hva man vil. Det er bra, og det er i stor grad demokratiserende. Det er lav terskel for å delta i offentlig debatt, og man trenger ingen kvalifikasjoner.

Men internett og sosiale mediers mangel på redaktører gjør også at det er en flora av usunne konsepter og idealer der ute – lett tilgjengelig, også for de mest sårbare.

Kroppspresset som ungdom opplever i dag, er nok mer intenst, som flere representanter har påpekt, enn det var i generasjonene før. Det perfekte skriker mot oss i alle kanaler. Det unormale er blitt normalt, og helt vanlige mennesker føler seg ikke gode nok.

For virkelig å få bukt med disse bildene, videoklippene og glorifiserende tekstene måtte vi nok startet en ganske grov sensurering av internett og lagd langt strengere regler for hva som er lov å legge ut. Og det er vanskelig å vite hvor man skal trekke grenser i en verden hvor alle bruker filter. De aller fleste unge har litt bilderedige-

ringsferdigheter, og det blir mer og mer utbredt med kosmetiske injeksjoner og operasjoner. Uten å lukke døren helt tror jeg vi skal passe oss for å gå den veien. For internett lar seg ikke stoppe. Det vi må gjøre noe med, gjelder de som legger ting ut, og de som ser og leser det. Forebygging er, igjen, den mest effektive og billigste medisinen, selv om det av og til kan være mye vanskeligere å iverksette enn enkle grep som forbud.

Vi må ansvarliggjøre bloggerne, kjendisene, magasinene og pressen, dem som sitter med makten og når mange, spesielt dem som når unge, men også vanlige folk, deg og meg, vi som legger ut bilder av sommerkroppen, fitnesskroppen eller pappakroppen. Vi må lære oss å gå en ekstra runde, ha vår egen etiske vær-varsom-plakat. Hvorfor legger jeg dette ut? Kan bildeteksten eller videoen mistolkes eller mislede folk? Kan det eller vil det være skadelig?

For unge som er vokst opp med teknologi som en slags sjette sans, med mobil og de sosiale mediene rundt seg som en evig sosial arena for prestasjon og presentasjon, er det ekstra viktig å forebygge. De trenger hjelp til å tolke det de ser rundt seg. Vi trenger dyktige og faglærte lærere i alle fag – i norsk og i samfunnsfag, slik at de gjennomskuer dårlig språk, reklame og salgstriks og lærer kildekritikk, og i etikk og livssyn, slik at de blir flinkere til å reflektere. Vi trenger flere lærere med teknologisk kompetanse som kan vise hvordan folk trikser med bilder og film for å få virkeligheten til å se ut som et eventyr.

Sist, men ikke minst: Vi trenger dem som ungdommene kan snakke med når det blir for tøft, eller når de blir usikre. Vi trenger nok helsesøstre, eller som vi nå hører det skal hete: helsesykepleiere. Jeg håper navneendringen fører til at også flere menn velger å søke seg til studiet. Den norske elevmassen er femti-femti, og det er på tide at også guttene finner noen gode rollemodeller å snakke med om de vanskeligste tingene. Venstre har foreslått å gi helsesøstre en mer kjønnsnøytral tittel tidligere, og jeg er veldig glad for at saken nå løftes opp igjen.

Kroppspress er et komplisert fenomen fordi så mange av oss bidrar til det ved å legge ut bare de filtrerte og polerte sidene av oss selv i sosiale medier. Samtidig consumerer vi det som serveres fra dem som får og tar mer spalteplass. Vi ender opp i en urealistisk, selvcentrert og usunn verden. Men som så mange ganger før: Det er kun kunnskap og forebygging som er et godt svar, og det gode svaret. Og det er et bedre svar enn mer sensur.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:04:05]: Det både synges og snakkes mye om sommerkropp for tiden. Nå er ikke jeg i den mest utsatte gruppen for sommerkroppspresset, men det er umulig å unngå praten, musikken og mediasakene som handler om hva som må til

for å oppnå den perfekte sommerkroppen. Heldigvis er det en økende bevissthet rundt hva dette kroppsfokusset gjør med oss, og da spesielt våre barn og unge.

For noen uker siden var Kristelig Folkeparti med og arrangerte et miniseminar her på huset – og takk til Høyre som tok initiativ til det – som tok opp flere problematiske sider ved denne utviklingen. Mens det største problemet da mine barn vokste opp, var blader som framstilte urealistiske modellkropper, ser vi i dag en utvikling innenfor sosiale medier og applikasjoner som har et mye større omfang, og som også krever oppmerksomheten til barn og unge i dag på en helt annen måte. Kristelig Folkeparti har lenge vært opptatt av at vi som lovgivende forsamling har et ansvar for hva barn og unge utsettes for av kroppspress gjennom reklame og media. Vi har tidligere fremmet forslag som bl.a. går på merking av retusjert reklame. I vårt program står det:

«Barn og unge må gis kunnskap slik at de kan holde seg reflektert til reklame og kjøpepress. Sterk kommersiell påvirkning av barn og unge kan på en uheldig måte påvirke deres selvforståelse og identitet. Det er derfor viktig med begrensninger på reklame direkte rettet mot barn. KrF vil også innføre merking av retusjert reklame for å hindre at ungdom utvikler urealistiske og usunne kropps- og skjønnhetsidealer.»

Kristelig Folkeparti er opptatt av dette fordi vi er opptatt av barn og unges helse og livskvalitet. Vi vet at deres selvfølelse og mentale helse ofte er knyttet til kropp og utseende. Selvsagt er dette en utfordring som vi må møte på flere arenaer, både i familien, i skolen, i menighetene og i idrettslagene, men det er også noe vi som politikere må ta tak i og gjøre noe med. Derfor vil Kristelig Folkeparti støtte forslagene som ligger i representantforslaget til SV, og jeg vil takke SV for at de har fremmet dette representantforslaget. Det har vært spesielt viktig for oss i komitébehandlingen av forslagene å få understreket at tiltakene må rettes spesifikt mot de nye plattformene som barn og unge er aller mest til stede på.

Kristelig Folkeparti vil fortsatt kjempe for barn og unges frihet til å være seg selv og slippe å bli utsatt for kroppspress i alle kanaler. Vi håper Stortinget vil være med på det og ta noen steg i riktig retning i dag.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:07:53]: Jeg har lyst til å starte med å gi honnør til SV, som har hatt et engasjement på dette feltet gjennom mange år. Jeg er glad for at det er debatt om dette feltet, ikke minst i Stortinget, og jeg er opptatt av at vi skal finne tiltak som virker.

Vi ser i større grad et kroppspress nå gjennom at barn og unge lever store deler av livet sitt på sosiale medier, nye plattformer. Det tigger hele døgnet inn Snapchat-

og Instagram-bilder av mennesker de ser på som sine store forbilder, mennesker de ønsker å ligne. Derfor oppleves nok dette presset på hvordan man skal se ut, på utseende, mye sterkere enn det kanskje gjorde før. Vi ser også av ulik forskning at dårlig selvbilde og kroppspress er knyttet til dårlig mental helse og psykiske problemer hos barn og unge.

Det er et problem vi er nødt til å ta tak i. Da er vi nødt til å se på hvilke tiltak det er som virker. Der venstresiden gjerne ser på sensur og forbud som den beste løsningen, er det slik her at det enkle ikke alltid er det beste. Det som skjer nå på de nye plattformene, er at bloggerne, påvirkerne, omgår markedsføringsloven. Man unngår å bli tatt av tilsynet fordi man ikke merker bilder, f.eks. Her legger man ut historier, man legger ut bilder fra hverdagen sin, der man forteller hvor lykkelig man har blitt, hvilken klinikk man har gått til, og hva man har gjort av kosmetiske inngrep.

Det er ikke alltid så lett for et barn eller for en ungdom som sliter med dårlig selvtillit, som kanskje ikke er en del av gjengen, å skille mellom virkelighet og fiksjon. Det fikk vi høre i går. Vi fikk høre sterke historier i går på rundebordskonferansen vi hadde, som Arbeiderpartiet refererte til, og som de var invitert til, men som Arbeiderpartiet dessverre ikke stilte på. Jeg tror det hadde vært nyttig for dem å være der, for der var bloggerne selv. Der var de som står ansvarlig for nettverkene, og som også har vært med på å løfte disse rosabloggerne ut fra pikerommet og til en millionbusiness. Det er en milliardindustri som har utviklet seg, og som bidrar til et mangfold. Det er selvfølgelig på mange måter grunnleggende positivt at mange, både unge og voksne, henter inspirasjon, får følge sine rollemodeller eller sine idoler tett gjennom sosiale medier, men vi skal også være klar over at det har en negativ side. Det vi ser, og som vi også så på møtet i går da vi fikk høre sterke historier, er hvor stor innflytelse disse rollemodellene har på livet til mange av ungdommene. Det var skremmende, veldig skremmende.

Derfor er jeg glad for at vi har med oss forskere på det arbeidet som regjeringen har satt i gang, og at vi har med oss Forbrukertilsynet og Medietilsynet. Vi skal sette oss ned sammen med folkehelseministeren og se på hvordan vi skal følge opp alle de gode forslagene vi fikk i går. Det å vedta sensur, å vedta forbud – jeg vet ikke om det tilfører oss noe lenger, for det er så lett å omgå dette på sosiale medier. Det er derfor vi må se på tiltakene sammen med bransjen, sammen med nettverkene, sammen med bloggerne, sammen med annonsører. De er nødt til å ta et etisk ansvar. De er nødt til å tenke på at det er unge og barn som sitter og følger dem. Når vi hører om at unge tenåringer sparer pengene sine for å ta sin første kirurgiske operasjon, når man bruker alle konfirmasjonspengene sine på et kirurgisk inngrep fordi

man er overbevist om at man blir så mye lykkeligere, går vi i feil retning. Nå handler det også om holdninger. Det handler om kulturer. Her må vi jobbe i skolen, med foreldrene, men også med ungdommene selv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [12:13:12]: Denne høyreregjeringa har en handlingsvegring som er tydelig. Gang på gang ser vi at der Arbeiderpartiet er tydelig på ansvar og penger, vegrer høyreregjeringa seg for å ta i bruk konkrete tiltak som vil bedre forholdene for barn og unge, og ofte skyver de ansvaret fra seg selv og over til andre. Regjeringa stemte i går mot å styrke reguleringen av en skjønnhetsindustri som bidrar til selvforakt og fører mange ungdommer ut i fortvilelse og sykdom fordi de ikke innfrir skjønnhetsidealet til en kommersiell industri – eller milliardindustri, som statsråden også sa. I dag lider sannsynligvis regjeringa nok et nederlag. Mitt spørsmål til statsråden er: Kan statsråden garantere at tiltak mot kroppspress blir fulgt opp i kommende budsjett som et eget tiltak, og er statsråden fornøyd med at regjeringa nok en gang blir dradd etter håret i denne politikken?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:14:11]: Jeg er fornøyd med at vi har en regjering som ønsker å skape endring, og som har tro på at de endringene skjer best gjennom samarbeid med aktørene, feltet og bransjene. Det enkleste på dette feltet har for Arbeiderpartiet hele veien vært å foreslå forbud, reguleringer og sensur, men det tar oss ikke videre. Derfor er det bra at man for første gang nå har satt seg ned sammen med bloggere, påvirkere, bransje og sosiale medieaktører for å diskutere hva det er som fungerer – sammen med offentlige myndigheter, sammen med tilsyn. Fremfor å love en eksakt dato for når vi skal legge frem våre forslag, kan jeg love at i motsetning til det Arbeiderpartiet noen gang har foretatt seg overfor denne bransjen, skal vi, sammen med aktørene, fremme forslag som gjør at vi kan bedre hverdagen til barn og unge, slik at de ikke må leve med det kroppspresset de utsettes for i dag (presidenten klubber), og få aktørene til å ta et større (presidenten klubber) etisk ansvar enn det de har gjort.

Presidenten: Presidenten minner om at når klubba går i bordet, betyr det at taletiden er omme.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:15:30]: Med rette har mye av diskusjonen handlet om bloggerne og influencernes påvirkning på kroppspresset. Jeg vil rette oppmerksomheten mot en annen gruppe aktører som jeg synes det er litt interessant å ta tak i. Hadde det ikke vært for media, hadde det ikke vært for realityserier, hadde en del av disse bloggerne ikke fått en slik eksponering.

Mange av de mest populære å følge i sosiale medier er mennesker som blir eksponert via media. Nå er det blitt slik at i realityserier – i hvert fall i noen av de mest populære for ungdom – hører det til unntakene at jenter f.eks. ikke er kosmetisk operert. Jeg tenker at vi også må se på dette, og jeg lurar på om ministeren deler min holdning til det – om hun kanskje kunne tenke seg å diskutere dette videre med kulturministeren.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:16:24]: Det er jeg allerede i gang med. Jeg har diskutert dette mye med kulturministeren, og det er derfor også et av hennes tilsyn, nemlig Medietilsynet, nå skal sette seg sammen med meg, folkehelseministeren og Forbrukertilsynet, som utfører tilsyn knyttet til brudd på markedsføringsloven. Vi er veldig godt i gang, og jeg gleder meg til å se på hvordan vi kan følge opp alle forslagene vi har fått fra bransjen og fra aktørene, og som de – som lever ute i denne sfæren – tror virker. Det er vi opptatt av.

Vi har samme mål, og så har vi, som partier på Stortinget, litt ulik tilnærming. Vi tror ikke at forbud og sensur er det eneste svaret på alt som er vanskelig og utfordrende i dette samfunnet. Det som er viktig for oss nå, er at vi snakker om dette, at vi snakker med ungdommene våre, og at vi styrker seksualundervisningen i skolen, slik at en kropp som er normal, blir akseptert.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:17:29]: Senterpartiets holdning er også at det ikke bare er regler og forbud som gjør et samfunn bedre. Når det gjelder media, har de redaksjonell frihet, og det er ikke så lett verken å bruke Forbrukertilsynet eller å sjekke ut regler der. Det handler litt om bevisstgjøring av media selv og holdningsendringer også der.

Jeg vet at man på sett og vis tjener mer penger desto mer freakshow det er med både kosmetiske operasjoner og annet når det gjelder «castene» i diverse realityserier. Jeg vet ikke hvorvidt det blir tatt godt imot å snakke mye med media om dette, men det håper jeg. Og jeg håper ministeren vil være progressiv også når det gjelder å diskutere medias holdninger, særlig i den kommersielle bransjen.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:18:28]: Denne regjeringen er opptatt av ytringsfriheten. Innholdet som publiseres på de ulike plattformene, beskyttes også av ytringsfriheten i stor grad. Samtidig har vi en markedsføringslov, som jeg nevnte, som er veldig lett å omgå fordi man deler personlige skildringer.

Når det gjelder medieaktørenes ansvar for dette, er jeg helt sikker på at kulturministeren – som også er veldig engasjert i dette – er opptatt av å snakke om dette med de ulike aktørene. Jeg er mest opptatt av det jeg kan

få gjort på mitt felt – både som forbrukerminister og som minister for barn og unge i dette landet – og det er hvordan vi kan rette bransjen inn mot det å ta et større etisk ansvar for de historiene de påvirker barn og unge med.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:19:43]: I dette representantforslaget tar SV til orde for å forby kommersiell markedsføring av kosmetiske inngrep, fordi det bidrar til kroppspress og dårlig psykisk helse blant unge. Fra høyrepartiene har vi blitt møtt med motargumenter om at dette ikke vil la seg gjennomføre på grunn av EØS-regelverket. Men EØS-regelverket har jo åpnet for at Norge skal kunne forby reklame for både alkohol og tobakk. Begrunnelsen for det er skaden denne reklamen påfører. Hvorfor kan ikke da det samme argumentet brukes når det gjelder kroppspress, når den tredje vanligste dødsårsaken blant unge jenter i Europa er spiseforstyrrelser? Mener statsråden at kroppspress ikke er alvorlig nok til at vi bør regulere kommersiell markedsføring av kosmetiske inngrep på samme måte som vi regulerer tobakks- og alkoholreklame?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:20:32]: Jeg er av den oppfatning at kroppspress kan være alvorlig, for det fører i mange tilfeller til depressive reaksjoner hos barn og unge. Det er også forskning som forteller oss at det har en sammenheng med psykiske lidelser. Jeg blir bekymret når jeg ser på selvmordsstatistikken. Jeg blir bekymret over at gutter topper den statistikken. Det er behov for å løfte frem utfordringene og problemene som gutter sliter med, ikke minst ved å gjøre helsesøstre eller helsesykepleiere, som det kan komme til å hete, mer tilgjengelig for gutter ved at flere menn jobber som det.

Igjen: Jeg er av den oppfatning at det ikke er kun forbud og reguleringer som vil avhjelpe dette problemet. Dette handler like mye om å jobbe med andre tiltak.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:21:34]: Hvis vi skal følge det prinsipielle argumentet fra høyresiden i dette spørsmålet, kan man like gjerne fjerne forbudet mot reklame for tobakk og alkohol – men la det ligge.

En annen ting vi har fått flertall for, og som hele komiteen står sammen om, er at regjeringen skal inkludere tiltak mot kroppspress i den kommende opptrappingsplanen for unges psykiske helse. Derfor lurer jeg på hva slags tiltak statsråden ser for seg kan være blant de viktigste når den kommer til høsten.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:22:08]: Som representanten Øvstegård vet, hadde vi et stort innspillmøte i går. Høyre har tatt initiativ til det også her på Stortinget. Vi har fått mange innspill om hva vi kan

gjøre for å følge opp dette arbeidet, og for å sette inn tiltak som vil være med på å redusere presset ungdommene står overfor. Et viktig virkemiddel er opptrappingsplanen for psykisk helse. I det arbeidet vil jeg sammen med helseministeren og folkehelseministeren se på hva vi kan gjøre. Men det er også viktig å se på hvordan vi kan styrke seksualundervisningen i skolen, slik at man får et bevisst forhold til hva som er en normal kropp, og hva kirurgiske inngrep og kosmetiske operasjoner kan medføre. Å ha selvtillit og være trygg på at man er god nok som man er, er også et viktig budskap, ikke bare fra skolens side, men det er også noe som vi som foreldre må ta et ansvar for. I tillegg må ungdommene hjelpe til med dette og ta ansvar for hverandre.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marianne Haukland (H) [12:23:31]: Jeg synes det er positivt at representantene er opptatt av å bekjempe kroppspress. Kroppspress er en av de faktorene som kan ha betydning for barns psykiske helse, og psykisk helse er en av de viktigste satsingsområdene til denne regjeringen. Det er slått fast i Jeløya-erklæringen, og jeg synes statsråden har gjort et godt arbeid med å samle bransjen.

I august 2017 la regjeringen fram Mestre hele livet – en strategi for god psykisk helse for barn. Den omhandler også barns bruk av sosiale medier. I dag støtter et flertall å inkludere tiltak som motvirker kroppspress, samt andre tiltak som fremmer et positivt selvbylde, i opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse.

Forslaget fra SV har satt en viktig sak på dagsordenen, men slik min kollega Tage Pettersen har redegjort for, er tiltakene lite treffsikre overfor dagens unge og i dagens verden. Dagens unge er digitale innbyggere i en global sosial medieverden, der internasjonale influencere er den største utfordringen knyttet til å normalisere kroppsuttrykk det er vanskelig å leve opp til.

Regjeringspartiene har i sine merknader bl.a. foreslått å begrense muligheten bloggerne har til å dele rabattkoder med sine følgere – koder for kosmetiske inngrep – sånn at reklamen skal ha en tydelig avsender, og at det er et krav om at informasjonen er kvalitetssikret av helsepersonell. Vi mener det er en uheldig rolleblanding der som bloggere og influencere fremmer et kroppsuttrykk de selv tjener på. Med en tydeliggjøring av lovgiver, kombinert med at Forbrukertilsynet har fått styrket myndighet, som ble innført i januar i år, mener disse representantene at Forbrukertilsynet i større grad enn i dag vil være i stand til å kunne gripe inn og hindre sånn reklame fra bloggere og influencere. Men Arbeiderpartiet, SV og Kristelig Folkeparti velger å gå lenger, og de ser ikke noen

andre løsninger enn å foreslå å forby reklame av en fullt lovlig bransje. Høyre er enig i at markedsføringen bør strammes opp, men vi synes det er uheldig å ulovliggjøre reklame av en fullt ut lovlig bransje.

Jeg er en av dem som er opptatt av hvilken ungdomskultur vi har i Norge, og jeg registrerer at vi har et mangfold av uttrykk og underuttrykk i ungdomskulturen. Dette kommer også fram i barns medievaner. Ungdommene, som er digitale innbyggere, velger ofte selv hvilke influencere de skal følge. De er ikke passive mottakere av inntrykk, sånn som det blir hevdet.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:26:50]: Først vil jeg bare meddele at vi trekker vårt forslag, forslag nr. 8, fordi det er ivaretatt i bl.a. forslag nr. 1. Dette forslaget dreier seg altså om de ulike formene for handlingsplan.

Så kunne jeg nå ha holdt et innlegg om en ansvarsfordeling hvor opposisjonen fremmer tiltak på Stortinget, mens regjeringen holder rundebordskonferanser. Men i stedet vil jeg heller gi skryt til statsråden for at hun har flagget denne saken høyt, både i likestillingspolitisk regdegjørelse og andre steder. Det setter vi i SV veldig stor pris på.

Jeg nevnte i stad at jeg i 2010 var med på å stifte nettverket Ungdom mot retusjert reklame. Men dette er en kamp som går enda lenger tilbake enn det. Jeg vet at Sosialistisk Ungdom på 1990-tallet hadde en kampanje under tittelen Det blir ikke revolusjon så lenge jenter bare teller kalorier, som bl.a. Inga Marte Thorkildsen var med på. Så dette er en sak vi har løftet og vært opptatt av lenge, og derfor er vi veldig glad for at dette også er blitt en stor sak på dagsordenen nå. Der mener jeg vi skal ta alle som bidrar til det.

Så til spørsmålet om regulering: Nå er det sånn at ungdom selv peker på reklamebransjen, skjønnhetsindustrien, som en av de aller viktigste årsakene til kroppspress, bl.a. i undersøkelsen som Press leverte tidligere i vår. Vi i SV tar ungdom på alvor, vi vil utkvittere deres bekymring, og ikke minst tar vi tak i årsakene til kroppspress. Jeg er helt enig i at forebygging er viktig, men den aller tidligste fasen i forebygging er jo å ta tak i årsakene. Og når reklamebransjen pekes ut som en av de aller viktigste årsakene, er det god forebyggende politikk å gjennomføre reguleringer av hva slags markedsføring vi tillater i dette landet.

Videre til det prinsipielle: Som jeg også nevnte i replikordskiftet, er det sånn i dette landet at vi godtar regulering når reklame skader mennesker. Det er derfor vi har lovgivning i dette landet. Jeg tror de aller fleste i denne salen er helt enige om at det er en god idé med forbud mot reklame for tobakk og alkohol. Da skjønner jeg ikke hvorfor man ikke kan følge det samme prinsippet og også stå for en strengere regulering når det gjelder rekla-

me som ødelegger unges psykiske helse, for både kroppslig og psykisk helse er viktig. Da må man tenke på begge deler.

I all hovedsak er jeg veldig glad for det vi får flertall for i dag. Vi har også fremmet forslag om en handlingsplan som nettopp ivaretar alle de andre tiltakene som ikke handler om forbud.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård trukket det forslaget han refererte til.

Tone Merete Sønsterud (A) [12:30:09]: Først må jeg si at når statsråden igjen bruker et innlegg på å fortelle at det eneste Arbeiderpartiet eller opposisjonen er opptatt av, er sensur og forbud, og samtidig sier at markedsføringsloven er veldig lett å omgå, bl.a. i denne saken, har jeg lyst til å stille noen spørsmål. I forslag nr. 3 står det:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endring av markedsføringsloven § 21, som regulerer god markedsføringsskikk overfor barn, for å hindre reklame rettet mot barn generelt, og motvirke kroppspress mot unge spesielt.»

Jeg kan ikke helt se at dette er et forslag som bare handler om sensur og forbud. Jeg lurer på hva som er galt med forslaget.

Jeg kan også referere forslag nr. 7, hvor det står:

«Stortinget ber regjeringen styrke håndhevingen av markedsføringslovens kapittel 4 om særlig beskyttelse av barn, blant annet ved å gi Forbrukertilsynet mandat til å slå hardere ned på skadelig og kroppsfiksert reklame og såkalte retusjeringapper rettet mot barn og unge.»

Jeg lurer igjen på: Hva er det som er galt med dette forslaget når det er sånn at markedsføringsloven er lett å omgå? Det er jo en av grunnene til at nettopp disse forslagene er fremmet.

Jeg synes statsråden har mange gode argumenter for å gjøre noe med denne saken, men likevel kan hun ikke støtte de viktigste, og kanskje beste, konkrete tiltakene. Det er kanskje det som er forskjellen mellom opposisjonen og posisjonen i denne saken.

Til slutt har jeg lyst til å si: Statsråden skryter av at hun tilhører en handlekraftig regjering, men i mange likestillingsaker, i saker som ville forbedret situasjonen for barn og ungdom, dras de etter, og det regner jeg med vil skje i denne saken også.

Jeg regner med at statsråden nå kanskje ber om ordet for å fortelle oss om alt som er vondt og galt og leit med Arbeiderpartiet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:32:30]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i domstolloven mv. (elektronisk kommunikasjon mv.) (Innst. 352 L (2017–2018), jf. Prop. 62 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:33:13] (ordfører for saken): Komiteen har hatt til behandling Prop. 62 L for 2017–2018, om endringer i domstolloven mv. Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag om endringer i domstolloven, tvisteloven, straffeprosessloven og rettsgebyrloven.

Det foreslås å gi hjemmel i lov for elektronisk kommunikasjon med domstolene, samt en forskriftshjemmel for obligatorisk bruk av bestemte kommunikasjonsformer.

Videre foreslås regler i domstolloven og straffeprosessloven om å likestille elektronisk signatur med underskrift på papir. Det åpnes for å likestille elektronisk forkyning med postforkyning og å tillate at forkyning av oppslag kan gjøres på et nettsted.

Videre foreslås det å gi adgang til oppfriskning av fraværdommer avsagt i forlikrådet. Det innebærer at saken kan behandles på nytt i forlikrådet, og at det ikke lenger vil være nødvendig å ta ut stevning for tingretten for å få avgjørelsen overprøvd. For å minske risikoen for uriktig avsagte fraværdommer foreslås bl.a. å innføre en plikt for forlikrådet til å kontrollere at klagemotpartens adresse er riktig. Det foreslås også at det må betales et halvt rettsgebyr ved begjæring om slik oppfriskning.

Det foreslås også en ny bestemmelse i domstolloven om sikkerhetskontroll.

De hensynene som i dag ligger til grunn for skriftlighetskravet ved kommunikasjon med domstolene, til sikkerhet mv., skal også ivaretas ved bruk av nye løsninger.

Det er viktig at disse endringene følges opp av departementet, og at det, dersom de ikke gir ønsket effekt, bør vurderes å gjeninnføre mottakskvittering for forkyning av forlikrådets dokumenter eller andre tiltak for å få ned tallet på uriktig avsagte forlikdommer.

Komiteens flertall, bestående av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, ser at digitaliseringsprosessen i domstolene vil kunne føre til effektivisering, og at utgiftene i

så fall vil reduseres. Likevel vil flertallet minne om at man ikke kan forvente en gevinst i form av effektivisering og kostnadsbesparing før digitaliseringsprosjektene i domstolene er implementert og igangsatt.

Flertallet støtter forslaget om å innføre elektronisk forkyning, da det vil bidra til å effektivisere domstolene, men understreker at ikke alle har kapasitet til å bruke elektroniske løsninger, og at det derfor må gjøres en vurdering av hvorvidt det er hensiktsmessig å sende forkyningene per brev.

Arbeiderpartiet og SV mener at domstolene lenge har sakkert akterut hva gjelder implementering av digitale løsninger. Elektronisk signatur og bruk av portal for levering av saksdokumenter er fornuftig både for å effektivisere og for å gjøre dokumentbehandlingen sikrere. Disse partiene støtter med denne begrunnelsen forslagene om elektronisk signatur og aktørportal, hva gjelder endringer både i straffeprosessloven og i domstolloven.

Videre vil jeg peke på at Arbeiderpartiet og SV mener at det har vært en svakhet at forliksavgjørelser ikke har hatt muligheten til oppfriskning. Selv om avgjørelsene rettslig sett har vært å anse som såkalte nulliteter, er ikke dette noe de fleste som får en slik avgjørelse, er kjent med. Domstolene er dermed blitt belastet med avgjørelser som har skyldtes feil i saksbehandlingen. Dette er ikke en effektiv drift og har ført til mye usikkerhet hos dem som har fått slike feil mot seg. Disse partiene støtter derfor at dette endres.

Til slutt vil jeg takke komiteen for et godt arbeid i saken, og jeg legger med det fram komiteens innstilling.

Guro Angell Gimse (H) [12:37:10]: Med denne lovendringen legger vi til rette for økt elektronisk saksflyt i og rundt domstolene våre. Lovendringen innebærer plikt til elektronisk kommunikasjon gjennom Aktørportalen for advokater og advokatfullmektiger.

Obligatorisk bruk vil skje gradvis, og først når Domstoladministrasjonen har utviklet portalen, vil flere saks kategorier kunne føyes til for obligatorisk bruk. Endringen vil effektivisere arbeidsprosesser og redusere saksbehandlingstid og kostnader til administrasjon. Elektronisk signatur likestilles med håndskrevet underskrift, også når det kommer til signering av rettsbok, rettsforlik og rettens skriftlige avgjørelser. Det vil videre bli mulig å forskriftsfeste hva som ligger i en betryggende teknisk løsning for elektronisk kommunikasjon.

Vi registrerer at antallet fraværdommer i forlikrådet er veldig høyt. Fra 2017 ble 65 pst. avsagt som fraværdom. Det betyr at det har vært nødvendig å se på reglene rundt forkyning, og vi støtter departementet i at det nå skal gås en ekstra runde i forlikrådene for å sjekke opp klagemotpartens adresse mot folkeregisteret og

mot adresseregisteret til Posten. Dersom dette ikke har den effekten man ønsker, mener vi at det må vurderes å innføre mottakskvittering igjen eller andre tiltak som vil få ned antallet uriktig avsagte dommer i forliksrådet.

Foreløpig tenker vi at tiltaket med adressesjekk er tilstrekkelig. Dessuten er det nå gitt mulighet for den enkelte til å få saken sin gjenoppfrisket. Det innebærer at man slipper å ta ut stevning for tingretten for å få saken prøvd igjen. Det er en viktig ventil. Med disse endringene legges det til rette for en mer effektiv saksflyt og samhandling.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:39:40]: Det er bra at man har kommet godt i gang med digitaliseringsarbeidet i domstolene, og at det nå legges bedre til rette for en elektronisk saksflyt. Det er endringer som kan gi effektiviserte arbeidsprosesser og redusere administrasjonskostnadene på sikt. Likevel er det verdt å påpeke at man ikke kan forvente innsparinger i form av effektivisering og reduserte kostnader før digitaliseringsprosjektene i domstolene er implementert og igangsatt, noe saksordføreren også påpekte.

Det synes som om regjeringen på det nåværende tidspunkt regner inn gevinster av digitaliseringsprosessen før den reelt sett kan komme, noe det har vært ytret konkrete bekymringer for, f.eks. under justiskomiteens komitéreise til Salten tingrett i Bodø. Man må også være klar over at selv om lagmannsrettene og de største tingrettene nå blir digitalisert, må alle domstoler, også de mindre, digitaliseres før man kan få full gevinst. Senterpartiet er veldig tydelig på at det ikke må oppstå et digitalt skille mellom de større og de mindre domstolene.

Det er veldig bra at elektronisk forkynning nå blir mulig, noe som vil kunne gi bedre garantier for at forkynningen kommer fram til mottakeren. Det er veldig positivt at risikoen for at folk blir innkalt til forliksrådet uten å være klar over det selv, nå blir redusert. Samtidig må man vurdere om det ikke fortsatt vil være hensiktsmessig å sende forkynninger med brevpost, siden det fortsatt er mange innbyggere i Norge som ikke kan eller ønsker å benytte seg av elektroniske løsninger.

Per i dag blir det avsagt et høyt antall fraværdommer i forliksrådet. Nå vil forliksrådet få en lovfestet plikt til å sjekke den oppgitte adressen til klagemotparten før forkynning sendes ut. Det er veldig bra, men Senterpartiet mener også at man må se på hvordan denne ordningen fungerer, og eventuelt vurdere mottakskvittering også for forliksrådets dokumenter dersom det ikke gir ønsket effekt. I dag er det veldig mange eksempler på at den saksøkte ikke kjenner til en sak før den er avgitt i forliksrådet. Mottakskvittering vil kunne gi bedre rettssikkerhet, bedre tilliten til rettssystemet og gjøre at man un-

går problemer som kan ha stor betydning for enkeltindividet.

Statsråd Tor Mikkel Wara [12:42:14]: Jeg er tilfreds med at en samlet justiskomite har gitt støtte til regjeringens forslag om endringer i domstolloven, tvisteloven, straffeprosessloven og rettsgebyrloven for bl.a. å tilrettelegge for elektronisk saksflyt. Jeg har særlig merket meg komiteens uttalelser knyttet til fraværdommer i forliksrådet. Departementet vil følge utviklingen på dette området nøye framover og vurdere flere tiltak dersom forslagene fremmet i denne lovproposisjonen ikke får ønsket effekt.

Regjeringen ønsker å legge ytterligere til rette for elektronisk saksflyt i og med domstolene, noe som vil effektivisere arbeidsprosessene og redusere saksbehandlingstiden og administrasjonskostnadene. Elektronisk saksflyt vil også øke kvaliteten på og tilgjengeligheten til saker for domstolen. Regjeringen foreslår å gi hjemmel i lov for elektronisk kommunikasjon med domstolene der loven stiller krav om skriftlighet. I den forbindelse foreslås det også en forskriftshjemmel for obligatorisk bruk av bestemte kommunikasjonsformer, som f.eks. Aktørportalen.

Videre foreslår regjeringen å likestille elektronisk signatur med underskrift på papir, både i domstolloven og i straffeprosessloven. Forslagene forutsetter at det benyttes teknisk betryggende løsninger, men regjeringen har ikke funnet det hensiktsmessig å lovregulere nærmere hvilke krav som stilles til de ulike tekniske løsningene, eller hvilken teknisk løsning eller plattform som skal velges.

Regjeringen foreslår å likestille elektronisk forkynning med postforkynning. Dette vil bidra til en mer effektiv og kostnadsbesparende forkynning også for forliksrådene. Forliksrådene står i en særstilling hva gjelder både antall forkynninger og antall avgjørelser, sammenliknet med de alminnelige domstolene, konfliktrådene og andre tvisteløsningsorganer. I 2017 mottok forliksrådene totalt 77 265 saker. Det ble avsagt 49 607 fraværdommer. Reglene om forkynning må derfor være mest mulig effektive.

Samtidig bør det legges vekt på å forhindre at forliksrådene begår feil under saksbehandlingen. Regjeringen er særlig opptatt av å redusere antallet uriktig avsagte fraværdommer i forliksrådet og å styrke rettssikkerheten for partene i disse sakene. Regjeringen foreslår å innføre adgang til oppfriskning av fraværdommer avsagt av forliksrådet. Formålet er å unngå at en part må ta ut søksmål for tingretten for å få overprøvd en potensiell uriktig avsagt fraværdom. Oppfriskningsadgangen vil styrke rettssikkerheten for klagemotparter som av ulike

grunner har fått en fraværdom mot seg, uten at de har kunnet ta til motmæle.

Regjeringen foreslår også andre tiltak for å få ned antallet fraværdommer og styrke rettssikkerheten i disse sakene. Forslag om å likestille elektronisk forkynning med postforkynning og innføring av plikt for forliksrådene til rutinemessig å kontrollere klagemotpartens adresse opp mot folkeregisteret eller det elektroniske adresseregisteret til Posten Norge AS er viktige grep for å bidra til dette. Forliksrådene må gi partene god veiledning om regler og rutiner ved saksbehandlingen og andre formelle forhold, slik at partene settes i stand til å ivareta sine interesser i saken.

Spørsmål om gjennomføring av mottakskvittering ble nøye vurdert under arbeidet med proposisjonen. Ved å likestille elektronisk forkynning med postforkynning, gjennomføre adgangen til oppfriskning av fraværdommer og innføre plikt for forliksrådene til å kontrollere innklagedes adresse opp mot folkeregisteret eller det elektroniske adresseregisteret til Posten Norge AS anser regjeringen at en gjeninnføring av mottakskvittering verken er tidsriktig eller nødvendig for å styrke rettssikkerheten til partene i saker for forliksrådet.

Som ledd i effektiviseringen og digitaliseringen av offentlig sektor foreslår regjeringen også å tillate at forkynning ved oppslag kan gjøres på et nettsted.

Avslutningsvis nevner jeg at proposisjonen også inneholder forslag til en bestemmelse om sikkerhetskontroll i domstolen. Ved flere norske domstoler er det etablert sikkerhetskontroll i form av bruk av kroppsskanner, kroppslig visitasjon m.m. Regjeringen foreslår å innføre en ny bestemmelse om sikkerhetskontroll ved domstolene, slik at det gis en klar lovhjemmel for dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:46:20]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven og tvisteloven (opptak og gjenbruk av forklaringer i retten mv. (Innst. 342 L (2017–2018), jf. Prop. 63 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:47:11] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for arbeidet med denne saken og synes det er veldig positivt at innstillingen fremmes av en samlet komité.

I saken foreslås det endringer i reglene om opptak og gjenbruk av forklaringer i retten. Målet med endringene er først og fremst å legge til rette for å prøve ut en ordning der forklaringer fra tingretten kan gjenbrukes ved å spille av opptak av forklaringene i ankedomstolen, både i straffesaker og i sivile saker.

Det foreligger allerede i dag en plikt til å ta opptak av forklaringer fra parter, vitner og sakkyndige under hovedforhandlingen i sivile saker, og det foreslås at denneplikten skal utvides til å gjelde også under ankeforhandlingen i sivile saker. Det er foreslått at slike opptak nå også skal tas under hoved- og ankeforhandlingen i straffesaker.

Fremdeles er det en rekke domstoler som ikke har utstyr til lyd- og bildeopptak, og opptak kan unnlates dersom det ikke finnes tilgjengelig utstyr. Det gjelder både i sivile saker og i straffesaker.

Per i dag har det vært en prøveordning med lyd- og bildeopptak, men ikke med gjenbruk av opptakene til senere forhandlinger. Man ønsker nå å prøve ut en ordning hvor forklaringer kan gjenbrukes til ankeforhandlinger i retten, i stedet for at man må ta opp nye forklaringer. En samlet komité er positiv til å utvide prøveprosjektet med lyd- og bildeopptak for gjenbruk, og målet er at alle landets domstoler skal være i stand til å foreta dette.

I NOU 2006: 10, Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter, ble det problematisert at fornærmede og vitner må forklare seg for retten en rekke ganger. Det ble allerede da foreslått at lyd- og bildeopptak av forklaringer avgitt i førsteinstans burde kunne spilles av ved en eventuell ankebehandling. Også i juryutvalgets utredning av problemstillingen i NOU 2011: 13 ble det foreslått at avspilling av forklaring kan skje når ny forklaring vil innebære en uforholdsmessig tung byrde, og når retten finner det forsvarlig av hensyn til sakens opplysning.

Straffeprosessutvalget har foreslått at en forklaring avgitt i retten eller i et tilrettelagt avhør som regel skal spilles av for helt eller delvis å tre i stedet for muntlig og direkte avhør i saken når ikke hensynet til forsvarlig saksopplysning taler imot.

Flertallet i komiteen har uttrykt støtte til å prøve ut en slik ordning, bl.a. for å redusere belastningen på fornærmede og vitner som må igjennom krevende rettssaker og blir utsatt for en byrde ved å måtte forklare seg gjentatte ganger i ulike deler av en rettsprosess gjennom flere instanser. Dersom dette viser seg å være vellykket, vil det også kunne effektivisere og forenkle saksprosessen.

sene i domstolene. Det vil kunne gi rettssikkerhet for den enkelte som er part i en sak, og transparens og ofentlighet rundt rettspleien. Flertallet mener det er positivt å gi hjemmel for å prøve ut en ordning hvor forklaringer opptatt i førsteinstans etter nærmere regler og i utpekte domstoler kan spilles av og tre i stedet for gjentatte forklaringer i senere instanser.

Det er også verdt å bemerke at komiteen er tydelig på at gjenbruk av opptak i retten ikke må gå på bekostning av krav til sakens opplysning og et riktig materielt grunnlag for dom.

Jeg vil til slutt bemerke at Senterpartiet er tydelig på at endringene som nå gjøres med at opptak under rettsmøter blir hovedregelen, også krever at det følges opp med økonomiske midler til dette i domstolene. Det gjelder både installasjon av utstyr og opplæring i bruk av slikt utstyr. For at dette skal gi faktiske gevinster både for rettssikkerhet og for ressursbruk, må det følges opp med tilstrekkelig finansiering.

Jeg anbefaler med dette komiteens innstilling.

Lene Vågslid (A) [12:51:04] (leiar i komiteen): Frå Arbeidarpartiet si side har me ikkje veldig mykje meir å tilføre. Me er einige i saka og synest at saksordføraren la fram saka på ein glimrande måte.

Eg synest det er verdt å nemne at dette er ei viktig sak for folk, nettopp på grunn av det som saksordføraren viste til når det gjeld å få ned den belastinga det er for dei som må gjenta forklaringa si fleire gonger i retten. Difor er me veldig positive til dette.

Arbeidarpartiet har venta ei stund på at regjeringa skal følgje opp rapporten frå straffeprosessutvalet. Det håpar me at regjeringa snart vil gjere. Me er ikkje einig i måten ein argumenterer mot straffeprosessutvalet sitt forslag om å skrive ned forklaringa der opptak ikkje er mogeleg. Det er fordi ein i proposisjonen, og også i merknadene frå Høgre og Framstegspartiet, berre lener seg på eit økonomiargument. Me meiner at det argumentet aleine ikkje er godt nok. Me kjem til å følgje opp det forslaget seinare, men meiner òg at det er på tide at regjeringa følgjer opp rapporten frå straffeprosessutvalet òg i Stortinget.

Elles er me einige i saka og meiner det er ei god sak.

Guro Angell Gimse (H) [12:52:36]: Det er Tromsø som har fått prøveordningen for lyd- og bildeopptak i retten, og det har vært bevilget hele 2 mill. kr for å få gjennomført dette. Foreløpig, som tidligere nevnt her av representanten fra Senterpartiet, er det bare opptaksfunksjonen som er prøvd ut. Nå er jeg veldig glad for at Domstoladministrasjonen ønsker å gå et hakk videre og prøve ut avspilling av opptak fra tingrettene i lagmannsretten. De erfaringene som kommer fra Tromsø nå, vil det bli veldig interessant å følge.

Det er ingen tvil om at denne måten å legge fram bevis på i ankeforhandlingene vil kunne gjøre det mye lettere for fornærmede og vitner i straffesaker. Det oppleves mange ganger som en belastning for fornærmede å stille i retten, og at de må forklare seg gang på gang. Mange opplever møtet med rettsapparatet som et dobbelt overgrep.

Så vet vi også at minnet er skjørt og endrer seg med tiden. Opptak og avspilling av tidligere forklaringer er en mulighet som vil kunne avhjelpe minnet vårt. En forklaring skal kunne avgis helt eller delvis for retten gjennom avspilling av tilrettelagte avhør eller forklaring avgitt for lavere instans såfremt hensynet til forsvarlig saksopplysning ikke står i veien for det. Vi er godt på vei til en straffeprosess som er mindre belastende for fornærmede og vitner. Dette har det vært snakket om å få til i 20 år.

Likevel må ikke bruk av opptak i retten overstyre kravet om at saken skal være tilstrekkelig opplyst. Terskelen for å foreta supplerende avhør må være lav. Det er derfor viktig at vi legger godt til rette for innhenting av supplerende avhør. Vi påpeker derfor at supplerende avhør av vitner kan skje gjennom enten Skype, videokonferanse eller telefon. Så vil det være opp til retten å finne ut om det er forsvarlig og hensiktsmessig i den enkelte saken.

Når det gjelder bruk av avspilling i silingsøyemed i ankesaker til lagmannsretten og Høyesterett, støttes også dette. Det er viktig å presisere at avspilling er en mulighet, ikke en plikt. For å sikre en effektiv saksbehandling bør avspilling i silingsprosessen bare brukes der retten anser det som nødvendig.

For øvrig støtter vi departementets standpunkt om at forklaringer ikke skal nedtegnes dersom det ikke tas opptak. Det mener vi blir altfor ressurskrevende.

Statsråd Tor Mikkjel Wara [12:55:48]: Jeg er tilfreds med at justiskomiteen har sluttet seg til regjeringens forslag om endringer i straffeprosessloven og tvisteloven. Forslaget er todelt og gjelder for det første domstolens plikt til å foreta opptak under rettsmøter, og for det andre domstolens avspilling av disse opptakene. Siktemålet med forslaget er først og fremst å legge til rette for å prøve ut en ordning der opptak av forklaringer avgitt for tingretten kan spilles av istedenfor at det avgis muntlige forklaringer i ankeinstansen. Tvisteloven som trådte i kraft i 2008, innførte en plikt for domstolene til å foreta opptak av forklaringer som avgis under hovedforhandlingen, forutsatt at retten har utstyr til å foreta opptak, og at forklaringene ikke skrives ned.

Regjeringen foreslår nå at domstoler som har utstyr for det, skal ta opptak av forklaringene også i straffesaker. Samtidig foreslår regjeringen at opptaksplikten utvides til også å gjelde under en eventuell ankesak.

Fordelen med å ta opptak under rettsmøter er mange. Opptakene dokumenterer rettssaken, noe som styrker rettssikkerheten. Det er videre grunn til å tro at vissheten om at det foretas opptak, skjerper aktørene i retten og motvirker uønsket prosessatferd. Opptakene kan dermed få en disiplinerende funksjon som kan bidra til å konsentrere og effektivisere saksavviklingen.

Regjeringen foreslår å ikke følge opp straffeprosessutvalgets forslag om at forklaringer skal skrives ned dersom det ikke foretas opptak. Standpunktet er bl.a. begrunnet i ressursituasjonen i domstolene. Bare en liten andel av domstolene har utstyr til å foreta opptak i dag. Dersom en slik plikt lovfestes, vil det derfor få store konsekvenser og føre til lengre rettsmøter, noe som vil fordyre domstolsbehandlingen totalt sett. Dette må også ses i lys av at 29 av 63 tingretter var utenfor ett eller flere av målene Stortinget har satt for gjennomsnittlig saksbehandlingstid i domstolene i 2017. Jeg nevner i den forbindelse også at prosesslovene uansett åpner for at forklaringer skrives ned ved behov. Når forklaringer som avgis for retten, sikres ved opptak, bør det vurderes hvilke konsekvenser dette bør få for hvordan vi gjennomfører eventuelle ankesaker.

Svenske domstoler har siden 2008 praktisert en ordning der forklaringer som er tatt opp i den laveste rettsinstansen, spilles av istedenfor at muntlige forklaringer avgis i ankeinstansen. Jeg har fått inntrykk av at erfaringene med denne ordningen er gode. Straffeprosessutvalget har foreslått regler etter mønster av den svenske ordningen, og forslaget ble godt mottatt da det var på høring.

Høsten 2016 ble det igangsatt utprøving av lyd- og bildeopptak i Nord-Troms tingrett og i Hålogaland lagmannsrett. Disse prøvedomstolene har tatt opptak i sivile saker og i straffesaker, men opptakene som har blitt foretatt i tingretten, har ikke blitt spilt av istedenfor muntlige forklaringer for lagmannsretten. I statsbudsjettet for 2018 er det bevilget midler til en videreføring og eventuell utvidelse av prøveordningen. Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å legge til rette for at utprøvingen kan utvides til også å omfatte avspilling av opptak istedenfor muntlig bevisførsel i ankeforhandlinger.

En ordning som legger opp til gjenbruk av forklaringer, er fordelaktig på flere måter. Den som har forklart seg for retten én gang, og som opplever det som en belastning å måtte forklare seg igjen om samme forhold, kan spares for denne belastningen. Det er et skritt i retning av en mindre belastende domstolprosess for fornærmede og vitner, slik også flertallet i justiskomiteen trekker fram. En annen fordel er at tidsnære forklaringer sikres, og at den som forklarer seg, mister muligheten til å tilpasse forklaringen sin mellom rettsinstansene. Den-

ne sikringen av begivenhetsnære forklaringer vil kunne føre til bedre opplyste ankesaker.

Det er en målsetting at utprøvingen skal gi grunnlag for å vurdere hvordan lyd- og bildeopptak bør innrettes i domstolene på sikt. Prøveordningen forventes å få betydning når det skal tas stilling til hvordan arbeidsflyten mellom tingretten og lagmannsretten bør være i framtiden, særlig i forbindelse med oppfølging av utredningen om straffeprosessutvalget. En annen side av forslaget er at det legger til rette for at ankeinstansene kan spille av opptak fra lavere instanser når de vurderer om en anke skal nektes fremmet i ankesiling. Dette styrker avgjørelsesgrunnlaget i ankesilingen.

Fordi avspilling i enhver sak vil bli ressurskrevende, foreslås det en mulighet til avspilling når retten mener det er nødvendig – ikke en plikt.

Avslutningsvis nevner jeg at det må gis nærmere regler om opptak og gjenbruk av forklaringer i forskrift, og at det er igangsatt et arbeid for å få på plass de nødvendige endringene.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [13:00:41]: Statsråden nemnde oppfølging av straffeprosessutvalet i sitt innlegg, så eg lurar på når me kan forvente at statsråden følgjer opp rapporten frå straffeprosessutvalet.

Statsråd Tor Mikkil Wara [13:00:55]: Jeg kan ikke gi noen tidsfrist for det. Det er flere ting vi vurderer der. Det er både om loven som helhet skal fremmes, og også om det kan være riktig å ta ut noen av disse tingene og behandle dem separat. De vurderingene er vi ennå ikke ferdige med å foreta i departementet.

Lene Vågslid (A) [13:01:14]: Eg takkar for svaret. Kan statsråden svare på om dette er noko han vil prioritere å få til i det minste i løpet av året, eller snakkar me om at me ikkje ser ei oppfølging av denne rapporten før i 2019?

Statsråd Tor Mikkil Wara [13:01:30]: Jeg vil ikke sette noen tidsfrist, men jeg kan understreke og love at dette er prioritert.

Det har høy prioritet, men det er ekstremt ressurskrevende. Det er vanskelige ting, og det er en veldig stor og omfattende revisjon som skal gjøres. Jeg tror det er veldig viktig at vi uansett legger kvalitet til grunn framfor å haste gjennom med dette.

Lene Vågslid (A) [13:01:53]: Eg trur uansett ikkje me kan karakterisere det som å haste når det gjeld dette spørsmålet, men når det gjeld domstolssituasjonen ge-

nerelt, har regjeringa eit betydeleg ansvar for den ressursituasjonen domstolane er i. Både i innstillinga frå regjeringspartia og òg i innlegget frå statsråden blir det hevda at det er på grunn av ressursbruk og økonomi at ein ikkje ser noka moglegheit til å følgje opp forslaget frå straffeprosessutvalet om å teikne ned forklaring om ein ikkje brukar opptak.

Eg lurar på: Ser statsråden andre motargument mot det forslaget enn økonomi?

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:02:31]: Det er to grunnelser. Den ene er at det å ha lydopptak gir en kvalitet som i seg selv er god og derfor er å foretrekke. De gangene man ikke har det, er det mer et ressurspørsmål, som representanten understreket selv. Dersom man ønsker det, bør også et slikt forslag følges opp med penger til domstolen, eller så må man akseptere at det tar lengre tid å få behandlet saker.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:03:14]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i politiloven mv. (tidsbegrenset bevæpning ved sårbare objekter – punktbevæpning) (Innst. 341 L (2017–2018), jf. Prop. 70 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Lene Vågslid (A) [13:04:08] (leiar i komiteen og ordførar for saka): I denne saka foreslår regjeringa å endre politiloven slik at det blir gjeve åtgang til tidsavgrensa punktbevæpning ved sårbare objekt. Forslaget legg også opp til enkelte endringar i politiregisterloven, slik det kjem fram i innstillinga.

Proposisjonen endrar ikkje gjeldande prinsipp om at norsk politi som hovudregel skal vere uvæpna. Det meiner eg er viktig, og eg meiner det er riktig. Slik sett følgjer regjeringa med dette opp innstillinga frå væpningsutvalet, der anbefalinga var ikkje å innføre generell væpning av norsk politi, noko som me i Arbeidarpartiet er særleg glad for at regjeringa, og kanskje spesielt Framstegspartiet, har lytta til.

For å klargjere saka: Dette handlar ikkje om anledning til å væpne, men om at ei punktbevæpning ikkje skal vere tidsavgrensa. Alle partia i komiteen, med unntak av SV, står bak innstillinga. Eg går ut ifrå at SV kjem til å gjere greie for sitt syn sjølv, i eige innlegg.

Arbeidarpartiet meiner at det finst tilstrekkeleg gode argument for kvifor det kan vere nødvendig å gje tillating til tidsavgrensa punktbevæpning ved f.eks. Oslo lufthamn, som blir bruka som eit eksempel i proposisjonen. Eg merkar meg også det som står der: at Oslo lufthamn er den einaste flyplassen i verda med eit slikt passasjergrunnlag som ikkje har væpna politi til stades.

Komiteen var nyleg i London. Regjeringa viser også i proposisjonen til Storbritannia, som ofte kan vere nokolunde samanliknbart med Noreg. Der fekk me høyre at dei hadde væpna vakthald ved strategiske punkt.

Det er avgjerande for Arbeidarpartiet at avgjerda om tidsavgrensa punktbevæpning ved sårbare objekt blir tatt politisk. Sjølv om vedtakskompetansen både må og skal liggje hos politiet, vil eg som saksordførar understreke betydninga av at samtykke til dette må gjevast av Justisdepartementet. Dette har også statsråden svara godt på i brev til komiteen.

Sårbare objekt – kva er det? Det kan vere flyplassar eller andre sårbare punkt i samfunnet, men det kjem òg veldig tydeleg fram at me ikkje snakkar om byar, og me snakkar ikkje om bydelar. Det er også viktig å understreke at ein heller ikkje kan ha så mange punkt tett i tett at ein i realiteten endar opp med ei form for generell væpning – det vil eg gje sterkt uttrykk for.

Eg meiner at kriteria for væpning er viktige i denne saka. Kriteria for væpning må vere at det er sett som nødvendig for å kunne gje objekta tilstrekkeleg vern. Nødvendighetskriteria betyr at politiet først må vurde om det er andre tiltak enn væpning som er nødvendige for å gje tilstrekkeleg sikring. Eksempel på dette kan vere fysiske sikringstiltak, sperringar e.l.

Arbeidarpartiet meiner at det vil vere nødvendig å evaluere og hauste erfaringar frå denne tidsavgrensa punktbevæpninga ved sårbare objekt, og foreslår, som ein ser av innstillinga, at ein skal kome tilbake til Stortinget årleg med statusutvikling for punktbevæpninga.

Eg har sondert og gjort litt research og ser at det forslaget me fremjar i dag, truleg ikkje kjem til å få fleirtal. Difor kjem Arbeidarpartiet subsidiært til å stemme for forslaget frå Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Lene Vågslid har teke opp det forslaget ho refererte til.

Guro Angell Gimse (H) [13:08:22]: Lene Vågslid redegjorde for proposisjonen på en utmerket måte. Vi har de siste årene opplevd flere endringer i regelverket

knyttet til politi og bevæpning. Bakgrunnen for endringene er at vi ønsker å legge til rette for et politi som er handlekraftig og hurtig kan respondere på skarpe hendelser for å beskytte innbyggere og avverge angrep.

I 2013 ble våpeninstruksen endret, slik at politiet lettere fikk adgang til å lagre våpen i bil. Så endret trusselbildet seg kraftig i 2014, og i november ble politiet bevæpnet i sin daglige tjeneste – først for tre måneder, og deretter ble tillatelsen fornyet åtte ganger. Videre ble politiet ved Oslo lufthavn bevæpnet i tre måneder i november 2017, og ny beslutning om forlengelse gjelder fremdeles i dag.

Denne praksisen viser at det har vært behov for at politiet er bevæpnet i større grad, særlig på sårbare steder som vår største flyplass. På Oslo lufthavn risikerer politiet å måtte tilbakelegge store avstander for å bevæpne seg dersom en kritisk hendelse skjer. Et ubevæpnet politi på flyplassen gir dårlig responstid og dårlig sikkerhet dersom en gjerningsmann ikke blir uskadeliggjort med en gang. Et fast bevæpnet politi på Gardermoen kan derimot stanse og redusere omfanget av en hendelse mye raskere.

Med tanke på den senere tids hendelser på flyplasser i Europa ser vi at disse sårbare objektene også må sikres bedre i Norge. Vi ser fast bevæpnet politi på flyplasser ellers rundt om i verden, og det er ingen grunn til at vi ikke skal ha det samme hos oss, sånn som situasjonen er.

Forslaget vi behandler i dag, betyr ikke at norsk politi bevæpnes fast. Det betyr at norsk politi skal bevæpnes fast på enkelte steder, sånn at man slipper å søke om fornyelse av vedtaket gang på gang. Jeg synes vi må ha tillit til norsk politi og deres håndtering av våpen, og jeg synes vi må ha tillit til PST og deres vurdering av trusselbildet.

Norsk politi er blant de høyest utdannede og best trent i verden, og med jevnlig håndtering av våpen vil de også lettere opprettholde kompetansen sin. SV er det eneste partiet i justiskomiteen som ikke støtter regjeringens forslag om punktbevæpning. Jeg synes SV bør se hen til den virkeligheten vi står overfor. Vi har heldigvis ikke opplevd en kritisk situasjon på Gardermoen ennå, men å vente til det eventuelt har skjedd enorm skade, synes jeg er uansvarlig.

Jeg påpeker igjen at dette ikke rokker ved at politiet generelt skal være ubevæpnet i Norge.

Himanshu Gulati (FrP) [13:12:00]: Vi lever i en verden som stadig gjør viktige framskritt og går framover, men hvor også trusselbildet rundt oss utvikler seg raskt og kommer med nye utfordringer.

Starten på dette årtuset ble på mange måter preget av de fryktelige terrorangrepene 11. september, og i et-

terkant opplevde vi flere angrep på sårbare steder i mange av våre europeiske byer, både Madrid, London og andre steder. Terrortrusselen har utviklet seg veldig. De siste årene har vi sett en annen type trussel fra IS enn vi er vant til, men kjennetegnet har vært at sårbare steder med mye folk, gjerne store kollektivknutepunkter, er attraktive mål for dem som ønsker å påføre oss skade. Det er viktig å beskytte disse stedene for å kunne håndtere kritiske situasjoner som måtte oppstå.

Det er ingen hemmelighet at regjeringen utgått av Fremskrittspartiet og Høyre i forrige periode hadde i sin plattform at man primært ønsket generell bevæpning av politiet. Det har det dessverre ikke vært flertall for i Stortinget. I denne perioden kommer derfor denne regjeringen med forslaget om punktbevæpning for å sørge for at politiet på de spesielt utsatte og sårbare stedene hvor det samles mye folk, og som derfor kan være attraktive mål for dem som vil oss vondt, blir bevæpnet dersom politiet vurderer dette som nødvendig.

Bare de siste to årene har vi sett flere eksempler på at sånne steder rammes andre steder i Europa. Bataclan-konserten, Ariana Grande-konserten i fjor og flyplassen i Brussel er bare noen av mange eksempler som viser at selv om terrortrusselen kan gå opp og ned – og heldigvis er den gått noe ned i Norge, ifølge PST, som følge av at mange norske islamister er blitt drept i kampene i Syria – er dette fortsatt steder som er utsatt. Vår fremste oppgave som politikere og politiske ledere i dette landet er å sørge for tryggheten til det norske folk. Jeg mener dette forslaget gjør politiet bedre i stand til å redusere skadeomfang og håndtere farlige situasjoner dersom det oppstår noe på særlig sårbare steder.

Jeg synes saksordføreren redegjorde godt for innholdet i forslaget, så jeg skal ikke gå for mye inn i det igjen. Jeg vil bare gjenta at jeg er veldig glad for at forslaget om punktbevæpning ser ut til å få flertall, slik at folk kan føle seg trygge på at politiet har rask tilgang til våpen dersom noe farlig skulle skje på særlig utsatte steder, som dette forslaget innebærer.

Jenny Klinge (Sp) [13:15:17]: Vi har ikkje generell væpning av norsk politi. Vi har ei god ordning med såkalla framskoten lagring, der politiet i praksis i dei fleste situasjonar vil ha lett tilgang til våpen ved behov. Vi lever i eit på mange måtar trygt land, men må likevel ta omsyn til terrortruslar og truslar om alvorlege kriminelle handlingar. Somme plassar er desse truslane større enn andre plassar, og eg reknar det såleis som fornøftig at Stortinget i dag vedtek ei lovendring som gjer det mogleg å fastsetje tidsavgrensa væpning ved sårbare objekt. Dette kan gjelde f.eks. enkelte flyplassar og bygningar som rommar særlege institusjonar. Slik punktbevæpning vil ikkje rokke ved prinsippet om at norsk po-

liti som hovedregel ikkje skal vera væpna, og Senterpartiet støttar lovendringa.

Vi har fremja eit forslag der vi ber regjeringa årleg og på eigna måte halde Stortinget orientert om omfanget av politiets punktbevæpning. Dette forventar eg blir følgt opp av justisministeren uansett om forslaget får fleirtal eller ikkje, for all diskusjonen som har vore kring væpning av norsk politi dei siste åra, tilseier at også utviklinga av punktbevæpninga er av interesse for landets øvste folkevalde, her på Stortinget.

Vi i Senterpartiet ser at denne informasjonen ikkje treng å vera open for heile offentlegheita. Det er ingen grunn til å brette ut detaljar om alle sikringstiltak for kven som helst. Men vi er sikre på at regjeringa med litt godvilje vil finne ei årleg anledning til å halde lov-gjevarane orienterte. Det er for å ha ei praktisk og formålstenleg tilnærming til dette at vi i Senterpartiet i forslaget vårt brukar formuleringa om at regjeringa blir bedd om å halde Stortinget orientert på eigna måte.

Det er høg kvalitet på skytetreninga til norsk politi i forhold til ein del politistyrkar i andre land, men eg vil likevel minne om kor viktig det er med god våpenhandtering for dei som skal vera væpna, for å sikre aktuelle objekt eller aktuelle bygningar.

Det har vore gjennomført ei høyring om endringsfor-slaget, og Norsk Flygerforbund har uttrykt at dei er bekymra for faren for at politiet kan bli frårøva våpna sine ved væpning på flyplassar. Dette er ei bekymring som eg både håpar og trur at politiet tek på alvor, for det er svært viktig at våpena til politiet ikkje kan bli misbrukte til å gjennomføre kriminelle handlingar, attpåtil på plassar der vi reknar det som ekstra viktig å ha ein høg beredskap.

Elles vil eg takke saksordføraren, Lene Vågslid, for eit godt arbeid i saka, og eg deler dei problematiseringane av temaet punktbevæpning som ho tok opp i innlegget sitt.

Eg tek med dette opp Senterpartiets forslag i saka.

Presidenten: Representanten Jenny Klinge har teke opp det forslaget ho refererte til.

Petter Eide (SV) [13:18:33]: Takk for at vi har denne debatten, for det er en viktig debatt. Takk også for henstillingen jeg har fått om å klargjøre SVs syn.

Det er klart at SV ønsker å styrke norsk politi. Vi ønsker å gi dem tilstrekkelig med ressurser, slik at de kan løse sine ulike utfordringer med minst mulig bruk av våpen. Når jeg sier det på den måten, betyr det også at SV ikke er imot at politiet bærer våpen på hofta for å beskytte oss i ulike situasjoner og på ulike steder. Det kan være på flyplasser, på jernbanestasjoner, utenfor Stortinget, for den saks skyld. Vi er altså ikke imot det. Men vi stiller to tydelige krav til såkalt punktbevæpning. Krav

nummer én må være basert på en konkret trusselanalyse eller informasjon som politiet får, som tilsier at det er en trussel til stede. Et generelt trusselbilde med referanse til situasjonen i Frankrike blir på en måte altfor vagt til å kunne gi den typen tillatelser. Krav nummer to er at bevæpningen ikke skal være permanent. Vi mener at når trusselen er over – med andre ord når politiet har informasjon om at trusselen er over – skal våpenet låses inn igjen i skapene og vi skal gå over til normalsituasjonen, nemlig framskutt lagring. Forskjellen på SV og alle andre er at vi ønsker tidsbegrenset punktbevæpning ved sårbare objekter basert på konkret informasjon.

Ingen av disse kriteriene er dekket i regjeringens forslag i denne saken, og derfor går vi imot. Jeg oppfatter it tillegg at forslagene i praksis går noe lenger, for Stortinget vil i dag vedta at politiet fra nå av kan bære våpen på hofta, også tyngre våpen, som maskinpistol, som en permanent løsning, på steder hvor politiet selv mener at dette er nødvendig. I realiteten er det en veldig liten forskjell på permanent punktbevæpning av sårbare objekter og permanent generell bevæpning.

Sett fra publikums side vil det i hvert fall ikke være noen forskjell, for når publikum etter dette vil møte norsk politi, vil det være et politi som bærer våpen. Politiet har jo ikke interesse av å patruljere på steder hvis det ikke har en eller annen type sikkerhetsmessig interesse. Det vil være på steder som politiet har definert som sårbare steder. Politiet patruljerer jo ikke for moro skyld. Så når publikum etter dette vil møte politiet, vil det være et politi med våpen.

Det er de samme argumentene mot permanent generell bevæpning som det er mot permanent punktbevæpning. Det vil endre forholdet mellom politi og publikum. Det tradisjonelt myke politiet vi er opptatt av å ha i Norge, med vekt på forebygging og konfliktløsning, vil erstattes av et noe hardere politi, med fokusering på bruk av maktmidler.

Så er jeg veldig opptatt av at de aller fleste oppgaver politiet vil stå overfor, vil være oppgaver de løser – og tradisjonelt har løst – utmerket uten våpen. Et mer bevæpnet politi vil løse flere oppgaver med våpen enn uten våpen.

Det er faktisk slik at kriminaliteten i Norge går ned. Det er ikke nødvendigvis bruk for sterkere maktmidler, det er altså ikke nødvendig å utstyre politiet med mer våpen, i en tid da det faktisk er mindre bruk for dem. Det pekes ofte på terrorfare, og representanten Gulati var opptatt av det, spesielt, og det refereres til ulike hendelser i Europa. Men jeg ber Gulati og andre som bruker dette som argument, studere nøye bevæpningsutvalgets rapport. Terrorfaren – og terrorhendelsene – i Europa – har faktisk minket de siste 20 årene. Det er altså ikke økende, og PST rapporterer heller ikke om økt terrorfare

i Norge. Det bekrefter også representanten Gulati i dagens utgave av Klassekampen. Den terroren vi faktisk har sett – bomber, maskinpistoler i konsertlokaler, lastebiler i folkemengder – er ikke en terror som nødvendigvis et våpen på hofta til politiet kan forhindre.

Når SV går imot dette, er det ikke fordi vi går imot beskyttelse av bestemte sårbare områder, men det må være basert på en konkret trussel, og den må være tidsbegrenset. Og vi må i denne store debatten passe på å få fram at vi nå er i en positiv situasjon – det er ikke en dramatisk situasjon; det er en positiv situasjon. Verken for kriminalitet eller for terrorfare er det dramatisk – vi trenger ikke å utstyre politiet med mer våpen når det er mindre bruk for det.

Med dette tar jeg opp forslaget fra SV.

Presidenten: Representanten Petter Eide har teke opp det forslaget han refererte til.

Solveig Schytz (V) [13:24:00]: Politiet er og skal være en maktinstitusjon. Politiet må likevel aldri få for mye makt. Balansen mellom stat og borgere er det som skiller et demokrati fra andre, mer autoritære styreform. Norge har en lang tradisjon for at politiet skal være sivilt og ubevæpnet. Venstre mener at det er viktig å holde på dagens ordning. En av kvalitetene ved det norske samfunnet er den høye tilliten borgerne har til hverandre og til myndighetene. Politiet er blant de institusjonene som et godt samfunn er avhengig av, og som selv er avhengig av tillit fra borgerne. Politiet havner likevel i situasjoner der de er nødt til å kunne beskytte seg selv og andre. Hvis politiet alltid er bevæpnet, kan imidlertid terskelen for å bruke våpen synke og kunne bidra til en generell økning i bruk av våpen. Derfor er Venstre imot en generell bevæpning, men vi støtter tiltak som vil gjøre det lettere for politiet å bli bevæpnet når situasjonen krever det. Forslaget vi behandler i dag, innebærer ikke en åpning for generell bevæpning.

Forslaget vi behandler i dag, er en oppfølging av Jeløya-erklæringen og gir hjemmel til tidsbegrenset bevæpning av sårbare punkter, det vi kaller punktbevæpning. Sårbare objekter vil typisk kunne omfatte luft-havner eller andre store trafikknutepunkter eller objekter som har stor symbolverdi. For Venstre er det viktig nettopp at bevæpningens utstrekning begrenses til et konkret angitt objekt, og at dette lovforslaget ikke åpner for tidsbegrenset bevæpning i større områder, som f.eks. byer eller bydeler. For bevæpning av større områder vil det fortsatt være våpeninstruksens bestemmelse som kan være hjemmel, slik at bevæpning da vil være tidsbegrenset.

Jeg frykter at ved en allmenn bevæpning vil politiet kunne miste sitt sivile preg, og at det vil oppstå flere og ikke færre farlige situasjoner. Man kan også risikere et

våpenkappløp hvor kriminelle bevæpner seg i større grad, og det er en utvikling vi ikke ønsker. Vi vet at i Sverige, hvor det er allmenn bevæpning, avfyrrer politiet skudd seks ganger oftere enn i Norge, selv når vi tar hensyn til folketallet. En person dør hvert år, og åtte personer blir skadd av politiskudd. Hvert tiende skudd fra svensk politi er vådeskudd som resultat av feil håndtering av våpen. Uansett hvor trent politiet er, viser statistikken at risikoen for å skyte feil person, eller å skyte riktig person på feil sted, øker ved en generell bevæpning.

Forskere fra Forsvarets forskningsinstitutt har gått gjennom 76 planlagte og utførte angrep de siste 14 årene. Studien konkluderer med at bevæpning i beste fall kan begrense, men neppe forhindre terrorangrep. Forskerne sier også at det er punkt- og objektsikring og ikke væpnet politi i seg selv som i stor grad har forhindre terrorangrep i Vesten de siste 10–15 årene. Bevæpnet politi vil uansett ofte ikke rekke å nå fram og reagere raskt nok.

Innbyggerne i Norge skal føle seg trygge. Bevæpning kan imidlertid gi en opplevelse av utrygghet. Bevæpning bør derfor begrenses til tilfeller hvor det er nødvendig, som ved punkter eller objekter der det er behov for mer sikring. Venstre mener at regjeringens forslag ivaretar dette på en tilfredsstillende måte, ved at vi styrker sikkerheten ved utsatte objekt samtidig som vi beholder et sivilt og generelt ubevæpnet politi.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:27:47]: Bevæpning av politiet er gjenstand for hyppig debatt her i Stortinget. Det er bra, for bevæpning av politiet handler om hvordan vi skal beskytte politiet og folket vårt. Bevæpning av politiet er et sentralt verdispørsmål. Hva slags samfunn ønsker vi? Og hvordan kan vi som lovgivere beskytte innbyggerne våre og dem som utøver den høyeste graden av maktutøvelse på våre vegne?

I Norge har vi en lang og god tradisjon med et generelt ubevæpnet politi. Dette gjelder fremdeles, til tross for at politiet den senere tid har fått lettere tilgang til våpen gjennom framskutt lagring. Og det gjelder etter at vi har gjort vedtak her i dag. Politiet skal fremdeles være generelt ubevæpnet, noe også en samlet justiskomite understreker i innstillingen.

Kristelig Folkeparti står for en restriktiv holdning når det gjelder bevæpning av politiet. Det er det flere grunner til, bl.a. annet at forskning knyttet til bevæpning ikke kan påvise at bevæpning er avgjørende for å redde liv ved f.eks. et terrorangrep. Vi mener også at politiets sivile preg er et viktig fundament for maktutøvelsen. Dette understøttes også av det regjeringsoppnevnte bevæpningsutvalget, som la fram sin rapport i fjor. Men vi er selvsagt ikke naive. Bruk av våpen vil i noen tilfeller være helt nødvendig og ikke minst avgjørende for å redde liv. Vi er derfor for framskutt lagring, og vi støtter for-

slaget her i dag om å innføre punktbevæpning ved sårbare objekter.

Bevæpningsutvalget legger til grunn fire overordnede prinsipper når våpenbruk skal vurderes, både av oss som lovgivere, av tjenestepersoner og av politiet som helhet. Det er legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet. Dette mener jeg er grunnleggende prinsipper som er helt sentrale for arbeidet vårt.

Av dem som ønsker en generell bevæpning av politiet, hevdes det ofte at selv om kriminaliteten i hovedsak har gått ned de siste årene, har den organiserte kriminaliteten økt, herunder spesielt terrortrusselen, og dermed må politiet bevæpnes. Det mener jeg er et feilspor, noe også bevæpningsutvalget konkluderer med. De mener at det ikke finnes noen trekk i kriminalitetsbildet som kan begrunne at politiet skal bevæpnes generelt. Heller ikke forskere ved FFI, bl.a. Thomas Hegghammer, kan se at væpnet gatepoliti har stoppet terror i Europa. Det kommer fram i rapporter, men også i en høring vi hadde her på Stortinget i forrige periode. Han mente bl.a. at objektsikring av særlig utsatte mål ville være en mer farbar vei. Det er klart at bevæpnet politi kan hindre sekundærangrep ved terror, men slik har vi det i dag, ved at politiet har tilgang til framskutt lagring.

Jeg er glad for at proposisjonen påpeker uttrykkelig at objektet som skal beskyttes, må være et konkret angitt objekt, og at lovhjemmelen som gis, ikke kan medføre at hele byer eller bydeler bevæpnes. Det er svært viktig. I tillegg understrekes det at det må foretas en nødvendighetsvurdering før beslutning om bevæpning ved sårbare objekter skal fattes. Er det andre, mindre inngripende, tiltak som kan iverksettes, kan bevæpnet politi ikke innsettes.

Jeg mener også at selv om beslutningskompetansen ved bevæpning ved sårbare objekter ligger hos Politidirektoratet, er det helt sentralt at Justisdepartementet skal gi sitt samtykke. Det er viktig for å sikre politisk kontroll og styring av bevæpningen.

Til slutt vil jeg si at Kristelig Folkeparti kommer til å støtte forslaget fra Senterpartiet i denne saken.

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:31:43]: Det er ingen hemmelighet at mitt parti har en annen holdning til bevæpning av norsk politi enn det flertallet i Stortinget har. I spørsmålet om punktbevæpning er det heldigvis stor enighet, og jeg er glad for at justiskomiteen følger regjeringens forslag til endring i politiloven som gir politiet adgang til tidsbegrenset bevæpning ved sårbare objekter.

De nåværende bevæpningshjemplene er tidsbegrenset. Det er imidlertid behov for en bevæpning som strekker seg utover hva som kan betegnes som midlertidig. Et hovedpoeng bak lovforslaget er at selv om den generelle

sannsynligheten for å bli utsatt for terror er liten, må det erkjennes at det finnes sårbare objekter i samfunnet der skadepotensialet vil være stort ved et terrorangrep. En ordning med punktbevæpning vil bedre politiets evne til rask respons for å avverge og stanse handlinger som vil kunne påføre samfunnet alvorlige skader.

Som kjent besluttet Politidirektoratet å bevæpne politiet ved Oslo lufthavn for en periode på inntil tre måneder fra 8. november 2017, etter å ha innhentet samtykke fra Justis- og beredskapsdepartementet. Bevæpningen er siden blitt forlenget flere ganger med inntil åtte uker om gangen. Det er påregnelig at bevæpningen vil kunne bli så langvarig at det ikke lenger er naturlig å bruke hjemmelen for midlertidig bevæpning. Den nye hjemmelen for tidsbegrenset punktbevæpning vil i så måte dekke behovet for en mer langvarig bevæpning.

Som en liten kuriositet kan jeg legge til at politiet i sin tid faktisk hadde permanent bevæpning på daværende Fornebu flyplass. Med tanke på hvor stor økning det har vært i aktiviteten på hovedflyplassen, og bevisstheten rundt håndtering av alvorlig, livstruende kriminalitet bør det med andre ord være helt på sin plass med en tidsbegrenset punktbevæpning.

Jeg har merket meg at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har fremmet hvert sitt mindretallsforslag, der det sentrale er at regjeringen holder Stortinget informert om omfang og utvikling av punktbevæpning. Stortinget kan i denne saken, som i alle andre saker, når som helst be om en orientering fra ansvarlig statsråd. Jeg kan derfor ikke se at det er nødvendig med et eget vedtak om dette i denne saken. Det er uansett naturlig at departementet følger utviklingen med punktbevæpning og orienterer Stortinget på en egnet måte.

Til slutt vil jeg svare på det jeg oppfattet som et spørsmål fra representanten Vågslid om den politiske kontrollen, og kan da understreke igjen at Politidirektoratet ikke kan beslutte tidsbegrenset bevæpning uten at saken er forelagt Justisdepartementet og Justisdepartementet har gitt samtykke.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [13:34:33]: I saka om punktvæpning er det eit klart kriterium at politiet fyrst skal vurdere andre tiltak enn væpning for å gie tilstrekkeleg vern av det sårbare objektet. Men gjennomføringsevna til regjeringa når det gjeld å gjennomføre tiltak ut frå vurderingar som alt er gjorde, i praksis, viser seg å vere svak: Me kunne i år lese Riksrevisjonens knusande rapport om den manglande evna hos regjeringa til å sikre samfunns viktig infrastruktur mot mogleg terror og angrep med tanke på generell objektsikring.

Så spørsmålet mitt til statsråden er: Korleis vil statsråden forklare den manglande evna hos regjeringa til å sikre objekt generelt, etter Riksrevisjonens avsløringar?

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:35:17]: Det jeg oppfatter at representanten spør om, er egentlig en noe annen sak. Så vidt jeg har merket meg, ligger ikke dette i Riksrevisjonens kritikk av beskyttelsen av Oslo lufthavn. Jeg regner med at Riksrevisjonens rapport er en sak vi helt sikkert vil komme tilbake til i Stortinget, og vi har så langt gitt våre svar til Riksrevisjonen når det gjelder det. Vi er i gang, vi utfører styrkingar, men vi er heller ikke fornøyd med at vi ikke har kommet i mål når det gjelder objektsikring. Men igjen: Det er for så vidt et annet spørsmål enn det som ligger til behandling her i dag.

Lene Vågslid (A) [13:35:57]: Det er eg ikkje einig i, og eg meiner det er oppsiktsekkjande at statsråden ikkje ser den openberre samanhengen med det forslaget som ligg her i dag, som handlar om tiltak for å kunne sikre oss mot eventuelle terrorangrep, eller punktbevæpning, som me veit eigentleg handlar om å kunne avgrense skade mest mogleg. Det politiet skal vurdere før ein eventuelt tillèt punktbevæpning, er om alle andre tiltak er betre. Her er rapporten frå Riksrevisjonen så alvorleg at eg forventar at statsråden svarar meg betre på spørsmålet om korleis han vil forklare den manglande evna regjeringa har vist til å sikre objekt generelt. Det handlar om folks tryggleik. Eg vil òg vite om statsråden tek dei funna som Riksrevisjonen beskriv som svært alvorlege, på største alvor.

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:36:55]: Jeg tar selvfølgelig Riksrevisjonens merknader på største alvor.

Så er det grunn til å understreke igjen at det Riksrevisjonen har vurdert, er Justisdepartementets og politiets egne objekter, og hvordan de er sikret. I denne saken handler det om objekter og punktbevæpning som gjelder ting som ikke nødvendigvis er Justisdepartementets eiendom, men hvor politiet har til oppgave å sikre at det ikke blir alvorlige skadevirkninger ved et eventuelt terrorangrep.

Jeg vil igjen understreke at det vi nå står overfor, er områder hvor det i all hovedsak, f.eks. på Oslo lufthavn, allerede er bevæpning, og at den bevæpningen er gitt midlertidig. Det denne saken handler om, er at når man gir midlertidig bevæpning om igjen – og om igjen og om igjen – er det mer fair, rettferdig og riktig å kalle det tidsbegrenset bevæpning.

Lene Vågslid (A) [13:37:54]: Eg er ikkje fornøgd med svaret. Eg meiner at vurderinga som tillèt tidsavgrensa punktbevæpning ved sårbare objekt er god, men dei nød-

vendige kriterier som ligg til grunn for den vurderinga, heng saman med objektsikring òg generelt. Eg opplever at statsråden kjem med ei ansvarsfråskrivning i svaret han gjev til meg. Riksrevisjonen skriv at grunnsikring av skjermingsverdige objekt ikkje er prioritert av Justis- og beredskapsdepartementet. Det må eg, som leiar av justiskomiteen, seie bekymrar meg og er oppsiktsekkjande. Eg meiner det i samanheng med denne saka er viktig at ein no erkjenner alvoret og viktigheita av å få dette på plass, slik at ein faktisk reelt sett kan sjå på nødvendighetskriterier der heilt generelt før ein vurderer punktbevæpning. For me veit at tillating til punktbevæpning ikkje handlar om å avverje terror, men om å avgrense skadeverknadene, slik det òg står i proposisjonen.

Ser statsråden den klare samanhengen?

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:38:59]: Jeg er uenig i noe av den virkelighetsbeskrivelsen som representanten gir. Det er altså slik at regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å styrke objekter som er i Justisdepartementets eiendom. Hele det store beredskapssenteret som bygges, vil beskytte mange av de objektene som i dag ikke er godt beskyttet. Det koster mye penger, men vi bygger ut der. Det ligger også ekstrabevilgninger inne i revidert nasjonalbudsjett for å gjøre disse tingene.

Men igjen: Det oppfatter jeg faktisk som en annen debatt enn den debatten vi har her i dag. Men jeg er helt sikker på at vi skal få god anledning til å komme tilbake til å diskutere Riksrevisjonens rapport her i Stortinget.

Jenny Klinge (Sp) [13:39:54]: Senterpartiet gjer framlegg om at regjeringa på eigna måte held Stortinget orientert om omfanget av punktbevæpninga som vi i dag vedtek. Kvifor går ikkje statsråden sitt eige parti inn for dette i dag? Og vil justisministeren følge opp dette ønsket, no som det ligg an til at forslaget vårt får fleirtal i Stortinget?

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:40:21]: Det forslaget som får flertall i Stortinget, vil statsråden følge opp. Hovedpoenget her er mer at man ikke anser det – heller ikke etter min mening – som et veldig nødvendig vedtak for Stortinget å fatte. Det er naturlig uansett å følge utviklingen av punktbevæpning veldig nøye og orientere Stortinget på en egnet måte om det.

Petter Eide (SV) [13:41:02]: Jeg er opptatt av at vi har en tydelig definisjon av hva som er såkalte sårbare objekter, så jeg har lyst til å spørre justisministeren om han kan definere det litt tydeligere: Hvilke indikatorer vil benyttes for å definere sårbarhet? Og da ønsker jeg at vi er litt konkrete: Vil f.eks. det at det er mange mennesker et sted, være en indikator for sårbarhet? Betyr

det f.eks. at Karl Johan-området rundt Stortinget er et sårbart område eller objekt hvor vi skal ha bevæpnet politi? Hva med Tøyensenteret og Holmlia Senter – er det områder der han mener vi skal ha permanent bevæpnet, eller punktbevæpnet, politi?

Statsråd Tor Mikkjel Wara [13:41:50]: Den konkrete vurderingen vil politiet gjøre der politiet er. Den skal være fulgt av en beskrivelse både av objektet, av sårbarheten og av trusselen. Når den beskrivelsen er gitt, vil Politidirektoratet vurdere den, og etter at saken er forelagt Justisdepartementet, vil man kunne få samtykke. Det betyr at det er ingen generell punktbevæpning av objekter som politiet kaller for punkter, som behøver bevæpning, det er en beskrivelse og en konkret vurdering som skal forelegges overordnede myndigheter, og som så skal behandles fra gang til gang. Det er derfor ikke mulig for meg nå å gi noe annet eksempel enn Oslo lufthavn, fordi der har vi en midlertidig bevæpning som vi opplever at vi stadig må fornye, og da er det riktigere å si at det er en tidsbegrenset bevæpning.

Presidenten: Replikkordskiftet er då omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Jenny Klinge (Sp) [13:43:03]: Innlegget frå SVs representant Petter Eide var eigna til å forvirre folk utanfor dette huset om kva stortingsfleirtalet i dag går inn for. Derfor tek eg ordet.

Eide påstod m.a. at det er liten forskjell på det å innføre tidsavgrensa punktbevæpning og det å innføre generell væpning. No framover skal visst politiet miste sitt sivile preg, og i og med at politiet ifølgje Eide ikkje patruljerer for moro skuld, vil dei ha våpen når dei patruljerer. Alle kan vere einige om at politiet ikkje patruljerer for moro skuld, men at dei kjem til å dra med seg våpen uansett når dei patruljerer i tida framover, er å dra denne lovendringa litt langt.

Representanten Eide viser til at kriminaliteten går ned – det er vi einige om – og at det ikkje er bruk for sterkare maktmiddel. Alt dette er etter mi meining ei forvrenging av verkelegheita. Det framstiller oss som utgjør stortingsfleirtalet i dag, som om vi meiner noko anna enn det vi eigentleg går inn for i dag. Det er ikkje greitt, for dette handlar om ei sak der stortingsfleirtalet er einig om at vi ikkje skal ha generell væpning.

Vi har for ikkje så altfor lenge sidan gått inn for å endre lovverket slik at vi har framskoten lagring, som fungerer betre enn det har gjort tidlegare, og vi går i dag inn for tidsavgrensa punktbevæpning, fordi vi ser at kriminaliteten har gått ned, men at kriminalitetsbiletet har endra seg. Det er endra truslar og endra kriminalitet, og då må Stortinget ta det inn over seg og gjere lovendringar

som gjer at framtida møter verkelegheita på ein god måte. Det synest eg ikkje at SVs representant heilt klarte å gjere, for å seie det slik. Då er det greitt å påpeike det òg.

Stortingsfleirtalet er einig om at vi ikkje skal ha generell væpning. Då er det viktig for meg å understreke at den endringa vi gjer i dag, ikkje fører til at vi skal ha eit politi som kjem til å miste sitt sivile preg. Det er ei forvrenging av verkelegheita som eg synest det er verdt å påpeike. Det er òg verdt å påpeike at vi må lytte til politiet når dei kjem med konkrete ønske om korleis dei skal kunne sikre dei sårbare objekta vi har snakka om i dag, på ein god måte. Tidsavgrensa punktbevæpning er i så måte fornuftig.

Eg vil understreke i tillegg at Senterpartiet har grunn til å fremje det forslaget vi gjer i dag om at vi ønskjer at Stortinget skal bli orientert på eigna måte om utviklinga av denne punktbevæpninga. Det seier seg sjølv at tek dette av og blir brukt på for mange plassar, vil det vere nødvendig å korrigere kursen. Det er det Stortinget sitt ansvar å følgje med på framover. Men lovendringa i dag er ei positiv lovendring, slik eg ser det.

Lene Vågslid (A) [13:46:06]: Eg har òg behov for å seie ein del av det som Jenny Klinge nettopp sa. Eg stiller meg fullt og heilt bak det representanten frå Senterpartiet sa. For Arbeidarpartiet, som Senterpartiet – og Kristeleg Folkeparti gav klart uttrykk for det same – er opptekne av å vere tydelege på at me framleis er imot generell væpning av politiet. Me er svært opptekne av politiet sitt sivile preg og det samfunnsoppdraget dei utfører i Noreg på ein unik måte, samanlikna med ein del land me ikkje likar å samanlikne oss med.

Eg meiner den beskrivinga som SV legg til grunn for det som skjer i dag, er feil. Eg meiner det står veldig tydeleg i innstillinga frå komiteen kva for kriterium som ligg til grunn. Eg trur heller ingen meiner at politiet er ute for moro skuld, men politiet gjer ganske mykje viktig patruljerande arbeid som aldri vil vere i nærleiken av desse kriteria for væpning, for ikkje å snakke om førebygging, spaning, det generelt å vere til stades, osv. Det er ikkje riktig at folk frå no av kjem til å møte eit væpna politi overalt i Noreg. Det hadde Arbeidarpartiet aldri gått med på. Difor er det viktig for meg å uttrykkje det òg. Eg synest det er eit poeng, som det står i proposisjonen, og som òg væpningsutvalet gjev uttrykk for, at det ikkje er nokon grunn til å væpne politiet for å avverje terror. Me har sett ein del eksempel på at det ikkje nødvendigvis funkar. Men det argumentet at ein kan avgrense skadeverknadane av det, synest eg er veldig sentralt og veldig viktig.

Kort tilbake til replikkordskiftet mitt: Viss nokon skulle bli forvirra, meiner eg at for å avverje og sikre folk på ein betre måte må regjeringa følgje opp kritikken

som kjem frå Riksrevisjonen om objektsikring. Det er der det ligg veldig mykje som gjeld korleis ein kan sikre seg mot terrorangrep, og ikkje minst om alle dei kriteria som bl.a. politiet, i tillegg til Forsvaret, skal vurdere om ein eventuelt skal tilrå punktbevæpning.

Eit punkt flyttar ikkje på seg. Difor blir også argumentasjonen frå SV dessverre heilt feil.

Himanshu Gulati (FrP) [13:48:45]: Dette forslaget handler om å gi politiet de virkemidlene de trenger for å ivareta folks trygghet på best mulig måte. Målet med bevæpning, enten det er punktbevæpning eller generell bevæpning, er jo ikke at politiet skal bruke våpen mer, men at man når det trengs, dersom det trengs, skal ha rask tilgang til våpen. Formålet er å redde liv og begrense skadeomfang når det står om minutter.

Selv om terrortrusselen i Norge har gått ned ifølge PST, noe som er veldig positivt og ifølge PST skyldes at mange av islamistene i Norge har reist til Syria, og at flere også har dødd i kampene der, er det ikke noen tvil om, når vi ser rundt oss, at det fortsatt er fare for kritiske hendelser. Som jeg nevnte i forrige innlegg, skal man ikke lenger enn til vårt naboland Sverige, der det ble gjennomført terrorangrep i fjor.

Justiskomiteen var nylig i London, hvor vi fikk høre, som det også har stått i nyhetene, at i et av terrorangrepene i London i fjor, var en av grunnene til at man klarte å begrense skadeomfanget, at politiet i løpet av få minutter klarte å få kontroll på gjerningsmannen fordi politi med våpen var til stede der raskt.

Vi vil ikke kunne beskytte oss mot alle typer terrorangrep uansett hvor god etterretning og hvor godt arbeid vi gjør. Derfor er det viktig at politiet på sårbare steder har rask tilgang til våpen for å ivareta trygghet og stanse situasjoner dersom noe farlig skulle skje på disse stedene.

Jeg vil til slutt kommentere vår holdning til forslaget fra Senterpartiet, som ble nevnt i stad. Vi mener at vi som storting og justispolitikere skal følge med på punktbevæpning framover, men regjeringspartiene ser ikke at det er nødvendig med et eget vedtak om dette for å holde oss orientert på egnet måte, så vi vil ikke støtte det forslaget.

Petter Eide (SV) [13:51:12]: Jeg har dratt på meg et par kommentarer til mitt innlegg, og det er fint, for da får vi en oppklarende og bra debatt om dette, og det har jeg ingen ting imot.

La meg bare til representantene Klinge og Vågslid repretare SVs posisjon. Posisjonen er: Vi er for et bevæpnet politi ved sårbare objekter. Det er vi tilhengere av. Men vi vil at det skal legges to kriterier til grunn: Det ene er at det skal være basert på en konkret trusselanalyse, det

andre at det skal være tidsbegrenset. Når trusselen er over, skal våpnene låses inn igjen.

Hvis man ikke opprettholder disse to kriteriene, vil såkalt tidsbegrenset bevæpning gradvis nærme seg en generell bevæpning. Det er disse to kriteriene jeg har redegjort for, som vil opprettholde skillet mellom punktbevæpning der det er nødvendig, og generell bevæpning. Nå åpner flertallet i Stortinget for en ordning hvor politiet etter egne vurderinger kan bevæpne seg på spesielt sårbare områder. Da vil vi gradvis over tid få en utglidning mot et mer generelt bevæpnet politi uten at det stilles krav om tidsavgrensning, og uten at det stilles krav om en konkret trusselvurdering. Det betyr at over tid vil denne forskjellen bli mindre og mindre, og vi vil se en utglidning. Derfor ligger disse to kriteriene til grunn i SVs forslag – nettopp for å opprettholde det skarpe skillet som både Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatt av, men som de ikke vil være med på i sine forslag.

Jeg mener fortsatt at Stortinget trygt kunne ha sagt at vi ønsker å gi politiet tillatelse til punktbevæpning, men at vi for å sikre at dette ikke gradvis glir mot en mer generell bevæpning, opprettholder kravet om at den skal være tidsavgrenset, og kravet om at den skal være basert på en konkret trussel.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet i sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:53:36]

Innstilling fra justiskomiteen om Årsrapport for 2017 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag (Innst. 349 S (2017–2018), jf. Dokument 14 (2017–2018))

Lene Vågslid (A) [13:54:00] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Eg vil vise til årsrapporten for 2017 frå Stortingets utval for rettsferdsvederlag.

Denne ordninga er Stortingets eiga kompensasjonsordning for urett som er påført ein person i tilfelle der det offentlege er å klandre. Ordninga er ikkje lovfesta, og det er ingen som har rettslege krav på rettsferdsvederlag.

Komiteen merkar seg at det i 2017 blei utbetalt 21,5 mill. kr i rettsferdsvederlag frå staten, og at dette er 4,3 mill. kr mindre enn i 2016. Bakgrunnen for nedgangen er at det har vore behandla færre saker totalt og færre saker etter særordningane, som har høgare innvilgingsprosent og utbetalingsnivå.

Me i komiteen merkar oss at den totale gjennomsnittlege saksbehandlingstida har gått noko ned. I 2017 var ho på 15 månader.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til årsrapporten og tilrår Stortinget å leggje han ved protokollen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [13:55:07]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven mv. (utvisning på grunnlag av eksklusjon fra flyktningstatus mv.) (Innst. 357 L (2017–2018), jf. Prop. 68 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:58:31]: Denne saken handler om endringer i utlendingsloven § 31, som gjør at personer som utelukkes fra flyktningstatus, også skal kunne utvises, og i § 73, som gjør at vedtak om utvisning av personer som er vernet mot retur, kan gjennomføres, men ikke iverksettes før grunnlaget for returvernet er bortfalt. Det handler også om § 90, som gjør at utreisefrist for personer der utvisningsgrunnlaget er eksklusjonsgrunner, kan gjøres kortere eller unnlates, og det handler om § 53, om å utvide personkretsen i mishandlingsbestemmelsen til også å gjelde svigerfamilie eller andre medlemmer av husstanden. Den siste endringen er endringen i SIS-loven § 7, som gjør at personer som ekskluderes fra flyktningstatus, kan registreres i SIS.

Det er enighet i komiteen om alle lovendringene, men noen ønsker å gå litt lenger, og jeg kommer tilbake til det.

Komiteen er enig i at det er uheldig at personer som har begått alvorlige handlinger, ikke kan utvises eller nektes oppholdstillatelse når de blir ekskludert fra flyktningstatus. Dette ønsker hele komiteen nå å endre på, og det er vi glade for. Det er et flertall som ber departementet vurdere om det skal gis klarere føringer for beviskravet i slike saker, og det tror jeg regjeringen kommer til å følge opp på en god måte.

Når det kommer til mishandlingsbestemmelsen, er det nok der partiene skiller seg mest fra hverandre – i den grad de skiller seg fra hverandre. Ett parti, SV, ønsker å utvide personkretsen enda mer enn det regjeringen legger opp til. De ønsker at nærstående personer som ikke bor i samme husstand, også skal gi grunnlag for selvstendig opphold dersom det er snakk om mishandling. Vi mener at en sånn utvidelse vil gå for langt og egentlig undergrave det som er intensjonen, og intensjonen er at man ikke skal måtte velge å forbli i et for-

hold der det skjer mishandling, eller der man blir truet med å måtte reise ut.

Bortsett fra dette ene mindretallsforslaget er det en samlet komité som står bak innstillingen.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Masud Gharahkhani (A) [14:01:47]: Jeg synes saksordføreren la fram enigheten i komiteen på en god måte.

Retten til å søke asyl handler om å gi beskyttelse til dem som er forfulgt, og vi har forpliktelser som gjør at vi ikke kan sende folk til forfølgelse.

Asylinstituttet handler om tillit. Mennesker som har begått krigsforbrytelser og alvorlige handlinger, skal ikke få utnytte en ordning som skal omfatte de mest sårbare: nettopp folk som er på flukt fra f.eks. krigsforbrytelser. Det er derfor helt riktig og nødvendig at Stortinget nå tydeliggjør i lovverket at personer som har begått alvorlige handlinger og da ekskluderes fra flyktningstatus, også skal kunne utvises og nektes oppholdstillatelse. Da tydeliggjør vi rettferdigheten når det gjelder hvem som har rett til beskyttelse.

Andre endringer i utlendingsloven vi i dag også skal vedta, handler om dem som opplever vold og mishandling i samlivet, at man etter søknad skal kunne få opphold på selvstendig grunnlag, og at man utvider det til også å gjelde mishandling utført av andre medlemmer av samme husstand, altså av storfamilien, og ikke bare ektefellen, når man ønsker å bryte ut av ekteskapet. Dessverre vet vi at vold i nære relasjoner og vold mot kvinner er et stort samfunnsproblem også i Norge. Derfor handler disse endringene om hvordan vi stiller opp for dem som opplever vold i nære relasjoner, slik at de kan komme ut av et liv som er ganske tøft og sårbart. Frihet, det at mennesker skal kunne leve et fritt og selvstendig liv uten å bekymre seg eller oppleve trusler og vold i hverdagen – det er det vi snakker om. Vi må stille opp for disse sårbare menneskene. Derfor kan dette stortinget si klart fra om at det er uakseptabelt. Det er kriminelt, og vi kan gjøre endringer i utlendingsloven som gjør at kvinner kan bryte ut av ekteskapet og vite at de kan få opphold på selvstendig grunnlag.

Jeg vil også rette en stor takk til Jussbuss, som drives av jusstudenter – altså framtiden – som har jobbet med slike saker, og som stiller opp for de svakeste. De har delt en rapport med oss som er klar på at dagens praksis legger til grunn en høyere terskel enn hva som er Stortingets intensjon. Derfor ligger det nå en klar bestilling og forventning til statsråden om at dette blir fulgt opp av regjeringen. Disse sårbare menneskene har ikke tid til å vente. Beskjeden fra Stortinget skal være klar: Vi stiller opp for dere i kampen mot vold i nære relasjoner og i

kampen mot sosial kontroll. Ingen skal frarøve noen friheten.

Karin Andersen (SV) [14:04:21] (komiteens leder): De første lovforslagene i denne saken er det bred enighet om – at de som er ekskludert fra å kunne få flyktningstatus, også skal kunne utvises og ikke få opphold. Men det er grunn til å være litt nøktern i disse sakene, for det er jo ikke bare enkelt å utvise folk. Det kan være rettslige forpliktelser, og det kan være veldig mange praktiske forhindringer, så hvorvidt denne bestemmelsen blir å anvende så mye i praksis, gjenstår å se. Det er også verdt å understreke at hensynet til barn skal tillegges vekt her. Det må telle, det kan ikke bare være andre hensyn.

Når det gjelder det andre temaet, mishandlingsbestemmelsen i utlendingsloven, fremmer regjeringen forslag om at dette skal gjelde familien hvis de bor på samme sted, men jeg tror alle vet at her kan det utøves både press og vold fra personer langt utover den kjernefamilien som bor på samme sted. Jeg er litt forundret over at de partiene som snakker veldig høyt om vold, mishandling og sosial kontroll, ikke ser at det er andre enn nærmeste familie som bor på samme adresse, som kan utøve denne typen vold. Det vet vi alle sammen kan skje, og de menneskene er akkurat like utsatt og trenger akkurat like mye beskyttelse som dem som tilfeldigvis bor på samme adresse som voldsutøveren. Derfor fremmer SV dette forslaget, og jeg håper ennå at Stortinget vil slutte seg til det. Hvis ikke kommer forslaget opp igjen til høsten.

Det andre er den rapporten som Jussbuss kom med, og som SV brakte inn i komitébehandlingen. Jeg er veldig glad for at komiteen så alvor i det. Jussbuss har gått igjennom veldig mange rettssaker, og det er en ganske grundig gjennomgang som viser til de bestemmelsene som foreligger, og til forarbeidene til loven, som viser lovgiverens intensjon, bl.a. om at terskelen skal være lav, og at også vold av psykisk art skal gjelde. Det rimer ikke når praksis viser at utlendighetsmyndighetene stiller krav om dokumentasjon for å bevise f.eks. mishandling. Det er vanskelig å dokumentere psykisk mishandling.

Rapporten konkluderer med at det legges til grunn en for streng tolkning av mishandlingsbegrepet, som ikke stemmer overens med det lovgiveren – altså Stortinget – sa da vi vedtok loven. Derfor mener SV at det er grunn til å konkludere med at dette må strammes inn. Nå har flertallet vært med på at regjeringen må se på dette, og at det må komme en sak til Stortinget, slik at Stortinget også får se regjeringens vurdering av disse temaene.

Jeg tar opp det forslaget som står i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Heidi Greni (Sp) [14:07:45]: Senterpartiet støtter regjeringens forslag om at de som er ekskludert fra flyktningstatus, kan utvises, og at de ikke skal få opphold på annet grunnlag, f.eks. familiegjenforening, hvis de har mistet flyktningstatus. Jeg deler oppfatningen til en samlet komité, som sier at det er uheldig at personer som har begått så alvorlige handlinger at de kan ekskluderes fra flyktningstatus, etter dagens regelverk ikke kan utvises eller nektes opphold på annet grunnlag.

Det er ikke alle høringsinstanser som støtter forslaget. Advokatforeningen og Jussbuss mener det allerede i dag finnes hjemler for å utvise flyktninger som har blitt ekskludert fra flyktningstatus, dersom utlendingen er til fare for det norske samfunnet. Jeg mener imidlertid det er ulogisk at terskelen for utvisning av en asylsøker som har forbrutt seg, skal være annerledes enn når det gjelder familiegjenforening. Jeg mener det er grunn til å merke seg uttalelsen fra Dommerforeningens fagutvalg for offentlig rett, som sier at det er viktig at det gis klare føringer for beviskravet i saker med utvisning. Det er en henstilling som departementet bør følge opp.

Forslaget til endringer i utlendingsloven gjelder også et forslag om utvidelse av kretsen som omhandles av mishandlingsbestemmelsen. Personer som er gitt oppholdstillatelse som ektefelle eller samboer til en person bosatt i Norge, må som hovedregel returnere til hjemlandet dersom samlivet opphører før utlendingen har fått permanent oppholdstillatelse. Det er i dagens lov gitt unntak for personer som har opplevd vold i nære relasjoner, definert som vold utført av ektefelle eller samboer. Nå foreslås kretsen i betegnelsen «nære relasjoner» utvidet til å gjelde andre medlemmer av samme husstand eller svigerfamilie. Jeg oppfatter denne bestemmelsen annerledes enn slik SV definerer den. Jeg oppfatter at det gjelder svigerfamilie også om de ikke bor i samme husstand.

Senterpartiet mener dette er en riktig og viktig justering av lovverket for å verne om personer som utsettes for vold i nære relasjoner. Det er dessverre mange slike saker, og det er viktig at personer som blir utsatt for vold og overgrep, gis beskyttelse.

Statsråd Tor Mikkelt Wara [14:10:24]: Lovproposisjonen som legges fram for Stortinget her i dag, inneholder flere forslag. Forslaget som gjelder utvisningsgrunnlag, er bl.a. en oppfølging av tiltak i regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Med de nye reglene kan de som ellers ville ha blitt ekskludert fra flyktningstatus dersom de hadde søkt om vern, bli utvist fra Norge. En viktig konsekvens av de nye utvisningsreglene er at de også gir grunnlag

for å avslå andre søknader om opphold, f.eks. søknader om familieinnvandring. Dette er ikke mulig etter dagens utlendingslovgivning og betyr i praksis at personer som har begått denne typen alvorlige handlinger, kan omgå regelverket og få opphold i Norge. Det er ikke greit. Det undergraver nemlig ikke bare asylinstituttet og eksklusjonsreglene, men strider også mot den alminnelige rettsoppfatning. Vi må forhindre at Norge framstår som en frihavn for krigsforbrytere og personer som har begått en så alvorlig handling at de mister retten til flyktningstatus. Forslaget innebærer også at de som blir utvist, blir innmeldt i Schengens informasjonssystem, og at de derfor heller ikke vil kunne få oppholdstillatelse i et annet Schengen-land.

Proposisjonen som legges fram i dag, følger også opp tiltak 5 i regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll. Etter den såkalte mishandlingsbestemmelsen i utlendingsloven har en familieinnvandrer rett til fortsatt oppholdstillatelse etter et samlivsbrudd dersom han eller hun har vært utsatt for mishandling av sin samlivspartner. Lovgiveren har gjennom denne bestemmelsen ønsket å sikre at ofre for vold i nære relasjoner ikke tvinges til å velge mellom å reise ut av Norge og å bli værende i en voldelig situasjon. Praksis har imidlertid vist at bestemmelsen ikke har gitt tilstrekkelig vern til personer som utsettes for vold hjemme, typisk innad i en storfamilie. For å bøte på dette foreslår vi at bestemmelsen utvides til også å omfatte mishandling utført av andre enn ektefelle eller samboer. Den nye bestemmelsen vil etter forslaget omfatte alle medlemmer av søkerens husstand og i tillegg svigerfamilie som ikke er en del av den samme husstanden. Beviskravet for mishandling skal fortsatt være lavt.

Jeg vil understreke at det pågår et kontinuerlig arbeid mot vold i nære relasjoner, hvor også de spesielle behovene til utlendinger som er utsatt for mishandling i familiesammenheng, vurderes. Et mindretall har foreslått å utvide personkretsen ytterligere til også å gjelde nærstående som ikke bor på samme sted. Jeg kan ikke se at en slik ytterligere utvidelse er nødvendig, da formålet med bestemmelsen, det å kunne føle seg trygg i sitt eget hjem, ivaretas gjennom regjeringens forslag.

Bekjempelse av vold i nære relasjoner er en viktig satsing for denne regjeringen. Vi vet at god informasjon om rettighetene for ofre er viktig, og de senere årene er det iverksatt informasjonstiltak i regi av UDI rettet mot både voldsofre og hjelpeinstanser.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV) [14:13:34]: Det er bra at mishandlingsbestemmelsen i utlendingsloven utvides. Men SV har, som sikkert de fleste andre her, vært borti saker der det handler om både trusler og vold fra andre

enn svigerfamilien og den helt nære familien som bor på samme sted. Det betyr at det er en god del sosial kontroll og vold som utøves av f.eks. fettere, onkler og tanter. Det har vi kjennskap til, og spørsmålet er da: Hvorfor konkluderer regjeringen med at denne typen vold, som jo kan være akkurat like farlig, og som også kan utøves i hjemmet der en bor, og skape utrygghet i det hjemmet, ikke skal omfattes av dette? Det er det litt vanskelig å forstå – for det må jo være å bli utsatt for vold?

Statsråd Tor Mikkel Wara [14:14:35]: Jeg skjønner veldig godt representantens bekymring. Det er slik at man fra departementets side er nødt til å trekke en grense ett eller annet sted. Det er også noen hensyn å ta for at ordningen skal virke etter intensjonen, nemlig at personer som er i et forhold som det er ønskelig at de kommer seg ut av, faktisk kommer seg ut av det. Men det er snakk om å sette en grense ett eller annet sted, slik at ikke en hvilken som helst trussel om vold i seg selv skal gi oppholdstillatelse, eller at en hvilken som helst person kan true og dermed utløse en mekanisme. Men jeg skjønner bekymringen, og i første omgang gjør vi noe med saken i dag ved å utvide kretsen ganske betydelig. Jeg tror at utvidelsen vil dekke behovet, som også Stortinget tidligere har etterlyst.

Karin Andersen (SV) [14:15:35]: Jeg synes det er en ganske naiv holdning å ha når man vet hvordan sosial kontroll og vold kan utøves i noen av disse få, men veldig alvorlige sakene. Det betyr at en familie via stråmann kan utøve den volden de ikke utøver sjøl, og at det da er offeret som må ut. Det er SV dypt uenig i.

Men jeg har et spørsmål til: Det gjelder merknaden som Dommerforeningens fagutvalg for offentlig rett hadde om beviskravet i saker om utvisning etter eksklusjonskriteriet, hvor det må gis veldig klare føringer. Vil statsråden følge oppfordringen fra Dommerforeningen, slik at det blir helt klart hva som skal være beviskravet i disse vanskelige sakene?

Statsråd Tor Mikkel Wara [14:16:34]: La meg først understreke at vold uansett ikke er akseptabelt og ikke skal skje. Vi har et politi og en ordensmakt som skal gripe inn mot det, uansett – bare slik at det er sagt. Det er viktig at det ikke etterlates inntrykk av at regjeringen synes vold er greit.

Så til det andre spørsmålet, som jeg for så vidt er veldig glad for at representanten stiller: om beviskravet. Jeg har merket meg at komiteens flertall ber departementet vurdere om det skal gis klarere føringer for beviskravet. Departementet vil som følge av merknaden utarbeide et rundskriv til UDI. I dette rundskrivet vil vi komme nærmere inn på spørsmål knyttet til bl.a. betydningen av

vedtakets inngripende karakter i det enkelte tilfellet og behovet for en helhetsvurdering.

Karin Andersen (SV) [14:17:23]: Til svaret som statsråden gir på det første spørsmålet mitt, hvor han henviser til ordensmakt og politi og til at vold ikke er lov: Ja, det er greit, men problemet i disse sakene er at det er mennesker som er satt i en underlegen posisjon fordi oppholdstillatelsen er knyttet til samlivet. I det øyeblikk man henvender seg til politiet, kan man få hjelp, utøveren kan bli dømt, osv., men sjøl mister man oppholdstillatelsen og må ut av landet. Det er det som er hele problemet med saken. Det er derfor disse sakene må ha en annen løsning enn at man bare går til politiet og får vedkommende dømt. Fordi det er en sånn risiko, og ofte også påføring av stor skam, i disse sakene, vet vi at flere utholder vold i lang tid. De tør ikke å anmelde, fordi de da blir sendt ut av landet og kanskje tilbake til en situasjon der volden kan fortsette. Ser ikke statsråden at disse tilfellene kan være slik?

Statsråd Tor Mikkal Wara [14:18:29]: Det gjør statsråden. Hovedpoenget med innledningen i forrige replikk var å rette opp et inntrykk av at regjeringen synes det er helt greit med vold – slik er det altså ikke.

Så vil jeg understreke at det pågår et kontinuerlig arbeid mot vold i nære relasjoner, hvor også de spesielle behovene til utlendinger som er utsatt for mishandling i familiesammenheng, skal vurderes. Dette er altså ikke det eneste virkemiddelet vi har, og det tror jeg det er viktig å si. Men dette er en imøtekommelse av noe som jeg tror er veldig riktig og veldig nødvendig. Lovforslaget tar sikte på å gjøre det enda lettere for ofre for vold å kontakte politiet – fordi vi endrer og åpner loven, slik at den omfatter trusler fra flere personer – slik at en kan få bli i Norge.

Heidi Greni (Sp) [14:19:33]: Jeg er glad for at statsråden i innlegget sitt klargjorde at dette også gjelder svigerfamilie som er bosatt et annet sted enn i tilknytning til husstanden. Men kan statsråden også komme med en tydelig definisjon av «svigerfamilie» i denne sammenhengen? Det er jo en stor utfordring at det ikke behøver å være svigermor eller svigerfar; det kan være bror, onkel eller tante til ektemannen., osv. som utøver denne typen vold, og det vil være veldig klargjørende om vi kan få en definisjon av hva man tenker skal inngå i begrepet svigerfamilie.

Statsråd Tor Mikkal Wara [14:20:08]: Jeg tror ikke jeg skal gå inn på detaljene i det, men det er to utvidelser som skjer. Den ene gjelder storfamilie innenfor der man bor, den andre gjelder svigerfamilie som ikke nødvendigvis bor på samme sted.

Tolkning av forskrifter og regler legges til grunn, og det kan også hende vi kommer tilbake med en nærmere presisering av hvem disse personene er.

Heidi Greni (Sp) [14:20:39]: Jeg ble litt i stuss over hva statsråden egentlig mener. Kan statsråden klargjøre om han mener at det skal gjelde bare svigermor og svigerfar, eller tenker han, som jeg gjør, at det også bør gjelde andre deler av svigerfamilien?

Statsråd Tor Mikkal Wara [14:20:54]: Jeg synes det er naturlig at det gjelder andre deler av svigerfamilien, men jeg vil ikke gå nærmere inn på å definere hvem det skal være.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:21:17]: Tre minutter går veldig fort, så jeg kom ikke inn på riktig alle momentene i saken. Men det ble jo nevnt etterpå at det har vært fremmet bekymring om at lovens intensjon i mis-handlingsbestemmelsen kanskje ikke blir fulgt. Derfor har en enstemmig komité stilt seg bak et forslag der man ber regjeringen påse at lovens intensjon blir fulgt, og det er jeg sikker på at regjeringen kommer til å følge opp på en veldig god måte.

Jeg har noen kommentarer til representanten Karin Andersen om opphold dersom man er utsatt for mishandling av noen som ikke bor i samme hus. Det virker som om representanten Andersen glemmer det faktum at dersom den man er i et samliv med, altså ektefelle eller samboer, ikke er en del av mishandlingen og man har et godt forhold, er det jo ikke noe behov for å få opphold på selvstendig grunnlag – for da har man jo opphold. Det er det faktumet jeg tror det er viktig å få med seg. Man går da utover det som loven er ment å håndtere, nemlig det at man havner i en skvis mellom å velge å fortsette å bo i et forhold hvor det forekommer mishandling, og ikke ha noe annet valg enn å bli sendt tilbake, som noen faktisk kan true med. Men man må huske at så lenge forholdet fungerer bra, har man ikke noe behov for opphold på selvstendig grunnlag. Da blir det helt andre forhold, helt andre lover, som også kommer inn i en del av de eksemplene som representanten Andersen dro fram. Mye av det vil være ulovlig i seg selv, men man vil fortsatt ha opphold hvis det skjer, så lenge samlivet fungerer bra.

Karin Andersen (SV) [14:23:22]: Jeg er ikke overbevist av disse resonnementene, for det kan forekomme vold uten at det er samboer eller ektefelle som gjør det, med eller uten stilltiende aksept for det som skjer. Det er jo ikke sånn at det veksler mellom enten at alle driver med vold, eller at det er fryd og gammen i ekteskapet, men for øvrig er familien voldelig og driver med trakas-

sering og andre forferdelige ting. Det er ofte ganske gli-
dende overganger, og alle som har jobbet litt med det –
jeg har siden 1970-tallet jobbet i kritesenterbevegelsen –
vet hvor intrikate mange av disse voldssakene kan
være, også i norske familier.

Denne bestemmelsen gjelder også, får vi huske på,
veldig mange av dem som er familieinnvandret til
Norge fordi de gifter seg med nordmenn. Mye er kjærlig-
het, noe dessverre ikke. Det er ofte personer som er helt
alene og ikke har noen familie rundt seg, mens det som
er ment å skulle fanges opp nå, jo er en type storfamilie,
sosial vold, sosial tvang.

Jeg mener at bestemmelsen skulle vært utvidet noe
mer for å fange opp disse tilfellene, som ikke er mange,
men som finnes, og som setter vedkommende i en like
farlig og like umulig situasjon som det som nå beskrives,
og som det er bra blir rettet opp noe.

Så til slutt: Når det gjelder denne rapporten som Juss-
buss har lagt fram, og som er alarmerende, sier altså nå
en samlet komité at regjeringen må melde tilbake til
Stortinget så raskt som mulig de vurderingene og even-
tuelle endringene som er gjort. Det er veldig viktig at vi
nå får regjeringens vurderinger av praksis. Dem kan vi
kanskje ha ulike vurderinger av, men det er det umulig å
vite før vi får se dem. Det betyr at man skal ikke bare ha
en konklusjon; man skal også ha begrunnelsen for den
konklusjonen som regjeringen blir bedt om å trekke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering
over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem to for-
slag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Freddy André Øvste-
gård på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosia-
listisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å
innføre i den nye pakkereiseloven en angrerett på
pakkereiser, som er kjøpt utenom faste forretnings-
lokaler.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å
videreføre reisegaranti for transportdelen av en pak-
kereise i den nye pakkereiseloven.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til
forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosia-
listisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti ble bifalt med
53 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.36.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende
vedtak til

l o v

om pakkereiser og reisegaranti mv. (pakkereiseloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Virkeområde

Loven gjelder for pakkereiser som næringsdrivende
tilbyr for salg eller selger til reisende, og for sammensat-
te reisearrangementer som næringsdrivende formidler
til reisende. Loven gjelder også for næringsdrivende som
ikke er etablert i riket, men som retter sin virksomhet et-
ter første punktum mot reisende i riket.

Kongen kan i forskrift bestemme i hvilken grad lo-
ven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen og kan gi sær-
lige regler av hensyn til de stedlige forholdene.

§ 2. Unntak fra lovens virkeområde

Loven gjelder ikke pakkereiser og sammensatte rei-
searrangementer som

- varer kortere enn 24 timer og ikke omfatter inn-
kvartering over natten
- tilbys eller formidles leilighetsvis på et ideelt grunn-
lag og kun til en begrenset gruppe reisende, eller
- kjøpes på grunnlag av en generell avtale mellom
næringsdrivende om kjøp av forretningsreiser.

§ 3. Ufravikelighet

Loven kan ikke fravikes ved avtale til ulempe for den
reisende.

§ 4. Forholdet til annet regelverk

Loven begrenser ikke opplysningsplikten eller krav
til avtalen som følger av andre regler.

§ 5. Reisetjeneste

Med reisetjeneste forstås i denne loven:

- persontransport
- innkvartering som ikke er en integrert del av per-
sontransport, og som ikke skjer med tanke på boset-
ting
- utleie av biler, andre motorvogner som definert i
artikkel 3 nr. 11 i europaparlaments- og rådsdirektiv
2007/46/EF, eller motorsykler som krever førerkort

etter artikkel 4 nr. 3 bokstav c i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/126/EF

- d) enhver annen turisttjeneste som ikke er en integrert del av en reisetjeneste som definert i bokstav a, b eller c.

§ 6. Pakkereise

Med pakkereise forstås i denne loven en kombinasjon av minst to forskjellige typer reisetjenester som gjelder samme reise eller ferie dersom

- a) reisetjenestene settes sammen av én næringsdrivende, herunder på anmodning fra den reisende eller etter den reisendes valg, før det inngås én avtale om alle reisetjenestene, eller
- b) reisetjenestene, uavhengig av om det inngås separate avtaler med flere ytere av reisetjenester
 1. kjøpes fra ett utsalgssted og alle reisetjenestene velges før den reisende samtykker i å betale
 2. tilbys, selges eller faktureres til en inklusiv- eller totalpris
 3. annonseres eller selges under betegnelsen «pakkereise» eller lignende betegnelse
 4. kombineres etter inngåelse av en avtale, der en næringsdrivende gir den reisende rett til å velge blant et utvalg av forskjellige typer reisetjenester, eller
 5. kjøpes fra flere næringsdrivende gjennom lenkede bestillingsprosesser på internett, der den reisendes navn, betalingsopplysninger og e-postadresse overføres fra den næringsdrivende som den første avtalen inngås med, til en eller flere andre næringsdrivende, og en avtale med en av de sistnevnte næringsdrivende inngås senest 24 timer etter at bestillingen av den første reisetjenesten er bekreftet.

En kombinasjon av reisetjenester der én type reisetjeneste som definert i § 5 bokstav a, b eller c, kombineres med en eller flere turisttjenester som definert i § 5 bokstav d, er bare en pakkereise dersom turisttjenestene

- a) utgjør en vesentlig andel av kombinasjonens verdi eller annonseres som, eller på annen måte utgjør et vesentlig element i kombinasjonen, eller
- b) velges eller kjøpes før leveringen av en reisetjeneste som definert i § 5 bokstav a, b eller c, har begynt.

§ 7. Sammensatt reisearrangement

Med sammensatt reisearrangement forstås i denne loven minst to forskjellige typer reisetjenester som kjøpes for samme reise eller ferie, som ikke utgjør en pakkereise, og som fører til at det inngås separate avtaler med hver enkelt yter av reisetjenester, dersom den næringsdrivende

- a) formidler den reisendes separate valg og separate betaling for hver reisetjeneste i løpet av ett besøk hos eller én henvendelse til den næringsdrivendes utsalgssted, eller
- b) på en målrettet måte formidler kjøp av minst én ytterligere reisetjeneste fra en annen næringsdrivende, når en avtale med den andre næringsdrivende inngås senest 24 timer etter at bestillingen av den første reisetjenesten er bekreftet.

En kombinasjon av reisetjenester der høyst én type reisetjeneste som definert i § 5 bokstav a, b eller c, kombineres med en eller flere turisttjenester som definert i § 5 bokstav d, er bare et sammensatt reisearrangement dersom turisttjenestene utgjør en vesentlig andel av kombinasjonens verdi, eller annonseres som, eller på annen måte utgjør et vesentlig element i kombinasjonen.

§ 8. Øvrige definisjoner

Følgende begreper forstås i denne loven slik:

- a) arrangør: en næringsdrivende som kombinerer og tilbyr for salg eller selger pakkereiser, enten direkte eller gjennom eller sammen med en annen næringsdrivende, eller en næringsdrivende som overfører den reisendes opplysninger til en annen næringsdrivende etter § 6 første ledd bokstav b nr. 5
- b) formidler: en annen næringsdrivende enn arrangøren som tilbyr for salg eller selger pakkereiser, som er kombinert av en arrangør
- c) hjemtransport: den reisendes retur til avgangstedet eller til et annet sted som partene er enige om
- d) mangel: manglende eller mangelfull levering av reisetjenestene som inngår i en pakkereise
- e) næringsdrivende: en fysisk eller juridisk person som i forbindelse med avtaler som omfattes av denne loven, handler for formål som faller innenfor vedkommendes nærings- eller yrkesvirksomhet, og enhver som handler i vedkommendes navn eller på vedkommendes vegne
- f) pakkereiseavtale: en avtale om en pakkereise som helhet eller, dersom pakkereisen består av separate avtaler, alle avtalene om reisetjenestene som inngår i pakkereisen
- g) reisende: en person som har til hensikt å inngå en pakkereiseavtale, eller som har rett til å reise på grunnlag av en avtale som omfattes av denne loven
- h) utsalgssted: et forretningslokale for detaljhandel, mobilt eller fast, eller et detaljhandelsnettsted eller lignende nettstrukturer, herunder nettsteder for detaljhandel eller nettsalgssteder som presenteres for reisende som ett salgssted, herunder en telefontjeneste

- i) uunngåelige og ekstraordinære omstendigheter: en situasjon som den part som påberoper seg en slik situasjon ikke har kontroll over, og der konsekvensene ikke hadde kunnet avverges, selv om alle rimelige tiltak var blitt truffet
- j) varig medium: en innretning som gjør den reisende eller den næringsdrivende i stand til å lagre opplysninger på en slik måte at opplysningene i fremtiden er tilgjengelige i uendret form.

Kapittel 2. Opplysningsplikt og innhold i pakkereiseavtalen

§ 9. Opplysninger som skal gis før det inngås avtale om pakkereise

Før det inngås en avtale om en pakkereise skal arrangøren eller formidleren gi den reisende følgende opplysninger, dersom det er relevant for pakkereisen:

- a) reisetjenestenes vesentligste kjennetegn. Dette omfatter:
 1. reisemål, reiserute og oppholdets varighet, med angivelse av datoer og antall netter som inngår ved innkvartering
 2. transportmidler, type transport og transportkategorier, steder, datoer og tidspunkter for avreise og retur, steder hvor det gjøres opphold underveis og varigheten av disse oppholdene, samt transportforbindelser. Hvis det nøyaktige tidspunktet ennå ikke er fastsatt, skal den næringsdrivende opplyse den reisende om det omtrentlige tidspunktet for avreise og retur
 3. innkvarteringsstedets beliggenhet, hovedkjennetegn og, dersom det er relevant, kategori etter bestemmelseslandets regler
 4. måltider som inngår
 5. besøk, utflukter eller andre ytelser som inngår i den samlede prisen som er avtalt for pakkereisen
 6. dersom det ikke fremgår av sammenhengen, hvorvidt noen av reisetjenestene ytes den reisende som del av en gruppe, og i så fall den omtrentlige størrelsen på gruppen, hvis det kan angis
 7. dersom den reisendes utbytte av andre turisttjenester avhenger av en effektiv muntlig kommunikasjon, språket som disse tjenestene vil foregå på, og
 8. hvorvidt reisen eller ferien generelt er egnet for personer med funksjonsnedsettelse og, på anmodning fra den reisende, nøyaktige opplysninger om hvorvidt reisen eller ferien er egnet for den reisende

- b) arrangørens, eventuelt formidlerens, foretaksnavn, fysiske adresse, telefonnummer og e-postadresse
- c) pakkereisens samlede pris, inkludert skatter og eventuelle tilleggsavgifter, gebyrer og andre kostnader. Dersom kostnadene ikke med rimelighet kan beregnes før avtalen inngås, skal det angis hvilke typer tilleggskostnader den reisende eventuelt må betale
- d) betalingsvilkår, blant annet beløp eller prosentandel av prisen som skal betales på forskudd, og tidsplanen for betaling av restbeløpet, eller økonomiske garantier som skal betales eller stilles av den reisende
- e) det minste antallet personer som kreves for at pakkereisen skal gjennomføres, og fristen for å avlyse reisen dersom dette antallet ikke nås
- f) generelle opplysninger om pass- og visumkrav, herunder omtrent hvor lang tid det tar å få visum. Det skal også gis opplysninger om helsekrav i bestemmelseslandet
- g) at den reisende til enhver tid før pakkereisen begynner kan avbestille reisen mot betaling av et rimelig gebyr eller, dersom det er relevant, arrangørens standardiserte gebyrer
- h) om valgfri eller obligatorisk forsikring.
Arrangøren eller formidleren skal også gi standardopplysninger. Disse skal gis ved bruk av relevant standardisert skjema.

§ 10. Nærmere om opplysningsplikten etter § 9

Opplysningene i § 9 første ledd skal gis på en tydelig og forståelig måte og i fremhevet form. Dersom opplysningene gis skriftlig, skal de være lett leselige. Dersom pakkereiseavtalen inngås per telefon, skal opplysningene gis i telefonsamtalen.

Når næringsdrivende retter sin markedsføring ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler, jf. angrerettloven § 5 bokstav b og d, mot reisende i riket, skal opplysningene i § 9 første ledd gis på norsk.

Dersom opplysningene endres, skal endringene formidles på en tydelig og forståelig måte og i fremhevet form til den reisende før avtalen inngås. Opplysningene i § 9 første ledd bokstav a, c, d, e og g skal utgjøre en integrert del av pakkereiseavtalen og kan ikke endres, med mindre partene uttrykkelig avtaler endringer.

Der den reisendes navn, betalingsopplysninger og e-postadresser er videresendt fra arrangøren til en eller flere andre næringsdrivende etter § 6 første ledd bokstav b nr. 5, skal alle de næringsdrivende gi opplysningene i § 9 første ledd for sin reisetjeneste.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvordan opplysningsplikten skal oppfylles, herunder om standardiserte opplysnings skjemaer.

§ 11. Opplysninger som skal gis i pakkereiseavtalen eller i bekreftelsen

Pakkereiseavtalen eller bekreftelsen på avtalen skal inneholde opplysningene i § 9. I tillegg skal avtalen eller bekreftelsen inneholde følgende:

- a) en angivelse av den reisendes særlige krav som arrangøren har godtatt
- b) opplysninger om at arrangøren er ansvarlig for at alle reisetjenestene som inngår i avtalen leveres på en tilfredsstillende måte etter bestemmelsene i kapittel 5, og at arrangøren er forpliktet til å yte bistand til reisende i vanskeligheter etter § 36
- c) Reisegarantifondets kontaktopplysninger
- d) navnet, adressen, telefonnummeret, e-postadressen og, dersom det er relevant, faksnummeret til arrangørens lokale representant, til et kontaktpunkt eller til en annen tjeneste som gjør det mulig for den reisende å kontakte arrangøren raskt og kommunisere effektivt med vedkommende, anmode om bistand dersom den reisende er i vanskeligheter, eller klage over en mangel som konstateres under gjennomføringen av pakkereisen
- e) opplysning om at den reisende har plikt til, uten ugrunnet opphold, å informere om enhver mangel som konstateres under gjennomføringen av pakkereisen
- f) opplysninger som muliggjør direkte kontakt med en mindreårig eller med en person som er ansvarlig for denne, når den mindreårige reiser uten foreldre eller en annen godkjent person, og pakkereiseavtalen omfatter innkvartering
- g) opplysninger om intern klagebehandling, om prosedyrer for utenrettslig klagebehandling, om klageorganet som den næringsdrivende omfattes av og om den nettbaserte klageportalen for klagebehandling over landegrensar, jf. lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 12 annet ledd
- h) opplysninger om den reisendes rett til å overdra avtalen til en annen reisende etter § 18.

Opplysninger som er gitt i informasjonsmateriell som arrangøren har utarbeidet eller viser til, regnes som del av avtalen. Dette gjelder ikke dersom opplysningene må antas å ha vært uten betydning for den reisendes beslutning om å inngå avtale om pakkereise.

§ 12. Øvrige krav til pakkereiseavtalen

Språket i pakkereiseavtalen skal være klart og forståelig. Er opplysningene i § 9 gitt på norsk, skal avtalen være på norsk. Dersom avtalen inngås skriftlig, skal den være lett leselig. Opplysningene etter § 11 skal gis på en tydelig og forståelig måte og i fremhevet form.

Før det inngås en avtale som følge av at den næringsdrivende uanmodet har fremsatt et tilbud på telefon,

skal den næringsdrivende bekrefte tilbudet skriftlig på et varig medium etter at telefonsamtalen er avsluttet. Den reisende blir ikke bundet før tilbudet er akseptert skriftlig, noe den næringsdrivende skal opplyse om i bekreftelsen. Den næringsdrivende skal kunne dokumentere den reisendes aksept.

Arrangøren eller formidleren skal gi den reisende en kopi av eller en bekreftelse på pakkereiseavtalen på et varig medium, ved eller uten ugrunnet opphold etter inngåelsen av avtalen. Dersom pakkereiseavtalen inngås med partene fysisk til stede samtidig, har den reisende rett til å få en kopi av avtalen på papir. Dersom avtalen inngås utenom faste forretningslokaler, jf. angrerettloven § 5 bokstav d, skal en kopi av eller en bekreftelse på pakkereiseavtalen gis til den reisende på papir eller, dersom den reisende samtykker, på et annet varig medium.

§ 13. Bruk av elektronisk kommunikasjon

Når en avtale som skal inngås elektronisk, forplikter den reisende til å betale, skal den næringsdrivende tydelig og i fremhevet form gjøre den reisende oppmerksom på opplysningene i § 9 første ledd bokstav a og c umiddelbart før den reisende foretar bestillingen.

Den næringsdrivende skal påse at den reisende uttrykkelig erkjenner at bestillingen medfører en forpliktelse til å betale. Utføres bestillingen ved å aktivere en knapp eller annen funksjon, skal knappen eller funksjonen være merket på en lett leselig måte med «bestilling med forpliktelse til å betale» eller tilsvarende.

Overholdes ikke bestemmelsen i annet ledd, blir den reisende ikke bundet av avtalen eller bestillingen.

§ 14. Informasjon til arrangøren mv.

Ved pakkereiser som definert i § 6 første ledd bokstav b nr. 5, skal den næringsdrivende som opplysningene overføres til, informere arrangøren om inngåelsen av avtalen som fører til at det opprettes en pakkereise. Den næringsdrivende skal gi arrangøren de opplysningene som er nødvendige for at vedkommende kan oppfylle sine plikter.

Så snart arrangøren er informert om avtalen, skal vedkommende gi den reisende opplysningene i § 11 første ledd bokstav a til h på et varig medium.

§ 15. Dokumenter og opplysninger før pakkereisen begynner

Arrangøren skal gi den reisende nødvendige kvitteringer, reisekuponger og billetter, samt opplysninger om planlagte avreisetidspunkter. Dersom det er relevant, skal arrangøren også opplyse om fristen for innsjekking, samt planlagte tidspunkter for stopp underveis, transportforbindelser og ankomst. Opplysningene

og dokumentene skal gis i god tid før pakkereisen begynner.

§ 16. *Virkningen av brudd på visse opplysningsplikter*

Har den næringsdrivende ikke opplyst om tilleggs-kostnader eller andre kostnader som nevnt i § 9 første ledd bokstav c, skal den reisende ikke bære disse kostnadene.

§ 17. *Bevisbyrde*

Den næringsdrivende har bevisbyrden for at opplysningsplikten i dette kapitlet er oppfylt.

Kapittel 3. Endring av pakkereiseavtalen før pakkereisen begynner

§ 18. *Overdragelse av pakkereiseavtalen*

En reisende kan overdra pakkereiseavtalen til en person som oppfyller alle vilkårene i avtalen, etter å ha gitt arrangøren et rimelig varsel på et varig medium. Et varsel gitt senest syv dager før pakkereisen begynner, skal alltid anses som rimelig.

Den som overdrar pakkereiseavtalen, og den som får avtalen overdratt til seg, er begge ansvarlige for eventuelt restbeløp og for tilleggsavgifter, gebyrer og andre kostnader som overdragelsen medfører.

Arrangøren skal opplyse overdrageren om kostnadene forbundet med overdragelsen. Disse kostnadene skal ikke være urimelige, og skal ikke overstige arrangørens faktiske kostnader ved overdragelsen. Arrangøren skal gi overdrageren dokumentasjon på kostnadene som overdragelsen medfører.

§ 19. *Prisendringer*

Etter at pakkereiseavtalen er inngått kan prisen på pakkereisen bare økes hvis følgende er inntatt i avtalen:

- et uttrykkelig forbehold om at prisen kan økes
- en angivelse av hvordan prisøkningen skal beregnes
- en rett for den reisende til tilsvarende prisreduksjon dersom kostnader som nevnt i annet ledd endres etter avtaleinngåelsen, men før reisen begynner.

Prisen på pakkereisen kan bare økes som en direkte følge av endringer i

- prisen på persontransport som følge av prisen på drivstoff eller andre energikilder
- skatte- eller avgiftsnivået for reisetjenestene som inngår i avtalen, eller
- valutakurser av betydning for pakkereisen.

Dersom prisen skal økes, må arrangøren underrette den reisende om dette på et varig medium senest 20 dager før pakkereisen begynner. Den reisende skal underrettes på en tydelig og forståelig måte, og det skal gis en begrunnelse for og en beregning av prisøkningen.

Ved prisreduksjon kan arrangørens faktiske administrasjonskostnader trekkes fra beløpet som skal tilbakebetales. Arrangøren skal dokumentere administrasjonskostnadene hvis den reisende ber om det.

§ 20. *Øvrige endringer i avtalevilkår*

Arrangøren kan ikke ensidig endre vilkårene i pakkereiseavtalen, med unntak av prisen etter § 19. Det kan likevel gjøres uvesentlige endringer i vilkårene hvis pakkereiseavtalen uttrykkelig tar forbehold om dette, og arrangøren underretter den reisende om endringene.

Dersom arrangøren før pakkereisen begynner må foreta vesentlige endringer i noen av de vesentligste kjennetegnene ved reisetjenestene som nevnt i § 9 første ledd bokstav a, ikke kan oppfylle særlige krav som nevnt i § 11 første ledd bokstav a, eller foreslår å øke prisen på pakkereisen med mer enn åtte prosent etter § 19, kan den reisende, innen en frist fastsatt av arrangøren, godta endringene eller avbestille pakkereisen uten å betale gebyr.

Arrangøren skal uten ugrunnet opphold underrette den reisende om endringene etter annet ledd og, dersom det er relevant, hvilken betydning disse endringene har for prisen på pakkereisen. Den reisende skal også underrettes om eventuell alternativ pakkereise som tilbys, og om pris på denne reisen.

I underretningen etter tredje ledd skal det settes en rimelig frist for når den reisende må melde fra til arrangøren om de foreslåtte endringene godtas eller om pakkereisen avbestilles. Det skal fremgå at dersom den reisende ikke svarer innen fristen, anses de foreslåtte endringene som godtatt.

Underretninger etter denne paragrafen skal gis på en tydelig og forståelig måte og i fremhevet form på et varig medium.

Dersom endringene i avtalen etter annet ledd eller den alternative pakkereisen fører til en pakkereise med lavere kvalitet eller pris, skal den reisende ha rett til et passende prisavslag.

Kapittel 4. Opphør av avtalen før pakkereisen begynner

§ 21. *Avbestilling av pakkereisen mot gebyr*

Den reisende har rett til å avbestille pakkereisen før den begynner mot å betale et avbestillingsgebyr.

Det kan fastsettes rimelige standardiserte avbestillingsgebyrer i pakkereiseavtalen. Ved fastsettelse av slike gebyrer skal det tas hensyn til tidsrommet mellom avbestillingen og pakkereisens begynnelse, arrangørens forventede kostnadsbesparelser og inntekter fra alternativ bruk av reisetjenestene.

Dersom det ikke er fastsatt standardiserte avbestillingsgebyrer i pakkereiseavtalen, skal gebyrets størrelse tilsvare prisen på pakkereisen med fradrag av arrangørens kostnadsbesparelser og inntekter fra alternativ bruk av reisetjenestene.

På den reisendes anmodning skal arrangøren fremlegge en begrunnelse for avbestillingsgebyrets størrelse.

§ 22. Avbestilling av pakkereisen uten gebyr

Den reisende har rett til å avbestille pakkereisen før den begynner, uten å betale gebyr, dersom det inntreffer uunngåelige og ekstraordinære omstendigheter på bestemmelsesstedet eller i umiddelbar nærhet av dette som i vesentlig grad vil påvirke gjennomføringen av pakkereisen, eller transporten av personer til bestemmelsesstedet.

§ 23. Avlysning av pakkereisen

Arrangøren kan avlyse pakkereisen dersom antall personer påmeldt til pakkereisen er lavere enn minsteantallet angitt i avtalen, og arrangøren underretter den reisende om avlysningen innen fristen fastsatt i avtalen, men senest:

- a) 20 dager før pakkereisen begynner ved reiser som varer i mer enn 6 dager
- b) 7 dager før pakkereisen begynner ved reiser som varer mellom 2 og 6 dager
- c) 48 timer før pakkereisen begynner ved reiser som varer i mindre enn 2 dager.

Arrangøren kan også avlyse pakkereisen dersom pakkereisen ikke kan gjennomføres på grunn av uunngåelige og ekstraordinære omstendigheter og den reisende underrettes om avlysningen uten ugrunnet opphold.

Avlyses pakkereisen på grunn av forhold som nevnt i første eller annet ledd, har den reisende ikke rett til erstatning.

§ 24. Oppgjør

Ved avbestilling av pakkereisen etter § 20 annet ledd, § 21 eller § 22, eller avlysning etter § 23, skal arrangøren betale tilbake alle beløp som er innbetalt for reisen. Ved avbestilling etter § 21 kan avbestillingsgebyret trekkes fra. Tilbakebetalingen skal i alle tilfeller gjøres til den reisende, uten ugrunnet opphold og senest 14 dager etter at pakkereiseavtalen opphørte.

Kapittel 5. Gjennomføring av pakkereisen

§ 25. Arrangørens ansvar

Arrangøren har ansvaret for at reisetjenestene som inngår i pakkereiseavtalen, leveres etter avtalen.

Dersom det foreligger en mangel ved pakkereisen, kan den reisende kreve avhjelp, alternative reisetjenester, prisavslag og erstatning etter henholdsvis § 27, § 28, § 31 og § 32. Den reisende kan også heve avtalen etter § 29 og kreve nødvendig hjemtransport etter § 30. Arrangøren har dessuten plikt til å sørge for nødvendig innkvartering etter § 35 og yte den reisende bistand etter § 36.

Den reisendes rettigheter etter annet ledd første og annet punktum gjelder ikke dersom arrangøren dokumenterer at mangelen skyldes den reisende.

§ 26. Den reisendes reklamasjonsplikt

Den reisende skal uten ugrunnet opphold underrette arrangøren om mangler ved reisetjenester som inngår i pakkereiseavtalen.

§ 27. Avhjelp

Arrangøren har rett og plikt til å avhjelpe en mangel, med mindre dette er umulig eller medfører uforholdsmessige kostnader, idet det tas hensyn til omfanget av mangelen og verdien av de berørte reisetjenestene. Arrangøren skal avhjelpe mangelen innen en rimelig frist fastsatt av den reisende.

Den reisende kan selv avhjelpe mangelen og kreve nødvendige utgifter refundert dersom det er nødvendig med umiddelbar avhjelp, arrangøren nekter å avhjelpe mangelen, eller arrangøren ikke avhjelper mangelen innen fristen.

§ 28. Alternative reisetjenester

Dersom en vesentlig del av reisetjenestene ikke kan leveres etter pakkereiseavtalen, skal arrangøren uten tilleggskostnader for den reisende tilby alternative reisetjenester, hvis mulig av tilsvarende eller høyere kvalitet, slik at pakkereisen kan fortsette. Dette gjelder også der den reisendes hjemtransport ikke kan gjennomføres som avtalt.

Dersom de foreslåtte alternative reisetjenestene fører til en pakkereise med lavere kvalitet enn avtalt, skal den reisende gis et passende prisavslag.

Den reisende kan bare avvise de foreslåtte alternative reisetjenestene dersom de ikke er sammenlignbare med det som følger av pakkereiseavtalen, eller dersom prisavslaget er utilstrekkelig.

§ 29. Heving av pakkereiseavtalen

Dersom en mangel i vesentlig grad påvirker gjennomføringen av pakkereisen og arrangøren ikke har avhjulpet mangelen etter § 27 eller tilbudt alternative tjenester etter § 28 som den reisende har godtatt, kan den reisende heve pakkereiseavtalen og kreve tilbake verdien av reisetjenestene som ikke er levert.

§ 30. *Hjemtransport*

Dersom pakkereisen omfatter persontransport, og den reisende avviser foreslåtte alternative reisetjenester etter § 28 tredje ledd eller det ikke er mulig for arrangøren å tilby alternative reisetjenester etter § 28 første ledd, skal arrangøren sørge for hjemtransport av den reisende med et likeverdig transportmiddel, uten ugrunnet opphold og uten ekstra kostnader for den reisende. Det samme gjelder ved heving av pakkereiseavtalen etter § 29.

§ 31. *Prisavslag*

Den reisende har krav på et passende prisavslag for perioder pakkereisen har mangler.

§ 32. *Erstatning*

Den reisende har krav på en passende erstatning for ethvert tap den reisende lider som følge av mangel ved pakkereisen. Dette gjelder likevel ikke hvis arrangøren kan dokumentere at mangelen skyldes uunngåelige og ekstraordinære omstendigheter. Retten til erstatning gjelder heller ikke dersom mangelen skyldes en tredjeperson som ikke er knyttet til leveringen av reisetjenestene som inngår i pakkereiseavtalen, og mangelen ikke kunne forutses eller unngås.

Erstatningen skal gis uten ugrunnet opphold.

§ 33. *Erstatningsbegrensninger*

I den grad transportrettslig lovgivning begrenser omfanget av eller vilkårene for erstatning fra en transportør, gjelder de samme begrensningene for arrangøren.

Er arrangørens erstatningsansvar ikke begrenset etter første ledd, kan arrangøren begrense erstatningen i pakkereiseavtalen, men ikke til mindre enn tre ganger pakkereisens samlede pris. Erstatningsbegrensningene gjelder ikke ved personskade eller skade forårsaket forsettlig eller uaktsomt.

§ 34. *Forholdet til transportrettslig lovgivning*

Den reisendes rett til prisavslag etter § 31 og erstatning etter § 32, skal ikke begrense den reisendes rettigheter etter transportrettslig lovgivning.

Prisavslag og erstatning som gis etter denne loven, og erstatning og prisavslag etter transportrettslig lovgivning, skal gå til fradrag i hverandre, slik at den reisende ikke gis for høy kompensasjon.

§ 35. *Nødvendig innkvartering*

Dersom uunngåelige og ekstraordinære omstendigheter gjør det umulig med hjemtransport etter pakkereiseavtalen, skal arrangøren bære kostnadene for nød-

vendig innkvartering av den reisende i en periode på høyst tre netter.

Begrensningen til tre netter gjelder likevel ikke dersom det i regelverk om passasjerrettigheter er fastsatt lengre perioder for det relevante transportmiddelet, og transportøren ikke kan påberope seg de uunngåelige og ekstraordinære omstendighetene.

Innkvartering skal om mulig være av en likeverdig kategori som reisetjenestene som inngår i pakkereiseavtalen.

Begrensningen til tre netter i første ledd gjelder ikke for bevegelseshemmede personer, personer som ledsager dem, gravide, mindreårige som reiser alene, og personer med behov for særskilt medisinsk assistanse, dersom arrangøren er underrettet om deres særlige behov minst 48 timer før pakkereisen begynner.

§ 36. *Bistandsplikt*

Arrangøren skal uten ugrunnet opphold yte passende bistand til reisende i vanskeligheter. Bistanden skal særlig gå ut på

- å gi passende opplysninger om helsetjenester, lokale myndigheter og konsulær bistand, og
- å bistå den reisende med å opprette fjernkommunikasjon og med å finne alternative reisetjenester.

Arrangøren kan kreve et rimelig gebyr for bistanden dersom vanskelighetene er forårsaket forsettlig eller uaktsomt av den reisende. Gebyret kan ikke være høyere enn arrangørens faktiske kostnader.

Kapittel 6. Om formidleren

§ 37. *Særlige krav til formidleren*

Er arrangøren etablert utenfor EØS-området, skal formidleren oppfylle kravene til arrangører i kapittel 5 og 8, med mindre formidleren dokumenterer at arrangøren selv oppfyller kravene.

§ 38. *Adgang til å kontakte arrangøren via formidleren*

Er pakkereisen kjøpt gjennom en formidler, kan den reisende rette henvendelser om gjennomføringen av pakkereisen også til formidleren. Formidleren skal videre sende henvendelsene til arrangøren uten ugrunnet opphold. Henvendelsene anses for å være mottatt av arrangøren når de er mottatt av formidleren.

Kapittel 7. Sammensatte reisearrangementer

§ 39. *Opplysningskrav*

Før det inngås en avtale som kan føre til at det opprettes et sammensatt reisearrangement, skal den næringsdrivende som formidler det sammensatte reisearrangementet, gi den reisende tydelige og forståelige opplysninger i fremhevet form om

- a) at den reisende ikke er beskyttet av de rettighetene som utelukkende gjelder for pakkereiser
- b) at hver tjenesteyter bare er ansvarlig for korrekt levering av egen reisetjeneste
- c) at den reisende er omfattet av reisegarantien etter § 42 første ledd annet punktum.

Opplysningene i første ledd skal gis ved bruk av relevant standardisert opplysningsskjema. Dersom det ikke finnes et relevant skjema, skal opplysningene gis på annen måte. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om standardiserte opplysningsskjemaer.

§ 40. Virkningen av brudd på visse plikter

Overholder ikke den næringsdrivende som formidler det sammensatte reisearrangementet, opplysningsplikten etter § 39 og kravet om reisegaranti etter § 42 første ledd annet punktum, gjelder bestemmelsen om overdragelse av pakkereiseavtalen til en annen reisende i § 18 og bestemmelsene i kapittel 4 og 5 tilsvarende for reisetjenestene som inngår i det sammensatte reisearrangementet.

§ 41. Informasjon til den som formidler sammensatt reisearrangement

Dersom et sammensatt reisearrangement er et resultat av at det er inngått en avtale mellom en reisende og en næringsdrivende som ikke formidler det sammensatte reisearrangementet, skal sistnevnte informere den næringsdrivende som formidlet det sammensatte reisearrangementet, om avtaleinngåelsen.

Kapittel 8. Reisegaranti

§ 42. Reisegaranti for pakkereiser og sammensatte reisearrangementer mv.

Arrangøren skal stille reisegaranti for pakkereiser. Ved sammensatt reisearrangement skal den næringsdrivende som formidler reisearrangementet, stille reisegaranti for de reisetjenestene vedkommende mottar betaling for. De næringsdrivende skal også betale årsgebyr til Reisegarantifondet.

Med reisegaranti menes garanti utstedt av bank eller forsikringsselskap i favør av Reisegarantifondet. Bank eller forsikringsselskap skal forplikte seg til etter påkrav å utbetale til Reisegarantifondet et beløp begrenset oppad til garantiens pålydende. Reisegarantifondet kan godta at det stilles annen betryggende sikkerhet.

Dersom den næringsdrivende er etablert i en annen stat som er part i EØS-avtalen, likestilles garanti stilt i denne staten med reisegaranti etter annet ledd. På forespørsel fra Reisegarantifondet skal det kunne dokumenteres at det er stilt betryggende garanti.

§ 43. Hva som dekkes av reisegarantien

Reisegarantien skal sikre tilbakebetaling av alle betalinger for pakkereiser og for reisetjenester etter § 42 første ledd annet punktum, som ikke blir levert som følge av insolvens. Dersom pakkereisen eller reisetjenestene omfatter persontransport, skal reisegarantien også sikre hjemtransport. Reisegarantien skal videre sikre utgifter til innkvartering og andre nødvendige utgifter før hjemtransporten.

§ 44. Reisegarantiens størrelse

Reisegarantien skal være tilstrekkelig til å dekke den næringsdrivendes garantipliktige omsetning til enhver tid. Ved fastsettelse av reisegarantiens størrelse skal det tas hensyn til tidsrommet mellom betaling av forskudd og fullføring av de garantipliktige arrangementene. Det skal også tas hensyn til hvor raskt den næringsdrivende vanligvis videreformidler betalingen til tjenesteytere.

§ 45. Fremgangsmåten ved dekning av garantien

Krav om dekning fra reisegarantien må fremsettes overfor Reisegarantifondet innen seks måneder etter at pakkereisen skulle ha vært gjennomført. Ved sammensatt reisearrangement regnes seksmånedersfristen fra tidspunktet leveringen av reisetjenestene etter § 42 første ledd annet punktum, skulle ha vært gjennomført. For reisetjenester som ikke er levert, skal tilbakebetalingen foretas uten ugrunnet opphold på anmodning fra den reisende.

Ved reiseavbrudd kan Reisegarantifondet disponere reisegarantien i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta den reisendes interesser, herunder for å sørge for hjemtransport eller fortsettelse av reisen. Reisegarantifondets ivaretagelse av den reisendes interesser skal være kostnadsfritt for den reisende.

§ 46. Reisegarantifondet

Reisegarantifondet skal administrere ordningen med reisegaranti, føre kontroll med at næringsdrivende stiller tilstrekkelig garanti, og være nasjonalt kontaktpunkt.

Reisegarantifondet kan gi de pålegg som er nødvendige for å sikre at bestemmelsene om reisegaranti etterleveres. Pålegg kan påklages til departementet.

Reisegarantifondet dekker bare krav overfor næringsdrivende som har stilt den pliktige garantien.

§ 47. Forskrifter om reisegarantiordningen

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om Reisegarantifondets organisasjon og virksomhet, om reisegarantiens størrelse, adgang til å gjøre unntak fra garantiplikten, og hvilke beløp garantiplikti-ge skal betale i årsgebyr.

Departementet kan i forskrift gi øvrige bestemmelser om utfylling og gjennomføring av reisegarantiordningen, herunder om krav til stilt garanti som vilkår for markedsføring av pakkereiser og reisetjenester som kan inngå i sammensatte reisearrangementer.

I forskrift kan det også gis bestemmelser om Reise- og garantifondets administrative samarbeid med andre kontaktpunkter.

Kapittel 9. Alminnelige bestemmelser

§ 48. Ansvar for bestillingsfeil

Den næringsdrivende har ansvaret for alle feil som skyldes tekniske feil som kan tilskrives vedkommende, i bestillingssystemet. Det samme gjelder feil som gjøres i løpet av bestillingsprosessen, dersom den næringsdrivende har samtykket i å sørge for bestilling av en pakke- reise eller reisetjenester som inngår i sammensatte reise- arrangementer.

Den næringsdrivende har ikke ansvaret for bestil- lingsfeil som skyldes den reisende, eller som skyldes uunngåelige og ekstraordinære omstendigheter.

§ 49. Regress

Arrangør som betaler erstatning, gir prisavslag eller oppfyller andre forpliktelser etter denne loven, trer inn i den reisendes krav mot den som medvirket til hendel- sen som utløste forpliktelsen. Tilsvarende gjelder for formidler etter § 37. Regresskravet kan bortfalle eller nedsettes hvis det skyldes arrangørens eller formidle- rens forhold.

Kapittel 10. Tvisteløsning, håndheving og sanksjoner

§ 50. Godkjenning av nemnd og plikt til nemnddeltakelse

Dersom det på grunnlag av avtale mellom reiselivs- bransjens organisasjoner og organisasjoner som organi- serer eller representerer reisende, er etablert en nemnd for behandling av tvister som omfattes av lovens virke- område, skal nemnda søke om godkjenning etter lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker.

Den som stiller reisegaranti for pakkereiser skal del- ta i nemnda og betale gebyr til nemndas drift. Gebyret kreves inn av Reise- og garantifondet. Departementet fast- setter nærmere bestemmelser om gebyret i forskrift.

I forskrift kan departementet bestemme om og i hvilken utstrekning partene skal pålegges å betale for saksbehandlingen i nemnda, samt i hvilken utstrekning en tapende part kan pålegges å erstatte motpartens sakskostnader.

§ 51. Håndheving

Med unntak av kapittel 8 skal Forbrukertilsynet og Markedsrådet føre kontroll med at bestemmelser gitt i

eller i medhold av denne loven, overholdes. Kontrollen utøves etter reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 42.

§ 52. Overtredelsesgebyr

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av §§ 9 til 13, § 14 annet ledd, § 15 eller § 39 som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det fastset- tes et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale.

Ved fastsettelse av gebyrets størrelse skal det legges vekt på overtredelsens grovhet, omfang og virkninger.

Overtredelsesgebyret forfaller til betaling fire uker etter at vedtaket er fattet. Endelig vedtak om overtredel- sesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestem- melser om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 53. Straff

Med bøter eller med fengsel i inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer be- stemmelsene gitt i eller i medhold av kapittel 8.

Kapittel 11. Sluttbestemmelser

§ 54. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Loven gjelder bare for avtaler som inngås etter lovens ikrafttre- delse.

§ 55. Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 25. august 1995 nr. 57 om pakkereiser og reise- garanti oppheves.
2. I lov 31. mai 1918 nr. 4 om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer skal § 38 b annet ledd nr. 3 lyde:
3. avtaler om pakkereiser,
3. I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten skal § 407 annet ledd lyde:
Første ledd er ikke til hinder for at passasjeren over- drar sine rettigheter etter reglene i pakkereiseloven.
4. I lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrevert ved fjernsalg og salg utenom faste forret- ningslokaler skal § 2 bokstav d lyde:
d) avtaler om pakkereiser, jf. pakkereiseloven § 6,

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og lo- ven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kristian Torve på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre selvstendig uttaksrett til foreldrepenger for fedre.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 81 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.37.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen to år evaluere hvordan de foreslåtte endringene i uttak av kontantstøtten påvirker yrkesdeltakelse og likestilling i arbeidslivet.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 64 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.38.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteloven (innfasing av tredeling av foreldrepenger mv.)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 14-9 fjerde ledd skal lyde:

Ved *tvillingfødsler* eller hvis *to* barn blir adoptert samtidig, blir stønadperioden utvidet med 85 stønadsdager (17 uker) dersom full sats er valgt. Dersom redusert sats er valgt, blir utvidelsen 105 stønadsdager (21 uker). Ved *fødsler av tre eller flere barn, eller hvis tre eller flere barn blir adoptert samtidig*, blir stønadperioden utvidet med 230 stønadsdager (46 uker) dersom full sats er valgt. Dersom redusert sats er valgt, blir utvidelsen 280 dager (56 uker). Bestemmelsene i § 14-10 første og sjette ledd gjelder tilsvarende.

§ 14-9 femte ledd tredje punktum skal lyde:

Unntatt fra deling er også 15 uker som er forbeholdt faren (fedrekvoten) og 15 uker som er forbeholdt moren (mødrekvoten), se § 14-12.

§ 14-12 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom begge foreldre fyller vilkårene for rett til foreldrepenger, er 75 stønadsdager (15 uker) av stønadperioden forbeholdt faren (fedrekvote) og 75 stønadsdager (15 uker) av stønadperioden er forbeholdt moren (mødrekvote). De første 30 stønadsdagene (6 ukene) etter fødsel som er forbeholdt moren, inngår i mødrekvoten.

II

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endringer:

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Dersom barnet gjør bruk av barnehageplass som det ytes offentlig driftstilskudd for og det er skriftlig avtalt redusert oppholdstid, *ytes delvis kontantstøtte som følger:*

- a) med 80 prosent av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid til og med 8 timer per uke
- b) med 60 prosent av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid fra og med 9 til og med 16 timer per uke
- c) med 40 prosent av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid fra og med 17 til og med 24 timer per uke
- d) med 20 prosent av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid fra og med 25 til og med 32 timer per uke.

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Det ytes ikke kontantstøtte hvis det er avtalt oppholdstid på 33 timer eller mer per uke.

§ 7 nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

III

Endringene i folketrygdloven trer i kraft 1. juli 2018. Endringene gjelder for tilfeller der fødsel eller omsorgsovertakelse finner sted 1. juli 2018 eller senere.

Endringene i kontantstøtteleven trer i kraft 1. august 2018.

Presidenten: Det voterer over I § 14-9 femte ledd tredje punktum og § 14-12 første ledd første punktum.

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 93 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.38.41)

Presidenten: Det voterer over II, samtlige paragrafer.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 65 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.39.03)

Presidenten: Det voterer over resten av I, samt III.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i barnelova og statsborgerloven (foreldreskap og statsborgerskap for barn født i utlandet)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

§ 4 andre ledd første punktum bokstav d) skal lyde:

d) *utsend utenrikstenestemann* dersom faren er i utlandet.

§ 4 nye femte og sjette ledd skal lyde:

Er det naudsynt for å fastslå farskapen til eit barn født i utlandet, kan myndigheita be om ei eigna prøve til DNA-analyse for barnet og for han som vil erklære seg som far, dersom

a) *barnet, mora eller han som vil erklære seg som far, ikkje kan godtgjere identiteten sin, eller*

b) *det er grunn til å tru at det for å få norsk statsborgarskap til barnet er gitt urette opplysningar om kven som er far.*

Det er òg eit vilkår at opplysningane i saka elles ikkje gir grunnlag for med rimeleg sikkerheit å fastslå farskapen. Dersom DNA-analyse godtgjer at mannen ikkje kan vere far til barnet, kan han ikkje erklære farskap. Det same gjeld om han avslår ei oppmoding om DNA-analyse.

Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om gjennomføring av reglane i femte ledd.

§ 81 nytt andre ledd skal lyde:

Farskap skal ikkje fastsetjast i Noreg dersom partane har nær tilknytning til ein annan stat der dei kan krevje fastsetjing av farskapen, og saka vil bli betre opplyst og handsama i denne staten.

Andre ledd blir nytt tredje ledd.

II

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd første punktum skal lyde:

Barn blir norsk statsborger ved fødselen dersom faren eller moren er norsk statsborger og foreldreskapet følger av barneloven.

§ 37 andre ledd første punktum skal lyde:

Barn under 18 år født før loven her trådte i kraft som ikkje er norsk statsborger, har ved melding rett til å bli norsk statsborger dersom faren var norsk statsborger da barnet ble født og farskapet følger av barneloven.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Til denne saken er det satt frem i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 4–7, fra Kari Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 8, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at forslag nr. 8 under debatten ble trukket og ikke vil bli tatt opp til votering.

Det voteres over forslagene nr. 4–7, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en nasjonal handlingsplan mot kroppspress, som inkluderer en vurdering av barn og unges sårbarhet for reklamepåvirkning, gjennomgang av markedsføringslovens vern av barn og unge, felles retningslinjer for kommersielle aktører i sosiale medier og tiltak som regulerer reklame- og mediebransjen. Handlingsplanen må særlig se på nye plattformer som sosiale medier og apper og fremme tiltak for å hindre kroppspress på slike plattformer.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå de nødvendige lovendringer for å forby kommersiell markedsføring av kosmetisk kirurgi og utrede hvordan kommersiell markedsføring av helseskadelige slankeprodukter kan forbys.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med sak om tiltak for å begrense reklame i det offentlige rom, gjennom for eksempel å opprette reklamefrie soner i nær omkrets av skoler.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke håndhevingen av markedsføringslovens kapittel 4 om særlig beskyttelse av barn, blant annet ved å gi Forbrukertilsynet mandat til å slå hardere ned på skadelig og

kroppsfiksert reklame og såkalte retusjeringsapper rettet mot barn og unge.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti ble med 59 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.40.35)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innstramming i reguleringen av kommersiell markedsføring av kosmetisk kirurgi, særlig reklame som bidrar til usunt kroppsideal og som også når barn og unge.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endring av markedsføringsloven i bestemmelsen om god markedsføringsskikk, markedsføringsloven § 2, som presiserer at annonsør skal sørge for at reklamen ikke viser et urealistisk eller usunt skjønnhetsideal, blant annet ved merking av reklame som gjennom retusjering endrer kroppsfasongen til mennesker i reklamen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endring av markedsføringsloven § 21, som regulerer god markedsføringsskikk overfor barn, for å hindre reklame rettet mot barn generelt, og motvirke kroppspress mot unge spesielt.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 54 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.40.56)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen inkludere tiltak som motvirker kroppspress, samt andre tiltak som fremmer positivt selvbilde og selvfølelse, i opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse.

II

Stortinget ber regjeringen sikre et forsterket tilsyn med usunn reklame som retter seg mot barn og unge, særlig reklame som promoterer urealistiske skjønnhetsidealer og bidrar til kroppspress.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i domstolloven mv. (elektronisk kommunikasjon mv.)

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal ny § 132 a lyde:

§ 132 a *Enhver som søker adgang til domstolens lokaler kan pålegges sikkerhetskontroll etter beslutning fra domstolleder.*

Kontrollen skal utføres slik at den ikke medfører unødig ulempe eller skade. Kroppsvisitasjon kan kun gjennomføres etter samtykke.

Personer som ikke vil la seg kontrollere, eller ikke etterkommer anvisninger gitt under kontrollen, kan etter beslutning fra domstolleder eller den domstolleder bemyndiger nektes adgang til domstolens lokaler.

Domstoladministrasjonen kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring og organisering av sikkerhetskontroller i domstolene. Domstoladministrasjonen avgjør ved hvilke domstoler det skal etableres permanent sikkerhetskontroll.

§ 163 a skal lyde:

§ 163 a *Offentlige myndigheter som nevnt i annet ledd kan forkynne dokumenter ved direkte oversendelse til den som skal motta forkynningen. Oversendelsen kan enten skje elektronisk ved bruk av en betryggende teknisk løsning som gir bevis for at dokumentet er mottatt av rette vedkommende, ved vanlig brev vedlagt mottakskvittering eller ved rekommandert brev. Forliksrådets dokumenter kan også forkynnes i vanlig brev uten mottakskvittering.*

Følgende myndigheter kan foreta forkynning etter første ledd: de alminnelige domstoler, jordskifterettene, Forbrukerklageutvalget, Husleietvistutvalget, Pareringsklagenemnda, fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, påtalemyndigheten, namsmenn, lensmenn og fylkesmenn.

En domstol kan pålegge en klager eller en saksøker å fremskaffe motpartens adresse. *Forliksrådet skal foreta en rutinemessig kontroll av klagemotpartens adresse opp mot folkeregisteret eller det elektroniske adresseregisteret til Posten Norge AS.*

Advokater som skal innkalle vitner etter tvisteloven § 13-3 eller straffeprosessloven § 110 ved forkynning av vitnestevning, kan forkynne vitnestevningen *ved oversendelse som nevnt i første ledd annet punktum.*

Kongen kan gi nærmere forskrifter om postforkynning.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om elektronisk forkynning, herunder om hvilke krav som skal stilles til den tekniske løsningen for at den skal anses som betryggende.

§ 181 skal lyde:

§ 181 *Kan forkynnelse ikke gjennomføres etter bestemmelsene i dette kapittel, kan retten i sivile saker bestemme at det som skal forkynnes skal stilles til rådighet ved rettens kontor eller hos annen offentlig myndighet eller på annet sted. En melding om dette og om det sentrale innholdet skal kunngjøres på rettsstedet.*

Gjelder forkynningen et dokument hvorved sak reises, skal det så vidt mulig også gis melding om at dokumentet kan hentes på rettens kontor på vedkommendes siste kjente oppholdssted. Dokumentene skal helt eller delvis gjengis i Norsk lysingsblad og i en eller flere aviser som er alminnelig lest på det siste kjente bosted eller oppholdssted i Norge eller i utlandet. Har retten opplysninger om hvor vedkommende kan oppholde seg, bør vedkommende dessuten forsøkes varslet ved rekommandert brev eller ved kunngjøring i avis som er alminnelig lest på stedet.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om adgangen til å kunngjøre meldinger på nettsted i tillegg til eller i stedet for kunngjøring etter bestemmelsene foran.

Forkynning etter denne bestemmelse anses gjennomført fire uker etter offentlig kunngjøring på rettsstedet eller på nettsted, hvis ikke retten har besluttet en lenger tid for forkynning eller mottakeren tidligere har meldt seg og mottatt dokumentet.

§ 197 a skal lyde:

§ 197 a *Skriftlig kommunikasjon med domstolene kan skje elektronisk når den tekniske løsningen som benyttes er betryggende.*

Kreves det med hjemmel i lov underskrift på dokumenter som skal kommuniseres elektronisk, er elektronisk signering likestilt med underskrift når den tekniske løsningen som benyttes sikrer notoritet for signaturen. Det samme gjelder der det med hjemmel i lov kreves underskrift på rettens skriftlige avgjørelser.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om hva som kan anses som en betryggende teknisk løsning og at bruk av bestemte elektroniske løsninger skal være obligatorisk i skriftlig kommunikasjon med domstolene.

Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra lovbestemte krav til skriftlig kommunikasjon med domstolene når kommunikasjonen skjer elektronisk.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om elektronisk kommunikasjon med domstolene, herunder regler om signering, autentisering, integritet og konfidensialitet og regler som stiller krav til produkter, tjenester og standarder som er nødvendige for slik kommunikasjon.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister skal § 6-14 fjerde ledd lyde:

Har forliksrådet avsagt fraværdom, kan klagemotparten kreve oppfriskning. Reglene i §§ 16-12 til 16-14 gjelder ikke. Fristen for å kreve oppfriskning er én måned. Det kan gis oppfriskning mot oversittelse av fristen. Forliksrådets beslutning om oppfriskning kan bare ankes dersom den nekter oppfriskning. Oppfriskning etter første punktum kan kun kreves én gang i samme sak. I stedet for oppfriskning, kan klagemotparten ta ut stevning til tingretten etter første ledd. Det kan for øvrig ikke begjæres oppfriskning i forliksrådet.

III

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal ny § 4 b lyde:

§ 4 b Kreves det med hjemmel i denne lov underskrift på dokumenter, er elektronisk signering likestilt med underskrift når den tekniske løsningen som benyttes sikrer notoritet for signaturen.

IV

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr skal § 7 nytt fjerde ledd lyde:

For behandling av begjæring om oppfriskning etter tvisteloven § 6-14 fjerde ledd betales et halvt rettsgebyr.

V

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i straffeprosessloven og tvisteloven (opptak og gjenbruk av forklaringer i retten mv.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 23 skal lyde:

Under hoved- og ankeforhandling skal det foretas opptak av forklaringer fra parter, vitner og sakkyndige. Retten kan beslutte at det skal foretas opptak også av andre deler av forhandlingene og under andre rettsmøter.

Opptak kan unnlates når

- retten ikke har tilgjengelig nødvendig utstyr for opptak, eller*
 - forklaringene innføres i rettsboken, jf. § 21.*
- Den som skal avhøres, skal varsles om at forklaringen blir tatt opp.*

Partene har samme rett til utlån av opptak som til innsyn i rettens øvrige prosessmateriale. Samme rett har den som har fått sin forklaring tatt opp.

Skal opptaket skrives ut, kan retten selv forestå dette eller overlate det til partene.

Opptaket inngår som en del av rettsboken og arkiveres sammen med saken. Kongen kan gi nærmere forskrift om opptaket.

§ 331 nytt femte ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi regler om at opptak foretatt etter § 23 i utpekte domstoler skal spilles av for helt eller delvis å tre i stedet for direkte forklaring for retten, når hensynet til forsvarlig saksbehandling ikke taler imot det. Kongen kan gi nærmere regler om avspilling i forskrift.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister gjøres følgende endringer:

§ 13-7 skal lyde:

§ 13-7 *Opptak av parts- og vitneforklaringer under*

hoved- og ankeforhandling

(1) Under *hoved- og ankeforhandling* skal det foretas opptak av parts- og vitneforklaringer. *Retten kan beslutte at det skal foretas opptak også av andre deler av forhandlingene og under andre rettsmøter.*

(2) Opptak kan unnlates når

- a) saken behandles etter reglene i kapittel 10,
- b) retten ikke har tilgjengelig nødvendig utstyr for opptak, eller
- c) forklaringene innføres i rettsboken, jf. § 13-8.

(3) Den som skal avhøres, skal varsles om at forklaringen blir tatt opp.

(4) Partene har samme rett til utlån av opptak som til innsyn i rettens øvrige prosessmateriale. Samme rett har den som har fått sin forklaring tatt opp.

(5) Skal opptaket skrives ut, kan retten selv forestå dette eller overlate det til partene.

(6) Opptaket *inngår som en del av rettsboken* og arkiveres sammen med saken. Kongen kan gi nærmere forskrift om opptaket.

§ 23-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Kongen kan i forskrift gi regler om at opptak foretatt etter § 13-7 i utpekte domstoler skal spilles av for helt eller delvis å tre i stedet for direkte forklaring for retten eller bevisopptak, når hensynet til forsvarlig saksbehandling ikke taler imot det. Kongen kan gi nærmere regler om avspilling i forskrift.

§ 24-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Kongen kan i forskrift gi regler om at opptak foretatt etter § 13-7 i utpekte domstoler skal spilles av for helt eller delvis å tre i stedet for direkte forklaring for retten eller bevisopptak, når hensynet til forsvarlig saksbehandling ikke taler imot det. Kongen kan gi nærmere regler om avspilling i forskrift.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Lene Vågslid på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 3, fra Petter Eide på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og fremme bestemmelser om punktbevæpning ved sårbare objekter. Bestemmelsene skal inneholde vurderingskriterier for trusselvurdering og sårbarhet. Bestemmelsene om punktbevæpning skal kun gis tidsavgrenset».

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.33)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en løpende evaluering av tidsbegrenset punktbevæpning ved sårbare objekter og komme tilbake til Stortinget med en årlig redegjørelse i en egen sak om status og utvikling».

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen årlig og på egnet måte holde Stortinget orientert om omfanget av politiets punktbevæpning».

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget. Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble bifalt med 52 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.43.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i politiloven mv. (tidsbegrenset bevæpning ved sårbare objekter – punktbevæpning)

I

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet skal § 29 første ledd lyde:

Kongen fastsetter en alminnelig tjenesteinstruks for politiet. Departementet gir tjenestereglementer og særinstrukser. Dette kan omfatte instruks om bevæpning av polititjenestemenn i daglig tjeneste for et begrenset tidsrom når det anses nødvendig for å håndtere en alvorlig trusselsituasjon, *samt for et ubegrenset tidsrom når det ut fra trusselbildet anses nødvendig for å gi tilstrekkelig beskyttelse av sårbare objekter*. Politimesteren kan utstede utfyllende tjenesteregler når lokale forhold gjør dette påkrevd.

II

I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten, som endret ved lov 21. juni 2017 nr. 94, gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 14 til 16 skal lyde:

14. *brudd på personopplysningssikkerheten*: et brudd på sikkerheten som fører til utilsiktet eller ulovlig tilintetgjøring, tap, endring, ulovlig spredning av eller tilgang til personopplysninger som er overført, lagret eller på annen måte behandlet,
15. genetisk opplysning: opplysning om en fysisk persons nedarvede eller ervervede genetiske egenskaper som gir *unik* informasjon om den aktuelle fysiske personens fysiologi eller helse, og som særlig er framkommet etter analysering av en biologisk prøve fra den aktuelle fysiske personen,
16. biometrisk opplysning: opplysning som stammer fra en særskilt teknisk behandling knyttet til en fysisk persons fysiske, fysiologiske eller atferdsmessige egenskaper, og som muliggjør eller bekrefter en entydig identifikasjon av nevnte fysiske person, for eksempel ansiktsbilder eller *fingeravtrykksopplysninger*,

§ 14 nytt annet ledd skal lyde:

Krav om forskriftsregulering gjelder ikke for sammenstilling av opplysninger fra registre som er regulert i politiregisterforskriften dersom behandlingen følger reglene som gjelder for kilderegisteret.

§ 60 fjerde ledd skal lyde:

Ved pålegg som nevnt i første ledd kan Datatilsynet fastsette en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av den fristen som er satt for oppfylling av pålegget, inntil pålegget er *oppfylt*.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Det votes over I.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 87 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.43.40)

Presidenten: Det votes over II og III, samtlige paragrafer.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 86 stemmer for og 1 stemme mot komiteens innstilling.

(Voteringsutskrift kl. 14.44.01)

Presidenten: Det er noe med voteringen som ikke stemmer.

Det votes en gang til over II og III.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 101 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.44.37)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 93 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.45.01)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 14 (2017–2018) – Årsrapport for 2017 fra Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til lovendring som utvider personkretsen når det gjelder mishandlingsbestemmelsen i utlendingsloven § 53 første ledd til andre nærstående som ikke bor på samme sted».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.45.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i utlendingsloven mv. (utvisning på grunnlag av eksklusjon fra flyktningsstatus mv.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 53 første ledd skal lyde:

En utlending som har oppholdstillatelse etter §§ 40 eller 41, skal etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom:

- a) samlivet er opphørt på grunn av referansepersonens død, med mindre særlige grunner taler imot det, eller
- b) samlivet er opphørt, og det er grunn til å anta at utlendingen eller eventuelle barn har blitt mis-

handlet i samlivsforholdet eller av andre medlemmer av samme husstand, eller av svigerfamilie.

§ 66 første ledd bokstav e og f og ny bokstav g skal lyde:

- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven kapittel 18, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått et slikt lovbrudd,
- f) når utlendingens søknad om beskyttelse er nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32 første ledd bokstav a eller d, og søkeren også tidligere har fått søknad nektet realitetsbehandlet, og søknaden fremstår som et misbruk av asylsystemet, eller
- g) når utlendingen er utelukket fra rett til anerkjennelse som flyktnings etter § 31 første ledd bokstav a til c, annet eller tredje ledd, eller ville blitt det ved en vurdering etter disse bestemmelsene.

§ 67 første ledd bokstav c og d og ny bokstav e skal lyde:

- c) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for brudd på straffeloven §§ 168, 189 annet ledd, 271 første ledd,
- d) når utlendingen har overtrådt straffeloven kapittel 18, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått et slikt lovbrudd, eller
- e) når utlendingen er utelukket fra rett til anerkjennelse som flyktnings etter § 31 første ledd bokstav a til c, annet eller tredje ledd, eller ville blitt det ved en vurdering etter disse bestemmelsene.

§ 68 første ledd bokstav b og c og ny bokstav d skal lyde:

- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer, eller for brudd på straffeloven § 182 første ledd (opptøyer), § 231 (narkotikaovertrædelse), § 237 fjerde ledd (grovt uaktsomt smitteoverføring), § 262 første ledd (brudd på ekteskapsloven), § 263 (trusler), § 305 (seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år) eller § 374 første alternativ (grovt uaktsomt bedrageri),
- c) når utlendingen har overtrådt straffeloven kapittel 18, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått et slikt lovbrudd, eller
- d) når utlendingen er utelukket fra rett til anerkjennelse som flyktnings etter § 31 første ledd bokstav a til c, annet eller tredje ledd, eller ville blitt det ved en vurdering etter disse bestemmelsene.

§ 73 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Vernet mot utsendelse er likevel ikke til hinder for at det

treffes vedtak om utvisning etter § 66 første ledd bokstav g, § 67 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d, men vedtaket kan ikke iverksettes før grunnlaget for utlendelsesvernet er bortfalt.

§ 90 sjette ledd bokstav f skal lyde:

f) utlendingen utvises etter § 66 første ledd bokstav b, c, e eller g eller annet ledd eller §§ 67 eller 68.

II

I lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) skal § 7 nr. 2 lyde:

2. opplysninger om personer som ikke skal gis tillatelse til innreise fordi det i forbindelse med utvisning etter utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a, b, c, e, f eller g eller annet ledd, §§ 67, 68 eller 126 annet ledd er truffet vedtak om innreiseforbud, og vedtaket fortsatt er gjeldende

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Bjørnar Moxnes (R) (fra salen): Nei, vi er for § 53 første ledd, men vi vil stemme mot resten.

Presidenten: Da må vi splitte opp voteringen og votere over § 53 første ledd separat. Det er lenge til sommeravslutningene begynner, så vi har god tid.

Da gjør vi det på følgende måte: Vi voterer nå over A, samtlige romertall og paragrafer unntatt § 53 første ledd.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 100 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.52.09)

Presidenten: Det voterer over § 53 første ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen sikre at praksis i forvaltningen i saker angående utlendingsloven § 53 første ledd (mishandlingsbestemmelsen) er i tråd med lovgivers intensjon, og melde tilbake til Stortinget så raskt som mulig de vurderinger og eventuelle endringer som er gjort.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 10 [14:54:12]

Referat

1. (456) Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av objektsikring (Dokument 3:11 (2017–2018))
2. (457) Riksrevisjonens undersøkelse av Skatteetatens kontroll med prising av transaksjoner i interessefellesskap over landegrensene (Dokument 3:12 (2017–2018))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
3. (458) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Rigmor Aasrud, Kristian Torve, Nina Sandberg og Arild Grande om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere og utdanning (Dokument 8:234 S (2017–2018))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.55.

